

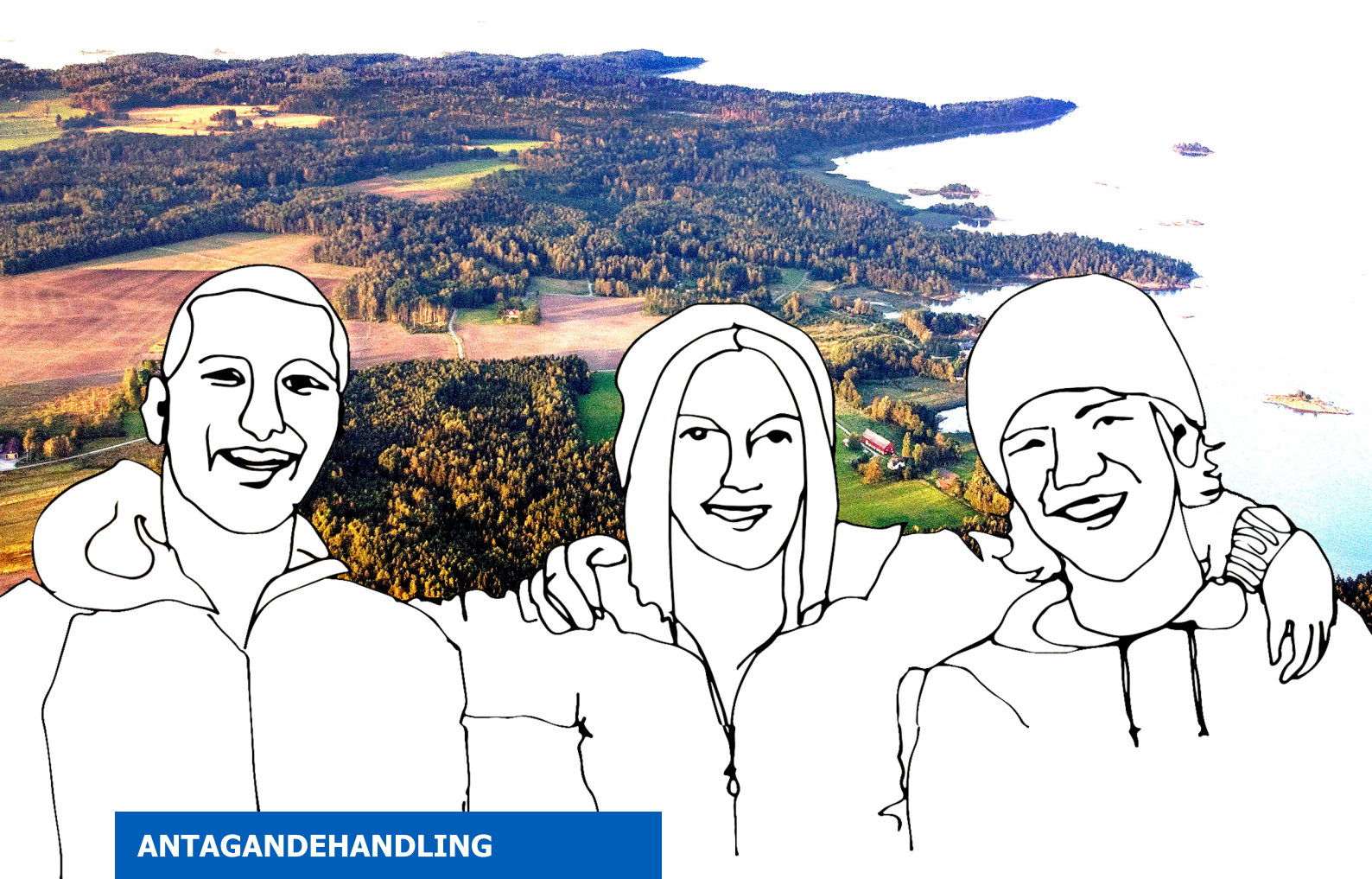

**MELLERUDS
KOMMUN**

Översiktsplan nu-2030

Huvuddokument

ANTAGANDEHANDLING

Upprättad mars 2021
Antagen: KF § 25/2021
Laga kraft: 2021-05-15

Kommunstyrelseförvaltningen
Tillväxtenheten

Postadress: 464 80 Mellerud **Besöksadress:** Storgatan 13
Telefon (växel): 0530-180 00 **E-post:** kommunen@mellerud.se
Orgnr: 212 000-1488 | www.mellerud.se

INNEHÅLL

Förord

INLEDNING

Vad är en ÖP?

Process och tidsplan

Hur man läser ÖP

Kommunens orter och områden

Sammanfattning av ÖP

UTVECKLINGSSTRATEGI

MÅLBILDER & UTVECKLINGSSTRATEGIER

GENOMFÖRANDEPLAN

BEBYGGELSE

Planberedskap

Befolkningsutveckling och bostadsbehov

Viktig funktion för bebyggelse

Utvecklingsstråk för bebyggelse

Utvecklingsområde för bebyggelse

TRANSPORTER & TEKNISK FÖRSÖRJNING

Trafiknod

Transportsamband

Utvecklingsområde för transporter

Restidskartor

Planerade cykelstråk

Elektronisk kommunikation

Energianvändning och elbehov

NATUR & REKREATION

Viktig funktion för naturområden

Värdekärna

Grönt samband

Natur- och rekreationsområde

Blåstruktur

Grön infrastruktur

Ekosystemtjänster

MELLANKOMMUNALA INTRESSEN

Internationella kontakter

Kommuner med samband

Projekt och samarbeten

GLOBALA, NATIONELLA och REGIONALA MÅL och VISIONER

Vad betyder hållbarhet?

Vad innebär klimatförändringar*?

Globala mål och visioner

Nationella mål och visioner

Regionala mål och visioner

ANVÄNDNING

OMRÅDEANVÄNDNING

Stadsbygd och tätortsområde

Landsbygd

Rekreation- och grönområden

Vatten

TRANSPORTSYSTEM

Biltrafik

Järnvägstrafik

Kollektivtrafik

Cykelvägar och vandringsleder

LIS (LANDSBYGDSUTVECKING I STRANDNÄRA LÄGEN)

HÄNSYN

HÄLSA OCH SÄKERHET

Buller

Farligt godsled

Förorenade områden

Kraftledningar

Miljöfarlig verksamhet

Radon

Räddningstjänst

Skred, ras och erosion

Vattenskyddsområde

Översvämning

MILJÖKVALITETSNORMER

Utomhusluft

Omgivningsbuller

Fisk- och musselvatten

Grundvatten

Ytvatten

RIKSINTRESSEN

RI Energiproduktion/Vindbruk
RI Friluftsliv
RI Rörligt friluftsliv
RI Kommunikationer
RI Kulturmiljövård
Natura 2000
RI Naturvård
RI Totalförsvaret
RI Yrkesfiske
RI Värdefulla ämnen eller material

ÖVRIGA HÄNSYNSOMRÅDEN

Artskydd och rödlistade arter
Bevarandeplan för värdefulla odlingslandskap
Biotopskydd
Kulturmiljö
Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar
Byggnadsminnen
Kyrkliga kulturminnen
Kulturresevat
Naturminnen
Naturresevat
Naturvårdsavtal
Skyddsvärda träd
Strandskydd

PLANERINGSUNDERLAG

BOSTÄDER OCH LOKALER

Bostadsförsörjningsprogram*
Lokalförsörjningsprogram

ENERGI

Vindbruksplan*

FOLKHÄLSA

Handikappolitiskt program

KULTUR OCH HISTORIA

Melleruds historia
Kulturmiljö och byggnadsinventeringar

NATUR OCH TURISM

Naturvårdsprogram*
Turism och besöksmål

NÄRINGSLIV

SÄKERHET

Krisberedskap och civilt försvar

VATTEN, AVLOPP OCH RENHÅLLNING

VA-plan*

Avfallsplan*

Masshantering

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

BESLUT M.M.

ORDFÖRKLARINGAR

FÖRORD

Mellerud – en attraktiv och drivande kommun!

Framtiden är full av möjligheter och i synnerhet när det gäller Mellerud! Vi kan inte förutse allt med bestämdhet, men vi kan planera och ange förutsättningarna för vår framtida utveckling.

Översiktsplanen visar helhet och sammanhang istället för detaljer. Med denna plan vill vi överblicka perioden fram till 2030. Vår vilja är att Mellerud ska vara en attraktiv kommun där människor i alla åldrar ska ha förutsättningar att leva ett gott liv!

Vi vill ta vara på vårt geografiska läge och bygga i attraktiva områden nära naturen och vattnet som ger boende och besökare livskvalité och fantastiska naturupplevelser. Mellerud har ett centralt läge i regionen dit människor lätt kan ta sig och vi planerar för nya bostäder i attraktiva områden där barnen har trygga områden för lek och växande. Alla människor ska ha möjlighet att kunna bo centralt, nära handel, service och omsorg och där man kan känna livsglädje, omtanke och trygghet. I Mellerud vill vi främja sysselsättning, service och miljö genom stöd och service för de lokala näringarna.

I översiktsplanen visar vi vår strategiska planering över hur kommunens mark- och vattenområden ska användas och utvecklas och vi har tagit fram den i en demokratisk process där alla fått möjlighet att delta. Under samråd har vi fått in många värdefulla synpunkter på planförslaget. Många av dessa har inarbetats i den nu färdiga översiktsplanen.

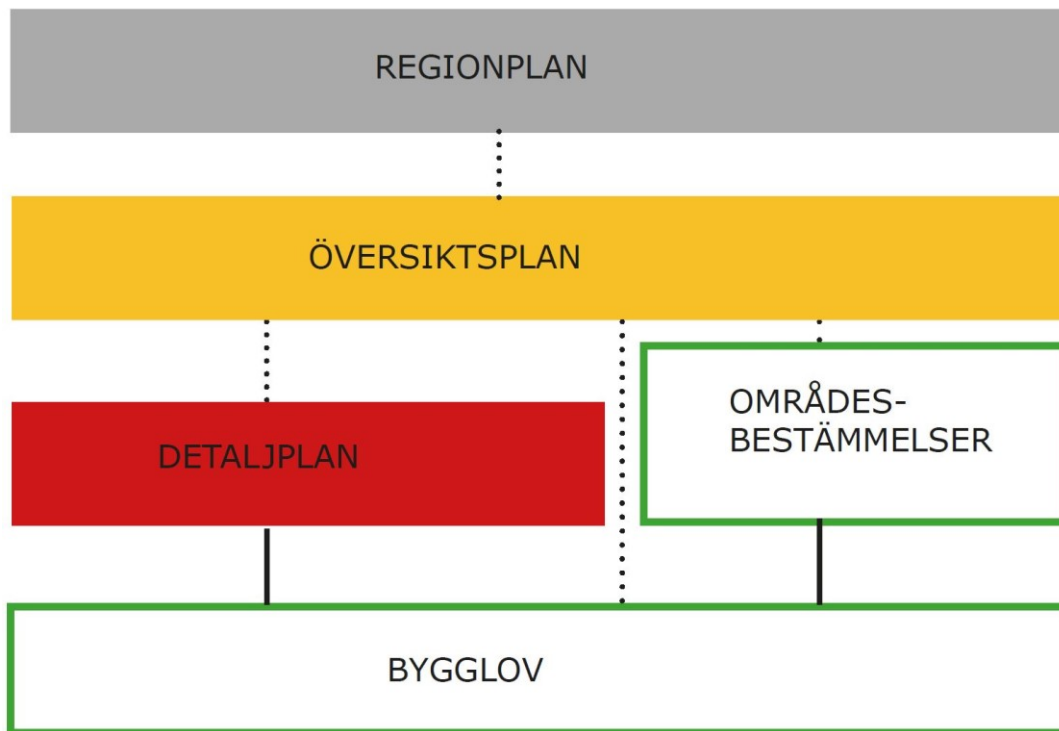
Morgan E Andersson
Kommunstyrelsens ordförande (C)

Karl-Olof Petersson
Kommunchef

INLEDNING

VAD ÄR EN ÖP?

En översiktsplan förkortas ofta ÖP och är ett övergripande dokument som visar hur mark- och vattenområden ska användas. Den är ett verktyg för att utveckla kommunen på lång sikt och utgör vägledning för detaljplaner, bygglov eller förhandsbesked.

_____ juridiskt bindande

..... inte juridiskt bindande

Innehållet i översiktsplanen visar grunddragen om hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras med hänsyn till allmänna intressen, riksintressen och miljökvalitetsnormer. Planen visar även områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden).

Alla kommuner ska ha en översiktsplan och dess aktualitet prövas varje mandatperiod. Översiktsplanen är inte juridiskt bindande, däremot har den tagits fram genom en demokratisk process som därför ger ett starkt stöd för kommunens

viljeriktning. Genom översiktsplanen får kommunen en helhetsbild av sin fysiska miljö och möjlighet att planera för en hållbar utveckling av kommunen.

Översiktsplanen följer Boverkets rekommenderade ÖP-modell som delar upp planen i tre huvudkapitel; utvecklingsstrategi, användning och hänsyn med underliggande underrubriker. Läs mer på Boverkets hemsida.

PROCESS OCH TIDSPLAN

Arbetet med Melleruds kommuns nya översiktsplan har pågått sedan hösten 2017 då en medborgardialog genomfördes. Här fick kommuninvånare och andra berörda lämna synpunkter om Melleruds utveckling. Samrådsförslaget togs fram med stöd av denna medborgardialog och var ute på samråd över årsskiftet 2018/2019. Därefter bearbetades planförslaget och under våren 2020 var det utställt på nytt. Översiktsplanen har därefter bearbetats på nytt för att resultera i denna antagandehandling.

Översiktsplanen har arbetats fram av en arbetsgrupp, bestående av tjänstepersoner från kommunens olika verksamhetsområden. En styrgrupp, som består av politiker i kommunstyrelsens arbetsutskott och byggnadsnämndens presidium, har bestämt arbetets gång. Beslut om förslag till samråd och utställning har tagits av kommunstyrelsen.

Vid antagandet av översiktsplanen bestod styrgruppen av: Morgan E Andersson (C), Eva Pärsson (M), Michael Melby (S), Daniel Jensen (KD), Ulf Rexefjord (SD), Kent Bohlin (S), Jörgen Eriksson (KIM) och Anette Levin (L).

HUR MAN LÄSER ÖP

Översiktsplanen utgår från det digitala kartverktyget där man kan söka information genom att klicka på kartlager i menyn till höger. Genom att klicka på textsymbolen får man fram information som är kopplat till området. I texten kan du läsa om hur kommunen vill utvecklas fram till 2030, hur marken ska användas och om riktlinjer för byggnation. Du kan även läsa om planeringsunderlag för översiktsplanen, beslut som

är kopplat till planen och om konsekvenser av planen. För att se vad som gäller för en fastighet eller ett område kan lager sökas genom ett verktyg:

Rita en cirkel för det område som du vill veta mer om. De kartlager som är aktuella för det utritade området radas upp. För varje kartlager finns det riktlinjer som handlar om ett sakområde.

För en fullständig navigeringshjälp, läs [HÄR](#).

Om du vill få en samlad beskrivning om kommunens olika delar kan du läsa nedan under rubriken "Kommunens orter och områden" som beskriver förutsättningar, behov och utmaningar för kommunens olika delar.

KOMMUNENS ORTER OCH OMRÅDEN

Översiktsplanen ska läsas genom att söka information från det digitala verktyget. Här följer en sammanfattande beskrivning av varje tät-/småort och landsbygdsområden med dess förutsättningar, behov, utmaningar och möjlighet till utveckling.

Melleruds kommun vill växa på ett hållbart sätt genom att koncentrera ny bebyggelse till knutpunkter som Melleruds tätort eller Dals Rostock där järnvägsstation respektive planförutsättningar för ett tågstopp finns. LIS-områden utgör ytterligare en möjlighet för kommunen att erbjuda attraktiva områden för boende till rimliga kostnader och där möjligheter till finansiering genom banker är större.

I Melleruds kommun finns tre tätorter där Mellerud är huvudort. En tätort definieras enligt Statistiska centralbyrån som en ort med sammanhängande bebyggelse med minst 200 invånare. Småorter definieras som samlad bebyggelse med 50–199 invånare. Idag finns fem småorter i kommunen varav två, Svennungesrud-Gärdsrud och Sunnanå, lokalt betraktas som delar av Mellerud och visas därmed inte på kartan.

Tätort	Invånarantal 2018 (Källa: SCB)
Mellerud	3 936
Dals Rostock	853
Åsensbruk	772
Småort	Invånarantal 2015 (Källa: SCB)

Dalskog	122
Håverud	124
Erikstad	68
Svennungerusud-Gärdsrud (Mellerud)	58
Sunnanå (Mellerud)	57

Orter i Melleruds kommun. Vid tidigare räkningar har även Bränna och Köpmannebro kategoriserats som småorter, men har utgått från 2015 års statistik på grund av SCB:s ändrade metoder för att ta fram statistiken.

Orter

Centralort Mellerud

Förutsättningar

- Mellerud är beläget ett par kilometer från Väners västra strand. Järnväg och E45 passerar genom orten i nord-sydlig riktning. Järnvägsstationen ligger centralt och har bekvämt gångavstånd till torget. Tillsammans med Österrådaplan är järnvägsstationen knutpunkter för bussförbindelser mot Vänersborg, Ed, Åsensbruk och Åmål. Söder om orten ligger Dalboslätten med bördig jordbruksmark och många vindkraftverk.
- Melleruds tätort har ett rikt affärliv med fyra livsmedelsbutiker, apotek, systembolag, butiker med försäljning av kläder, skor, presentartiklar, inredning, byggnadsvaror, elvaror och sporttillbehör samt optiker, bilhandlare, städfirmor med mera. I Mellerud finns en polisstation som i skrivande stund har öppettid för allmänheten en förmiddag i veckan. Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan ger viss service på plats i Mellerud, men ingen av dem har ett eget kontor här. På Medborgarkontoret kan man utföra många kommunala ärenden. Här är även kommunens enda åretruntöppna turistbyrå belägen. Kontoret fungerar även som reception till kommunhuset. Socialförvaltningen har ett servicecenter för brukare inom deras verksamhetsområde. I Mellerud finns även postombud och huvudkontoret för Dalslands sparbank.
- Sunnanå och Svennungerusud-Gärdsrud är orter som växer samman med Mellerud och uppfattas som en del av Melleruds tätort.

- Enligt översiktsplanens femte målbild "Mötesplatser", är Mellerud huvudort för handel, kultur och gemenskap. Som ett led i utvecklingen av Melleruds tätort ska en utvecklingsstrategi tas fram, se aktivitet 5.1 i genomförandeplanen.

Behov och utmaningar

- Tillsvidare kommer E45 fortsätta att gå genom tätorten. En omdragning av E45 diskuteras för närvarande i en pågående åtgärdsvalsstudie (ÅVS). Ett markreservat väster om Melleruds tätort finns kvar för ett eventuellt framtida behov. Läs mer under *Utvecklingsstrategi/Transporter & teknisk försörjning*.
- E45 skär genom orten och utgör en barriär. Effekten ska minskas genom gestaltningsprogram som skapar ett stadsmässigt rum som anpassar den fysiska miljön till alla trafikanter, se genomförandeplanen, aktivitet 2.3.
- Hassle (östra) industriområdet ligger inne i tätorten, vilket medför många transporter genom ett bostadsområde. Ny infart ska utredas genom en Trafikanalys, se aktivitet 2.5 i genomförandeplanen.
- I området kring utvecklingsstråket för Hassle-Ängenäs (den sträcka som går längs med industriområdet), inom utvecklingsstråket för Västerråda och kring utvecklingsstråket för Storgatan, finns potentiellt förorenade områden. Dessa behöver utredas vidare vid planläggning. Läs mer under Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Förorenade områden.
- Järnvägen och E45 är led för farligt gods och riskutredning kan behövas vid ny bebyggelse närmare än 150 meter. Läs mer under kapitlet Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Farligt godsled.

Möjlighet till utveckling

- Eftersom Melleruds tätort begränsas av jordbruksmark i söder, väster och norr ska tätorten främst växa österut mot Sjöskogen och Väneren. Byggnation i området mellan Sunnanå och Vita Sannar ska undersökas i en fördjupad översiktsplan (FÖP), se aktivitet 1.7 FÖP i genomförandeplanen. Området ska i stora delar bevaras för natur och rekreation men är tänkt att i övrigt kunna bebyggas med bland annat bostäder och möjlighet till turist- och fritidsaktiviteter/turistanläggning. En vandringsled är planerad längs Vänerkusten från Sunnanå och söderut ner till Stockenäs.

- Etableringar av nya verksamheter kan ske längs E45. På så sätt kan området kring Västerråda och Sapphult växa västerut mot vägreservatet. Utveckling ska ske i samklang med den ÅVS som Trafikverket tar fram för omdragning av E45.
- Mellerud ska i första hand förtäta i stråket mellan torget och järnvägsstationen. Flerbostadshus ska erbjuda plats för små lägenheter som är attraktiva för unga och seniorer.
- De detaljplaner som planeras att göras beskrivs i kommunens antagna planprioriteringsprogram.

Tätort Dals Rostock

Förutsättningar

- Dals Rostock är beläget ca 6 km väster om Melleruds tätort, vid länsväg 166 och längs järnvägslinjen Göteborg-Oslo.
- Järnvägen som byggdes ut år 1879 möjliggjorde bosättning på orten och delar idag tätorten i två halvor. Den västra delen karaktäriseras av sin påtagliga branthet (sluttning). Nivåskillnaden mellan bebyggelsens östra och västra delar uppgår till ca 65 meter. I den östra delen dominerar relativt flack åker- och ängsmark.
- En stor del av Dals Rostock är byggt efter en byggnadsplan som togs fram 1941. Efter det har nya planer tagits fram och ersatts i delar utan att grundstrukturen från 1940-talets byggnadsplan förändrats.
- Dals Rostock är en kurort från 1700-talet dit människor kom för att dricka vatten ur hälsokällan. De senaste decennierna har kurorten med turistverksamhet minskat. Kvar finns före detta Kroppefjälls sanatoriumslokaler, den gamla Brunnsparken med örtagård och vandringsstigar, exempelvis Dr. Saedéns runda. Området kring det före detta sanatoriet är ett LIS-område som möjliggör bostäder. Området ska bevaras till sin karaktär och är viktig ur ett kulturellt och socialhistoriskt perspektiv.
- Dals Rostock ligger precis intill Kroppefjäll som har höga naturvärden och är ett viktigt område för friluftslivet.
- Service på orten utgörs av förskola, en liten livsmedelsbutik, en grundskola och särskilt boende.
- På orten utgör företaget JOAB största verksamhet med knappt 300 anställda.

- Kring tätorten finns en grundvattentäkt som reserv.

Behov och utmaningar

- Ett nytt tågstopp i Dals Rostock förutsätter planeringsunderlag för en ökning av befolkningen med 30 procent vilket ökar behovet av nya bostäder.
- En utbyggnad av industriområdet kring JOAB kräver utredning av transporter som undviker genomfart i orten.
- Inom och i anslutning till utvecklingsområdet för Dals Rostock finns potentiellt förorenade områden i form av en deponi med riskklass 4 och ett område med branschklass 2, där det bedrivits verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel och ytbehandling. Vid framtagande av en fördjupad översiktsplan, behöver de förorenade områdena utredas.
- Genomfartsvägen, Brunnsvägen, utgör en barriär i orten med biltrafik i höga hastigheter. Även järnvägen skär genom orten och begränsar möjlighet till rörelse och bebyggelse i orten. Järnvägen är led för farligt gods och riskutredning kan behövas vid ny bebyggelse närmare än 150 meter. Läs mer under kapitlet Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Farligt godsled.

Möjlighet till utveckling

- En viktig planeringsförutsättning i översiktsplanen är möjligheten till ett nytt framtida tågstopp i Dals Rostock. Detta har omnämnts i Västtågsutredningen och kan infrias 2035. För att detta ska kunna bli möjligt behöver kommunen visa på en utveckling av tätorten. Därför ska en fördjupad översiktsplan tas fram enligt genomförandeplanen (punkt 3.4) för att analysera platser för nya detaljplaner som möjliggör byggnation av bostäder och verksamheter. Inom planen ska även infrastrukturen kring tågstoppet analyseras. Planen ska ta vara på ortens läge vid Kroppefjäll med dess stora natur- och rekreativmöjligheter.
- Det finns områden i befintliga detaljplaner som är privatägt och ännu inte utbyggt.
- Tre LIS-områden kring Dals Rostock; Mörtetjärnen, Örs Hagen och Gunvarbyn möjliggör byggnation av sammanlagt ca 45 nya bostäder som stärker orten i sin helhet. Resterande bostäder ska ske genom förtätning i orten och kring det nya tänkta tågstoppet.

- Genomfartsvägen ska göras säkrare genom gestaltningsprogram enligt genomförandeplanens aktivitet 2.3. Ett gestaltningsprogram ska underlätta för gång- och cykeltrafik genom tydliga övergångar. Växtlighet och belysning kan skapa en välkomnande och trygg miljö.

Tätort Åsensbruk

Förutsättningar

- Åsensbruk är den tredje största tätorten i Melleruds kommun och är belägen vid Dalslands kanal.
- Orten har vuxit fram som bruksort, där pappersfabriken höll i gång fram till 2009. Viss service finns fortfarande kvar på orten med exempelvis mataffär, bankautomat och bränslestation. Den kommunala servicen på orten består av förskola, grundskola och äldreboende.
- I det före detta pappersbrukets lokaler har några företag etablerat sig. Flera lokaler står tomma med plats för nya etableringar.

Behov och utmaningar

- De gamla pappersbrukets lokaler är belägna vid vattnet och utgör grunden och centrum för orten. En omställning är nödvändig för att hitta nya företagsetableringar som kan passa i de stora industrilokalerna.
- Järnvägen är led för farligt gods. Utredningar kan bli nödvändiga vid exploatering i områden närmare än 150 meter från leden. Läs mer under Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Farligt godsled.

Möjlighet till utveckling

- LIS-området vid Sundserud kan hjälpa till att skapa attraktiva bostäder på orten som stärker service och företagsetablering i det gamla pappersbruket.

Småort Dalskog

Förutsättningar

- Dalskog etablerades som ort efter att en järnvägsstation placerades längs järnvägslinjen mot Oslo. Idag finns inte längre något tågstopp kvar. I början av 1900-talet startade Dalskogs ångsåg sin verksamhet här och delar av lokalerna används som sågverk än idag, om än med andra ägare och moderniserat. Idag finns fortfarande industrilokaler med verksamhet belägna längs vägen.
- Väg 166 delar orten i två delar. Den södra delen är större och har gång- och cykelavstånd till badplats samt natur- och rekreationsupplevelser vid Kabbosjön.

Behov och utmaningar

- Genomfartsväg, väg 166, utgör en barriär och är transportled för farligt gods.

Möjlighet till utveckling

- Ett LIS-område vid Kabbosjön har möjlighet att stärka orten med attraktiva boenden vid vattnet.
- Verksamheter har möjlighet att växa vid genomfartsvägen och kan på så sätt blir synliga för förbipasserande och agerar även bullerbarriär för de boende bakom.
- Ett gestaltungsprogram kan göra orten välkomnande och skapa förutsättningar för en säkrare övergång för gång och cykel.
- Verksamheter ska utvecklas vid väg 166 för att vara lättillgängliga för de som passerar orten. Bostäder har genom en placering bakom verksamheterna skydd från vägen som är transportled för farligt gods.
- Orten ska utvecklas söderut, mot Kabbosjön, där ett LIS-områden finns.
- I befintlig detaljplan söder om väg 166 finns det fyra outnyttjade byggrätter á 140 kvm.

Småort Håverud

Förutsättningar

- Håverud är känd för sin akvedukt och lockar hundratusentals människor på besök varje år. Här ligger även Dalsland Center. Orten utgör en central del av Dalslands kanal med omgivande sjösystem. Tillsammans med Åsensbruk, där kommunal service och bland annat matbutik återfinns, och Upperud omger de sjön Upperudshöljen.
- Genom Håverud passerar även en järnväg som i skrivande stund trafikeras sommartid i samordning med båttrafiken på Dalslands Kanal. På banan förekommer även godstrafik mellan Billingsfors och Mellerud.

Behov och utmaningar

- Många av verksamheterna på orten är säsongsberoende då huvuddelen av turisterna kommer under sommarhalvåret.
- Inom utvecklingsområdet för Upperudshöljen finns förorenade områden och potentiellt förorenade områden. Läs mer under Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Förorenade områden.
- Järnvägen är led för farligt gods. Utredning kan bli nödvändig vid exploatering i närmare än 150 meter. Läs mer under Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Farligt godsled.

Möjlighet till utveckling

- Orten ska fortsatt prioritera besöksnäringen med möjlighet till natur- och fritidsaktiviteter.
- Campingen har möjlighet genom sitt LIS-område att utvecklas för att stötta besöksnäringen.
- Det finns en handfull tomter som är obebyggda, både inom och utom detaljplan.
- Upperudshöljen ska vara det samlande elementet som knyter samman orterna kring sjö- och slussystemet.

Småort Erikstad

Förutsättningar

- Erikstad är en småort som har haft en ständigt minskande befolkning. Idag bor drygt 60 människor här vilket gör den till en småort. Historiskt har orten varit en viktig samlingspunkt både för omgivande lantbruk liksom för förbipasserande.
- Orten korsas av E45 och järnvägen.

Behov och utmaningar

- E45 är en starkt trafikerad väg som även är led för farligt gods. Även järnvägen är led för farligt gods. Tillsamman utgör de starka barriärer.

Möjlighet till utveckling

- Verksamheter längs E45 har ett bra skyltläge med mycket genomfartstrafik och på så vis bra möjlighet till utveckling.
- Tillsvidare kommer E45 fortsätta att gå genom Erikstad. En omdragning av E45 diskuteras för närvarande i en pågående åtgärdsvalsstudie (ÅVS). Ett markreservat öster om Erikstad finns kvar för ett eventuellt framtida behov. I fortsatt planering är det viktigt att öka framkomligheten och ge verksamheterna längs vägen i Erikstad möjlighet till utveckling. Läs mer om E45 under *Utvecklingsstrategi/Transporter & teknisk försörjning*.
- Marken kring Erikstad utgör värdefull jordbruksmark som är brukningsvärd och viktig för både lokala näringar som nationella och globala behov för livsmedelsförsörjning.
- Inga nya bostäder planeras i Erikstad.

Småort Svennungered-Gärdsrud (Mellerud)

Förutsättningar

- Området utgör en småort och ligger i anslutning till Melleruds tätort.

Behov och utmaningar

- Bebyggelsen ligger längs E45 som är sammanhållande men samtidigt barriärbildande i orten. Vägen har stor trafikmängd som gör in- och utfarter osäkra.

Möjlighet till utveckling

- Orten ses som en del av Melleruds tätort och kan på lång sikt växa samman med den. Enstaka förtätning får prövas från fall till fall där avstånd och utfarter till E45 får övervägas.
- Orten utgör infarten till Mellerud från söder och är därför viktig ur gestaltningssynpunkt. Ett gestaltungsprogram ska tas fram i samband med översyn av Melleruds tätort. Avvakta Trafikverkets arbete med ÅVS för omdragning av E45.

Småort Sunnanå (Mellerud)

Förutsättningar

- Sunnanå hamn har en detaljplan sedan 2010 som möjliggör ca 80 tomter och ca 150 sjöbodarna. Sjöbodarna är till stor del uppförda. Av tomterna har åtta styckats av och bebyggts. Marken ägs inte av kommunen.

Behov och utmaningar

- Området är utbyggt i hamnen men utgörs i stora arealer av outnyttjade byggrätter. För att området ska upplevas attraktivt och sammanhållet behöver området byggas ut innan nya områden runtomkring tas i anspråk.
- Inom området finns potentiellt förorenade områden i form av en tidigare träimpregnering med riskklass 3, fritidsbåtshamn och uppställningsplats för båtar med riskklass 2. Inom området finns även en sluttäckt deponi. Om mark ska tas i anspråk utanför detaljplan, i samband med en ny fördjupad översiktsplan, behöver föroreningarna utredas. Läs mer under kapitel Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Förorenade områden, särskilt med hänsyn till risken för höga vattennivåer.

- Gärdeserudsbäcken har sitt utlopp i Sunnanå. En förbättring av vattenkvalitet är nödvändig för att fortsatt vara ett attraktivt fritids- och rekreationsområde liksom bostadsområde. Se aktivitet 1.3 i genomförandeplanen.

Möjlighet till utveckling

- Befintlig detaljplan ger möjlighet till utbyggnad.
- Förtätning ska i första hand ske längs vägen mot Mellerud. Dock bör utbyggnad längs vägen invänta den fördjupade översiktsplanen.

Landsbygdsområden

Landsbygdsområden är områden utanför tätorterna där det oftast inte finns någon detaljplan som reglerar byggande. Stor del av marken är jordbruks- eller skogsmark, läs mer om riktlinjer under *Användning/Landsbygd*.

Dalboslätten

Förutsättningar

- Dalboslätten sträcker sig mellan Kroppefjäll och Vänern och består till stora delar av värdefull jordbruksmark. Vid utloppet av Dalbergså ligger Dalbergså camping. Området har en rik kulturhistoria med centrum kring Dalaborgs fästning.
- Många av kommunens vindkraftverk har uppförts i området innan 2010, då Försvarsmakten deklarerade det som stoppområde för höga objekt. Området är utpekade som ett lämpligt område i Vindbruksplanen.

Behov och utmaningar

- Området ingår i Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt. Vilket innebär att nya vindkraftverk inte får uppföras där.
- Dalbergså har problem med övergödning. Aktivitet för åtgärder finns i genomförandeplanen, se punkt 1.3.

Möjlighet till utveckling

- Dalboslätten ligger söder om Mellerud och består av brukningsvärd och viktig jordbruksmark av bra klass. Marken ska främst användas för jordbruk, se riktlinjer under Användning/Landsbygd.
- Åsebro utgör en viktig nod för service för hela Dalboslätten. Idag finns en skola i småorten och några kilometer norrut finns Grinstad Lanthandel. Samhället är ett LIS-område, där viss förtätning kan ske.
- Dalbergså är ett annat LIS-område där utveckling av campingområdet kan ske.

Vänern och Vänerkusten

Förutsättningar

- Vänern är Sveriges största insjö och utgör dricksvattenkälla för många människor. Vänern utgör en stor del av kommunens yta.
- Kustlinjen i Melleruds kommun delas av Hjortens udde som är en ändmorän från istiden. Den norra delen består av flertalet sandbukter. Den södra delen är mindre tillgänglig genom stenig och brantare terräng.
- Längs hela kusten gäller strandskydd om 300 meter.

Behov och utmaningar

- Vänerns vatten är en fantastisk resurs med värdefulla miljöer som det gäller att vårda.

Möjlighet till utveckling

- Området är viktig för turistnäringen med Sunnanå hamn, Vita Sandars camping, Dalbergså camping, flera badstränder och fritidshus.
- Sunnanå hamn är viktig för yrkesfisket i kommunen. Åtgärder som vidtas i hamnen ska ske utan att detta intresse hindras.
- Längs Vänerkusten ligger flera LIS-områden som knyter samman Mellerud med ett större natur- och rekreationsområde längs Vänern. Områdena ligger huvudsakligen norr om Hjortens udde där landskapet består av flera sandiga

bukter. Den södra delen om Hjortens udde är mer kuperad och svårtillgänglig. Området nedanför Hjordens udde utgör ett glapp till Vänersborg där flera bebyggelsegrupper radar upp sig längs Dalbokusten.

Södra Kroppefjäll

Förutsättningar

- Kroppefjäll är en högplatå med möjlighet till vandring, cykling, skidåkning, svamp- och bärplockning och är belägen i kommunens västra del. Södra Kroppefjäll definieras som området upp till väg 166 i Dalskog. Här finns rika naturmiljöer, bland annat ostörda myrar som innefattar botaniskt intressanta rikkärr i vildmarksmiljö.
- Kroppefjäll ingår i område för natur- och rekreationsområde, som har särskilt stor betydelse för människors rekreation, naturupplevelser, biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. I stort sett hela området ingår i riksintresse för naturvård.

Behov och utmaningar

- Området är viktig för naturturismen och rekreation för människor som bor i närheten. Nyttjandet av området får inte skada djur- och naturlivet.
- Enligt naturvårdsprogrammet ska mycket stor restriktivitet tillämpas i området och de opåverkade områdena på Kroppefjäll i huvudsak lämnas orörda.

Möjlighet till utveckling

- I området ska endast enstaka byggnader tillåtas, som förtätning och komplettering till befintlig bebyggelse.
- I södra delen och i en liten del längst i öster av Kroppefjäll finns ett område som pekats ut som riksintresse för vindkraft. Området är enligt Vindbruksplanen, som kommunen tagit fram tillsammans med de andra Dalslandskommunerna, ett olämpligt område. Vindkraftsområden finns i andra delar av kommunen och har till stor del byggts ut. På Dalboslätten finns dessutom flera vindkraftverk som kommit till innan Försvarmakten pekade ut området som stoppområde. Kommunen vill därför se att Södra Kroppefjäll används som natur- och rekreationsområde och prioriterar detta framför riksintresse för Energi.

Norra Kroppefjäll

Förutsättningar

- Norra Kroppefjäll är del av Kroppefjäll som är belägen i kommunens västra del och sträcker sig från väg 166 i Dalskog och upp mot norr.
- Området ingår, liksom den södra delen av Kroppefjäll, i område för natur- och rekreationsområde, som har särskilt stor betydelse för människors rekreation, naturupplevelser, biologisk mångfald eller ekosystemtjänster.
- Delar av området, framför allt det västra, ingår i riksintresse för naturvård. Kroppefjäll är en högplatå med möjlighet till vandring, cykling, skidåkning, svamp- och bärplockning. Här finns rika naturmiljöer, bland annat ostörda myrar som innefattar botaniskt intressanta rikkärr i vildmarksmiljö.

Behov och utmaningar

- Naturens bevarande och människors behov av naturupplevelser och rekreation behöver ordnas i harmoni med varandra.

Möjlighet till utveckling

- Ett område, sydväst om Erve, pekas ut som lämpligt för vindkraftverk.
- Vackra byars väg, väg 2218, är en satsning på att lyfta fram det historiska och natursköna Dalsland. Vägen går väster om Erve och är del av riksintresset kulturmiljövård.
- Natur- och friluftsliv ska prioriteras. I området ska endast enstaka byggnader tillåtas, som förtätning och komplettering till befintlig bebyggelse.
- Lianefjället, som är ett stort opåverkat område, ska i enlighet med Naturvårdsplanen bevaras.

Dalslands kanal och omgivande sjölandskap

Förutsättningar

- Området inbegriper en starkt identitetsskapande del av Dalsland och är av stor betydelse för besöksnäringen.

Behov och utmaningar

- Hela kanalområdet ingår i riksintresse för kulturmiljövård. Området ska kunna utvecklas utan att kulturmiljön skadas.
- Inom riksintresseområdet för värdefulla material (Livarebo-Ulerud) och i dess närområde finns några kvartsitknattar som är av stort intresse för det rörliga friluftslivet. Knattarna består av en hård svårvittrad bergart som kallas kvartsit. De har därför kunnat stå emot inlandsisen och årtusendenas nötning och kullarna sticker nu upp ur landskapet renspolade från morän. I enlighet med Naturvårdsplanen ska dessa kvartsitknattar bevaras.

Möjlighet till utveckling

- Fritidsbebyggelse och naturturism ska prioriteras. Håveruds camping, söder om slussarna, kan byggas ut.
- Upperudshöljen ska ses som ett sammanhållande element. Ett vandringsstråk runt vattnet ska knyta samman de olika platserna i området.
- Genom översiktsplanen utgör Köpmannebro, Köpmannehamn, Snäcke, Sundserud, Upperud och Övre Upperudshöljen LIS-områden.
- Köpmannehamn är ett nytt LIS-område som har fokus på turistnäringen och kan utgöra en viktig infart till Dalslands kanal.
- Kunskapsinsamling om området är nödvändig innan exploatering sker på platsen. En områdesanalys finns för området, se *Planeringsunderlag/Kultur & Historia/Kulturhistoriska byggnadsinventeringar*.

SAMMANFATTNING AV ÖP

I detta avsnitt sammanfattas översiktsplanens innehåll.

Översiktsplanen visar Melleruds kommuns vilja till utveckling av mark- och vattenområden fram till 2030. I fem målbilder med utvecklingsstrategier

sammanfattas de områden som är prioriterade i översiktsplanen. Målet är att öka befolkningen till 11 000 år 2030 med siktet på att ha en förmåga att kunna bli 15 000 invånare 2045.

Melleruds kommun har stora ytor för natur och rekreation. Nästan hälften, 45 procent, av ytan består av vatten, vilket är en värdefull resurs som skapar en fantastisk naturmiljö, ger de boende livskvalité och lockar naturturister. Vattenkvaliteten påverkar kommunens möjlighet att använda sig av vattnet.

Mellerud har närheten till flera befolkningscentra. En bra och effektiv infrastruktur blir avgörande för att kunna växa och kunna ta del av allt vad regionen erbjuder avseende arbete, kultur, handel, utbildning med mera.

Ett varierat landskap möjliggör olika slags boendemiljöer i tätorter vid trafikknutpunkter och nära service, vid sjöar, skog, berg eller landsbygd. I översiktsplanen har 20 LIS-områden (Landsbygdsområden I Strandnära lägen) pekats ut där det finns möjlighet att bygga i attraktiva lägen nära vatten.

En stor del av kommunens mark används för skogs- och lantbruk. Gröna näringar är viktiga för kommunens utveckling. De gröna näringarna utgör 24,9 procent av andelen sysselsatta i Melleruds kommun, som kan jämföras med medeltalet för Sverige på 9,4 procent. (Källa: LRF)

Näringslivet består av nästan 800 företag varav många småföretag. Handeln består i Melleruds tätort av många småbutiker som sedan hösten 2019 samsas med ett nytt köpcenter på orten. E45 med dess trafikflöde möjliggör företagsetableringar för handel- och lagerverksamhet på ytor där marken är billigare än i städerna. Näringslivets utveckling är beroende av mark som är central eller strategiskt placerad längs E45 eller vid genomfartsvägarna i orterna.

För att människor ska trivas och leva ett gott liv blir mötesplatser viktiga för att skapa gemensamma upplevelser. De offentliga platsernas kvalitet är viktiga för att underlätta för fler evenemang.

Melleruds kommun har mycket värdefull natur och utgör en resurs för djur- och växtliv, turistnäringen och lokalbefolkningen. Eventuella exploateringar kan slita på de värdefulla miljöerna. Samtidigt behövs naturen bland annat till produktion av livsmedel, energi och skogsråvara. En avvägning mellan olika intressen är avgörande för att Melleruds kommun ska kunna leva av sina tillgångar på ett hållbart sätt och kunna utvecklas i samklang med näringsidkare, boende och turister.

Mellerud ska utveckla sina tät- och småorter med fokus på Mellerud som huvudort. Melleruds kommuns närhet till större befolkningscentra gör kommunen attraktiv för människor som pendlar och uppskattar närheten till stora obrutna vatten- och naturmiljöer. Småskalighet skapar trygghet och starka sociala band med ett rikt förenings- och kulturliv. Regionens fördelar, med olika utbud av bland annat handel, kultur eller utbildning, finns på nära avstånd.

En miljökonsekvensbeskrivning, MKB, är en del av denna översiktsplan där planens konsekvenser för miljön bedöms. Här beskrivs även konsekvenser för två andra möjliga scenarion, ett nollalternativ där befolkningen varken ökar eller minskar till år 2030 och en alternativ utveckling där befolkningen snarare minskar. Sakfrågor som har lyfts fram och har betydande miljöpåverkan är trafikfrågor och LIS-områden.

En genomförandeplan har tagits fram för att visa hur kommunen ska uppnå översiktsplanens intentioner. Planen visar aktiviteter som är kopplade till de fem olika målbilderna. Varje aktivitet har en tidsangivelse och visar vilken enhet i kommunen som är ansvarig. En översiktsplan är inte bindande och därmed inte heller den tillhörande genomförandeplanen.

Översiktsplanen har tagits fram i en demokratisk process där kommuninvånare och andra berörda människor och myndigheter deltagit. Målet har varit att få fram ett dokument som skapar en hållbar utveckling för människor i kommunen och dess omgivning. Melleruds kommun ser sig som en central del i Västra Götalandsregionen där hög livskvalité möjliggör Ett Gott Liv!

UTVECKLINGSTRATEGI

Kapitlet Utvecklingsstrategi visar kommunens långsiktiga intentioner, fram till 2030, och utgör den strategiska delen av översiktsplanen. Planens intentioner konkretiseras genom fem målbilder med tillhörande utvecklingsstrategier. Med utgångspunkt i dessa målbilder och strategier har en genomförandeplan tagits fram för att på så vis förverkliga översiktsplanen.

I Melleruds kommun är trygghet, delaktighet och frihet grundläggande för Ett Gott Liv! Vi vill öka vår befolkning genom att vara en kommun med hög livskvalité och goda livsmiljöer. Detta gör vi genom att vara en kommun där...

... alla invånare erbjuds lika möjligheter till goda livsmiljöer, oavsett behov och förutsättningar. Invånarna ges möjlighet att vara delaktiga och har inflytande över hur kommunen ska utvecklas. Planeringsprocesserna ska kännetecknas av öppenhet och skapa en känsla av tillhörighet och stolthet över kommunen.

... alla ska känna sig trygga. I Melleruds kommun ska man känna att det finns en plats för alla. Barn ska ha trygga områden för lek och äldre ska ha möjlighet att bo i centrum nära handel och service. Naturområden och mötesplatser ska vara tillgängliga så att alla, oavsett behov och förutsättning, kan ta del av kommunens vackra natur. Belysning och god utformning uppmuntrar till rörelse och möten i kommunens offentliga rum.

... det finns frihet att välja sitt boende. I Melleruds kommun finns möjlighet att bo nära natur och sjöar eller i tätorter nära service och trafikknutpunkter. Med lägre markpriser än i städer har fler råd att välja var de bor. Melleruds kommun ligger nära flera befolkningscentra och har tillgång till en stor arbetsmarknad genom goda pendlingsmöjligheter. I Mellerud finns en frihet i valmöjligheterna.

Med trygghet, delaktighet och frihet som grund för Ett Gott Liv är målet att öka befolkningen till 11 000 år 2030 med siktet på att ha en förmåga att kunna bli 15 000 invånare 2045. För att nå dit vill vi stärka våra möjligheter och det vi är bra på. Vi har samlat våra strategier i fem målbilder.

MÅLBILDER & UTVECKLINGSSTRATEGIER

Nedan följer översiktsplanens fem målbilder som konkretiserar planens intentioner.

ETT GOTT LIV GENOM UPPLEVELSERIK **FRITID** I EN TILLGÄNGLIG **NATUR** MED GOD **VATTENKVALITET**

Vi vill leva med naturen på ett sätt som gör det attraktivt att leva och bo här. Vi ska knyta samman befintliga platser med nya för att tillgängliggöra naturupplevelsena för fler människor. Vi ska lyfta fram vårt varierade och unika landskap som innehåller skog, slättlandskap, berg, sjöar, Vänerkust, Melleruds skärgård samt Dalslands kanal- och slussystem. Vår natur är en värdefull resurs som vi vill utveckla och bevara. Därför vill vi fokusera på att...

... vara en miljövänlig kommun där ekosystemtjänster vävs in i samhällsplaneringen och vattenkvalitén förbättras,*

... utveckla och tillgängliggöra strövområden, leder och skyddade områden så att natur och fritid knyts samman.

* Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel. (Definition från Naturvårdsverket)

INFRASTRUKTUR SOM SAMMANFLÄTAR KOMMUNEN OCH LÅTER MELLERUD VARA EN LÄTTILLGÄNGLIG DEL I REGIONEN

Vi finns centralt i regionen med pendlingsavstånd till flera städer och områden som Göteborg, Karlstad, Trestad och Oslo/Viken. Infrastrukturen är grundläggande för kommunens möjligheter att växa och utvecklas. Vägarna ska bli bättre i hela kommunen för att möjliggöra utveckling av turism, etablering av fler företag och få fler människor att flytta hit och bo kvar. Människor ska kunna nyttja hela regionens utbud av kultur, utbildning och arbete. Därför vill vi fokusera på att...

... utöka och underlätta möjligheterna till pendling genom att förbättra standarden på vägar, mål- och knutpunkter och påverka för att skapa fler tågavgångar med ett nytt tågstopp i Dals Rostock,*

... vara en sammanflätad kommun med fler gång- och cykelvägar och ha en infrastruktur som gynnar både kollektivtrafik och gång- och cykelvägar.

*Målpunkter är till exempel skolor eller större arbetsplatser.

ATTRAKTIVA BOENDEN OCH MILJÖER SOM TAR TILLVARA PÅ ETT VARIERAT LANDSKAP

Vi är en kommun där tätorterna ska vara väl sammanflätade med den regionala infrastrukturen. Landskapet är lättillgängligt och människor har stor frihet att leva och ta del av varierade miljöer. Landsbygden erbjuder möjlighet för lantbrukare att bo direkt vid sin mark. Skogar och berg ger möjlighet till avskildhet och magnifik utsikt. De många sjöarna och Vänerkusten kan erbjuda attraktivt boende nära stränder och badplatser. Landskapets varierade möjligheter ska tillvaratas. Därför vill vi fokusera på att...

... förtäta bebyggelsen i tätorterna nära knutpunkter för bra pendlingsmöjligheter, med fokus på bostäder för studenter, seniorer och ensamstående till rimliga kostnader,

... skapa bostadsområden som tar tillvara på platsens förutsättning, har direkt tillgänglighet till större natur- och rekreationsområden och kopplar samman fritidsutbud, speciellt för barn och ungdomar.

LOKALA NÄRINGAR SOM FRÄMJAR SYSSELSÄTTNING, SERVICE OCH MILJÖ

Vi är en landsbygdskommun med stor areal av producerande mark genom lantbruk och skog. Vi har ytor att skapa förnyelsebar energi som vindkraft eller biogas. Vårt landskap lockar besökare och skapar arbeten inom naturturism. De små företagen är viktiga byggstenar och vi har spetskompetenser som kan finnas kvar på orten genom digitaliseringens möjligheter och bra infrastruktur. Våra kluster av grön näring* kan växa genom lokal produktion och närhet till större befolkningscentra. Därför vill vi fokusera på att...

... ge lokala företag bättre förutsättningar för utveckling genom att erbjuda bästa möjliga kvalitet på kommunal service och ha planberedskap för expansioner och nya etableringar,

... utveckla samarbeten längs Vänerkusten och Dalsslands kanal samt annan verksamhet som främjar naturturism,

... stötta utvecklingen av förnyelsebar energi för att ge fler lokala jobb.

** "Grön näring" är namnet på verksamheter inom jord, skog, trädgård, landsbygdens miljö och dess förädlingsindustri i form av livsmedelsindustri, skogsindustri samt underleverantörer i alla led bakåt. Däremot räknas inte detaljhandel som säljer livsmedel till de gröna näringarna.*

MÖTESPLATSER SOM FÖRENAR KULTUR, FRITID, NÄRINGSLIV OCH NATUR

Vi lever och verkar i Melleruds kommun. Vi tillsammans gör att det är gott att leva här. Därför behöver vi platser att träffas på för att minska ensamhet och utanförskap samt platser för att skapa evenemang, möten och där man kan ha roligt tillsammans.

Genom digitala verktyg kan vi minska avstånd, tydliggöra, informera och skapa mer plats för fysiska möten. Medborgarkontoret, biblioteket och ungdomshuset Stinsen blir viktiga knutpunkter för information och service. Därför vill vi fokusera på att...

... utveckla centrum i Melleruds tätort som mötesplats för handel, kultur och gemenskap,

... skapa lek- och aktivitetsplatser i alla tätorter och småorter,

... stärka lokala evenemang och föreningar genom att höja det offentliga rummets kvaliteter.

GENOMFÖRANDEPLAN

För att säkerställa att översiktsplanen kommer att förverkligas har en genomförandeplan tagits fram. I genomförandeplanen finns aktiviteter som ska främja samverkan mellan olika aktörer. Utvecklingen av kommunens delar är beroende av god samverkan mellan det offentliga, näringsliv, fastighetsägare och föreningsliv för att skapa en positiv utveckling.

Genomförandeplanen är uppbyggd efter översiktsplanens målbilder och utvecklingsstrategier. Respektive aktivitet har en syftesbeskrivning och en ansvarig enhet/förvaltning inom kommunen. Det finns även föreslaget vilka andra enheter, föreningar och myndigheter som kan ingå i arbetsgruppen för aktiviteten. Det finns även en kolumn om aktivitetens angelägenhet. Här finns det tre olika nivåer; pågående, 1 och 2. Vissa av aktiviteterna har påbörjats under översiktsplanens framtagna och är därefter pågående. Inför varje budgetarbete ska respektive enhet/förvaltning lyfta aktiviteterna med angelägenhet 1 som alltså står näst på tur. När dessa är genomförda ska aktiviteterna med angelägenhet 2 påbörjas.

Aktiviteterna kommer revideras och uppdateras varje mandatperiod i samband med aktualisering av översiktsplanen.

Klicka [här](#) för att läsa planens aktiviteter.

BEBYGGELSE

I detta kapitel beskrivs hur bebyggelsen ser ut i Melleruds kommun och hur den ska utvecklas på övergripande nivå.

Melleruds kommun är en landsbygdskommun med stor andel åker- och skogsmark. Nästan hälften av kommunens yta är vatten.

Markanvändning i Melleruds kommun (2015)	Hektar (ha)
Åkermark	17 464
Betesmark	365
Skogsmark, produktiv	22 433
Skogsmark, improduktiv	4 796
Bebyggd mark och tillhörande mark	2 656
Täkter och gruvområden	29
Golfbanor och skidpistar	88
Övrig mark	3 543
Total landareal	51 374
Total vattenareal	43 072
Total areal i kommunen	94 446

Markanvändning i Melleruds kommun år 2015.

Källa: Statistiska centralbyrån, senast uppdaterad 2019-02-20.

Bebyggelsen i Melleruds kommun består till största del av småhus varav knappt en tredjedel är fritidshus. Ett fåtal flerbostadshus finns i tätorterna Mellerud, Åsensbruk och Dals Rostock. Under 2018 färdigställdes ett flerbostadshus i Melleruds tätort vilket var det första som byggts sedan 2005. Översiktsplanens intention är att skapa fler flerbostadshus vid knutpunkterna för pendling och i de centrala delarna av tätorterna för att skapa boenden till unga, seniorer och ensamstående. Arbeta med ett nytt bostadsförsörjningsprogram för Melleruds kommun har startats och beräknas vara färdigt i slutet av 2021.

Planberedskap

I föregående bostadsförsörjningsprogram, för tiden 2011–2016, beskrivs planberedskapen som god med många outnyttjade tomter inom detaljplaner. Däremot finns det behov av nya detaljplaner där det finns efterfrågan på tomter. Idag finns en handfull tomter i Melleruds tätort som ägs av Melleruds kommun. I närområdet finns färdiga byggrätter för enbostadshus i Sunnanå, Örnudden (Vita Sannar), Kurran och Sunnanå Golf som ägs av både Melleruds kommun som privata aktörer. I Upperud, Bränna, Åsensbruk, Åsebro och Dals Rostock finns ett mindre antal outnyttjade byggrätter i befintliga detaljplaner. Även i strandnära lägen finns det detaljplaner som inte är fullt utbyggda, se mer under kapitlet *Användning/LIS*. Under 1990-talet pekades områden ut i Dalskog och Dals Rostock för bostadsbebyggelse genom fördjupade översiktsplaner. Områdena i de fördjupade översiktsplanerna i kommunen ingår i denna översiktsplan genom LIS-områden eller utvecklingsområden och ersätts därmed av den här översiktsplanen.

Under hösten 2019 antog kommunstyrelsen ett planprioriteringsprogram för Melleruds kommun över vilka detaljplanearbeten som anses mest relevanta och högst prioriterade att genomföra. Varje år, i samband med att budgeten för fysisk planering beslutas, ska detta dokument aktualitetsprövas. Aktuellt dokument går att nå via kommunens hemsida.

Befolkningsutveckling och bostadsbehov

Urbaniseringen i Sverige är stark. Allt fler svenskar vill bo i någon av landets större städer vilket har lett till att dessa städer samt angränsande kommuner växer. Samma process leder ofta till att mindre kommuner på landsbygd, som saknar pendlingsmöjligheter till större städer, krymper och avbefolkas. Urbaniseringen och demografin skapar problem för många mindre kommuner, med utmaningar som att bibehålla service och handel på en godtagbar nivå trots ett vikande befolknings- och skatteunderlag.

Dalsland har en låg befolkningstäthet och ligger en bit från regionens administrativa och demografiska centrum, Göteborg. I Mellerud och Dalsland är demografin den största förklaringen till en negativ befolkningstillväxt. Medelåldern är några år över Sverigemedel och födelsenettot är negativ samtidigt som skillnaden mellan in- och utflyttande är marginell. Mönstret med en negativ befolkningsutveckling har funnits sedan 1990-talet, samtidigt som större städer i regionen, som Göteborg och Trollhättan, har växt. De senast åren har Melleruds befolkning ökat, främst på grund

av flyktingströmmen till Sverige. Fram till 2030 pekar statistiken dock på att folkmängden i Melleruds kommun kommer att minska med drygt 150 invånare, från ca 9 350 (2018) till 9 200 invånare. Det geografiska läget ger Mellerud bättre förutsättningar för utveckling än många andra mindre landsbygdskommuner i Sverige. Mellerud har ett strategiskt bra läge mellan flera större städer i Sverige och Skandinavien samt närheten till Norge. Genom pendling kan grannkommuners arbetsmarknader vara attraktiva för Melleruds befintliga eller kommande invånare. Likväl som arbetsgivarna inom Melleruds kommun kan locka kompetenser från andra kommuner. Melleruds kommun påverkas av närliggande kommuners utveckling. Trollhättan, Göteborg och Karlstad är kommuner som ser en expansiv fas framför sig. Nämda kommuner har även högskolor och universitet och genom bra pendling och strategiskt boende kan unga vuxna fortsatt bo kvar i Melleruds kommun under studietiden. Genom att vara en attraktiv kommun och tillhandahålla sådant som andra kommuner inte kan erbjuda kan Melleruds kommun konkurrera om inflyttande invånare.

En väl utvecklad infrastruktur är en viktig del av Melleruds utveckling. Bättre kommunikationer med kortare restider leder till att de mentala avstånden mellan Mellerud och omkringliggande städer minskar. Melleruds gynnsamma läge i regionen skulle kunna användas till fullo och bidra till att kommunen utgör ett attraktivt alternativ för de som vill bo nära större befolkningscentra, i ett prisvärt boende med närheten till natur och vatten.

Enligt Länsstyrelsens [Bostadsmarknadsanalys för Västra Götaland \(2019\)](#) råder det bostadsbrist i regionen. För att täcka behovet behövs ca 7 100 bostäder per år fram till 2025. Västra Götalands befolkning ökade med 19 000 personer 2018 och förväntas öka, men i en lägre och i en kontinuerligt minskande takt fram till 2030.

Bostadsbristen drabbar i första hand unga som inte kan flytta hemifrån. Konsekvenser av bostadsbristen är hemlöshet, trångboddhet och boendesegregation.

Bostadsbristen uppges vara ett av de stora hindren för nyanlända att etablera sig och för en tredjedel av företagen i regionen uppges bostadsbristen vara ett hinder att rekrytera. Ytterligare en tredjedel ser problem vid framtida rekrytering. I

Göteborgsregionen finns flest stora företag och två tredjedelar av bostadsbehovet bedöms därför finnas där.

Melleruds kommun vill på sikt ha en förmåga att kunna öka sin befolkning till 15 000 invånare. En ökad möjlighet för pendling för boende i Mellerud skulle avlasta Göteborgsregionen. Nya bostäder bedöms få plats utan att ta behöva ta mer yta i anspråk. Istället bör befintliga detaljplaner ändras för att möjliggöra flerbostadshus

vid behov. Nya invånare kan erbjudas attraktiva boenden i lägen som finns nära järnvägsstationen, service i tätorterna, naturen och i lägen nära vatten.

Strandnära boenden i utpekade LIS-områden är en viktig del för Melleruds utveckling. Mellerud har stor andel skogs- och åkermark och cirka 45 procent av kommunens yta består av vatten. Detta ger 824 kilometer strandlinje med 190 öar. Andelen byggnationer på landsbygd, utanför planlagt område, är stor i kommunen.

Viktig funktion för bebyggelse

En Viktig funktion för bebyggelse är en plats med funktioner som påverkar människors rörelser, bosättning, infrastruktur och etablering av annan service.

Köpmantorget – Mellerud har ett, för ortens storlek, relativt rikt utbud av affärer och restauranger. Vid Köpmantorget finns en koncentration av butiker och restauranger samt funktioner som bank, systembolag och medborgarkontor. Torget utgör tillsammans med anslutande Storgatan Melleruds centrum och en stor andel människor rör sig här dagligen.

Biblioteket – I anslutning till Köpmantorget ligger Melleruds bibliotek. Detta är en stor mötesplats för alla åldrar och det totala besöksantalet är mellan 55 000 – 60 000 per år. Biblioteket har utöver litteratur och tillgång till datorer och WIFI även föreläsningar, utställningar, evenemang och vernissager.

Västerråda/Sapphult – Västerråda är ett industri- och handelsområde som ligger väster om E45. Hösten 2019 öppnades ett köpcentrum här innehållande ett tiotal affärer med varierat utbud.

I området norr om Västerråda, Sapphult, görs en ny detaljplan. Denna beräknas antas vintern 2020/2021.

Rådahallen sport- och friskvårdscentrum – Rådahallen är centrum för sport och friskvård i Mellerud. Här finns tre större idrottshallar, simhall, gym samt fotbollsplaner, utegym och konstgräsplan i anslutning.

Håfreströms företagspark – Håfreströms företagspark ligger i Åsensbruk, en ort som växte upp kring pappersbruket Håfreströms bruk. Bruket är idag nedlagt och lokalerna utgör istället Håfreströms företagspark för kontor, verkstad, industri och lager.

Dalsland center – I Håverud, strax intill Dalslands kanal, ligger Dalsland center. I lokalerna finns bland annat turistbyrå, restaurang och butik som under

sommarmånaderna utgör centrum för turism. Akvedukten lockar turister från hela Sverige och utlandet.

Dalslands konstmuseum – I Upperud, cirka 14 kilometer norr om Melleruds tätort, ligger Dalslands konstmuseum. Museet öppnades 1995 och initierades av antikhandlare Sten Torstensson. Museet drivs självständigt via en egen stiftelse och är utsett till Regionalt konstfäste av Västra Götalandsregionen kulturnämnd. Museet ingår tillsammans med åtta andra konstfästen/utställningsarenor i ett nätverk för samtidskonst i Regionen. Utställningssäsongen sträcker sig från mars till november varje år.

Sunnanå hamn – Sunnanå hamn ligger strax öster om Melleruds tätort. Här finns gästhamn, restaurang och café. Under sommarmånaderna anordnas här ett flertal evenemang. Hamnområdet är bebyggt med ca 150 sjöbodrar som används främst som fritidshus. Detaljplanen för området möjliggör byggnation av ca 80 enbostadshus. Runt lagunen finns möjlighet att uppföra sammanbyggda hus.

Kulturbruket på Dal och Kulturskolan – Kulturbruket på Dal utgör en viktig funktion för Melleruds kulturliv. I lokalerna finns scen för musik och teater som rymmer upp till ca 240 besökare. Under hela året anordnas föreställningar här och det totala antalet besökare per år är 11 000 – 12 000.

Kulturskolan erbjuder undervisning i sång, dans och instrumentalmusik för barn och ungdom och även för vuxna. Särskild vikt läggs vid ensemble/orkester/körundervisning i olika former.

Grinstad lanthandel – Lanthandeln ligger på Dalboslätten och är av stor betydelse för de boende i området. Utöver att bidra till en levande landsbygd och täcka de boendes livsmedelsbehov utgör lanthandeln en fast punkt och mötesplats bland den spridda bebyggelse som finns på Dalboslätten.

Åsebro skola – Åsebro skola är belägen mitt ute på Dalboslätten, till skillnad från de övriga skolorna i kommunen som ligger i tätorter. För att hålla landsbygden levande är det viktigt att det finns handel och service för de boende på landsbygden. Åsebro skola utgör en viktig funktion för landsbygden och bidrar till grundläggande service.

Byxfickans livs - Byxfickans livs ligger i Dals Rostock och utgör en viktig funktion för de boende i tätorten. Här kan man handla, träffas eller låna nyckeln till den småskaliga modellen (1:2) av stationshuset i Dals Rostock som uppfördes år 2000.

Coop Åsensbruk - Coop i Åsensbruk fyller en viktig funktion, dels för de boende i området men även för turismen runt Övre Upperudshöljen. Affären är ombud för post och paket. Här finns även en spel-/förbutik.

Brunnsparken – Brunnsparken ligger i Dals Rostock och är en samlingsplats för både invånare och turister. I Brunnsparken med Rostocks före detta hälsobrunn finns idag många sevärdheter. I örtagården kan du studera olika växter, bin och geologi. Hembygdsmuseet för ortens historia vidare och under sommaren är det även öppet i ateljén, kaféet, butiken, antikvariatet, galleriet och textilmuseet.

Utvecklingsstråk för bebyggelse

Ett Utvecklingsstråk för bebyggelse är ett stråk i en riktning dit kommunen vill utvecklas. Kommunen vill främja bebyggelseutvecklingen i stråk för att skapa eller utveckla en sammanhängande miljö.

Mellerud-Vänerkusten – Mellerud ska växa österut, mot Vänern. Utvecklingsstråken för bebyggelse följer vägarna från tätorten ut till Vita Sannar och Sunnanå hamn samt vägen öster om golfbanan. Genom att koppla samman Melleruds tätort med Vänerkusten genom stråk med bebyggelse blir Melleruds koppling till naturen och vattnet allt mer påtaglig och fler kommer kunna bo i naturnära lägen.

Västerråda/Sapphult – I området på Västerråda finns möjlighet till utveckling av verksamheter. Med det nya köpcentret på Västerråda förväntas besöksantalet öka och öppna upp för fler verksamhetsetableringar på området. För området norr om Västerråda, Sapphult, planeras en ny detaljplan. Detaljplanen är under bearbetning efter att ha varit ute på utställning. Som förslaget ser ut idag planeras där för verksamheter och detaljhandel. Detaljplanen planeras att antas under vintern 2020/2021. Hur stor utvecklingspotential som finns för området västerut är delvis beroende av vilket beslut som fattas i frågan angående E 45:ans framtid, läs mer under *Utvecklingsstrategi/Transporter & Teknisk försörjning*.

Dalskog-Kabbosjön – Kabbo ligger strax söder om Dalskog i ett naturskönt läge kring Kabbosjön. En bebyggelseutveckling nära Kabbosjön skapar ett mer attraktivt Dalskog och ger underlag för utveckling av exempelvis turism och verksamheter på orten.

Upperudshöljen – Orterna Åsensbruk, Håverud och Upperud ligger alla längs sjön Upperudshöljen och i området finns stark turism, många rekreativsmöjligheter och brukstraditioner. Upperudshöljen ska ses som ett sammanhållande element för att

knyta samman Håverud, Åsensbruk och Upperud, där det finns möjligheter att utveckla verksamheter, naturupplevelser och turism.

Utvecklingsområde för bebyggelse

Ett Utvecklingsområde för bebyggelse är ett område i kommunen där utvecklingsinsatser särskilt bör främjas.

Mellerud – Mellerud ska växa österut mot Väneren. Bebyggelse finns redan vid Vita Sannar och Sunnanå och målet är att knyta samman dessa områden. Detta kan dels göras via de utpekade utvecklingsstråken för bebyggelse, dels genom att gångstigar längs kusten utvecklas och tillgängliggörs. Att utveckla detta område är ett sätt för Melleruds tätort att växa utan att den värdefulla jordbruksmarken tas i anspråk. En fördjupad översiktsplan ska tas fram för att skapa ny bebyggelse som fungerar i samklang med naturen och reglerar hur Melleruds tätort möter upp i en anslutning mot Vänerkusten. Målsättningen är att rekreationsvärdena inte får försämrans genom en bostadsutbyggnad.

Sapphult (Mellerud) – För Sapphult planeras en ny detaljplan för verksamheter att antas under vintern 2020/2021. Hur stor utvecklingspotential som finns för området västerut är delvis beroende av vilket beslut som fattas i frågan angående E 45:ans framtid, läs mer under *Utvecklingsstrategi/Transporter & Teknisk försörjning*. Oavsett vilket beslut som tas kommer det troligen finnas viss utvecklingsmöjlighet för området, som ligger strategiskt bra genom att det finns flertalet verksamheter i närområdet sedan tidigare, och på grund av dess närhet till E45. I Melleruds planprioriteringsprogram finns området väster om Sapphult med för utveckling på längre sikt.

Dals Rostock – I Dals Rostock finns planer på en ny station och tåg längs Norgebanan kan då få möjlighet att göra stopp i orten. I närhet till den tänkta stationen finns möjlighet att utveckla bostäder. Vid före detta Kroppefjälls sanatoriums lokaler finns potential för att utveckla natur- och rekreationsområden samt möjliggöra plats för bostäder.

Dalskog – Utvecklingsområdet i Dalskog överensstämmer med det område som pekades ut för nya bostäder i den fördjupade översiktsplanen för Dalskog från 1994. Området ligger i anslutning till befintlig bebyggelse och är ett led i Dalskogs utveckling söderut. Genom LIS-område vid Kabbosjön kan kopplingen till natur och vatten stärkas, se *Användning/LIS*.

Upperudshöljen (Åsensbruk, Håverud och Upperud) – I området finns verksamheter såsom Håfreströms företagspark och turistattraktioner som Dalslands kanal, Dalsland center och Dalslands konstmuseum. Här finns möjlighet att utveckla fler verksamheter i och omkring pappersbrukets gamla lokaler och natur- och rekreationsupplevelser längs Upperudshöljens båda sidor. LIS-områden möjliggör utveckling vid vattnet, se *Användning/LIS*.

TRANSPORTER & TEKNISK FÖRSÖRJNING

Vägnätet fungerar som pulsåder för kommunikationer och är avgörande för en positiv utveckling av kommunen. Genom ökad kvalitet på både järn- och bilvägar samt gång- och cykelvägar ökar framkomligheten både inom kommunen och inom regionen.

Sedan lång tid tillbaka har diskussioner förts om en omdragning av E45. Under 1990-talet gjordes stråkstudier för att dra om E45 vid Erikstad och Mellerud och frågan har varit aktuell ett flertal gånger tidigare. Idag är det aktuellt på nytt när Trafikverket är igång med en åtgärdsvalsstudie (ÅVS). Trafikverket har uppmanat Vänersborgs och Melleruds kommun att ta ställning i frågan om förbifarter vid orterna och svaret kommer väga tungt för Trafikverket i fortsatt planering. Båda kommunerna har genom beslut förordat en förbifart för tätorterna, läs mer nedan under *Utvecklingsområde för transporter/E45*. Det pågår även en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) för Norge-/Vänerbanan som syftar till att ta fram åtgärdsförslag för dubbelspår mellan Öxnered-Skälebol. Detta redovisas ej i kartan då underlaget inte kommit kommunen till del ännu.

Genomfartslederna utgör barriärer i tätorterna och innebär exponering av risker. Trafiken skapar buller och försämrade luftkvalité. E45 och väg 166 är dessutom leder för farligt gods, se mer under *Hänsyn/Hälsa och Säkerhet/Farligt gods*. För att minska riskerna ska en Riskhanteringsplan tas fram och som hanterar frågor om farligt gods längs E45 och väg 166. För att minska hastigheten ska gestaltningsprogram tas fram för genomfartslederna i tätorterna. Genom att skapa ett småskaligt uppbyggt stadsrum kan hastigheten sänkas då det finns en detaljrikedom som fångar uppmärksamheten och sänker tempot. Gatubelysning och växtlighet utgör stadsrummets möbler som gör det trevligt, funktionellt och tryggt. Jämfört med miljöer vid motorvägar eller industriområden som ofta är monotona och storskaliga.

Transporter har stor påverkan på vårt klimat. För att minska klimatpåverkan ska planeringen underlätta för transportsätt med lägre klimatpåverkan. Att inkludera och

förbereda för tankning av fossilfria bränslen underlättar för många att välja en miljövänlig bil. I nya detaljplaner ska laddningsinfrastruktur för elbilar liksom fiberinfrastruktur beaktas. De tågstopp som planeras i Dals Rostock och i tätorterna Brålanda och Bäckeфорs i grannkommunerna skulle främja en hållbar livsstil även för landsbygden i kommunen. Det blir då ännu viktigare med knutpunkter för bussar och tåg samt strategiska pendelparkeringar för både bil och cykel. Melleruds kommun ska även fortsatt verka för fler och bättre anpassade buss- och tågavgångar genom nära dialog med Västtrafik och berörda buss- och tågoperatörer. I genomförandeplanen planeras även för en GC-plan som kommer medföra fler gång- och cykelvägar för att knyta samman kommunens olika delar och underlätta en miljövänlig livsstil.

Trafiknod

En trafiknod är en viktig knutpunkt för transport och blir utgångspunkt för vidare utveckling.

I kartan finns två noder utpekade som viktiga för transport och kollektivtrafik – Melleruds station och pendelparkeringen vid Rostocks vägskäl. Melleruds station möjliggör pendling och korta restider till omkringliggande städer i regionen, vilket är en förutsättning för att Mellerud ska kunna utvecklas.

Pendelparkeringen utanför Dals Rostock möjliggör pendling med buss från Dals Rostock alternativt samåkning.

En framtida nod blir Dals Rostocks nya tågstation söder om tätorten.

Transportsamband

Ett Transportsamband visar vägar som är viktiga för att skapa, förbättra eller upprätthålla en god tillgänglighet. Transportsambanden knyter samman orter inom och utanför kommunen.

Genom kommunen går Norge-/Vänerbanan, där Vänerbanan gör ett stopp vid Melleruds järnvägsstation. Tågtrafikens utveckling är viktig. Att kunna resa smidigt och snabbt möjliggör arbetspendling till och från Mellerud, samtidigt som tåg är ett av de mest miljövänliga sätten att resa på. Planerna på att bygga tågstation i Dals Rostock längs Norgebanan skulle möjliggöra arbetspendling via tåg för fler av kommunens invånare. Mellan Mellerud och Bengtsfors går också Dal-Västra Värmlands Järnväg som under sommaren är öppen för turisttrafik. Resterande delen av året används järnvägen för godstransport.

Genom Mellerud går två större vägar, E45 och länsväg 166. På E45 söder om Mellerud krävs satsningar för restidsförkortningar och förbättrad trafiksäkerhet, läs mer under rubriken nedan.

Utvecklingsområde för transporter

Ett Utvecklingsområde för transporter är ett område som ska utvecklas och som påverkar framkomligheten i kommunen.

Tågstopp

Ett av de större utvecklingsområdena för transporter är det planerade tågstoppet i Dals Rostock som ska fortsätta att utredas på både regional och kommunal nivå under 2020-talet. Ett tågstopp skulle gynna hela kommunen och underlätta resande till Trestadsregionen likväl som till Halden och Oslo.

Ett tågstopp i Dals Rostock, men även i tätorter som Brålanda och Bäckefors, kommer gynna kommunens befolkning och uppmuntra till ökat kollektivt resande.

Utvecklandet av pendelparkering i Åsensbruk, Erikstad och Dalskog underlättar resandet och pendlingen ses av kommunen som ett utvecklingsområde. Enligt den regionala planen för transportinfrastruktur finns inga pengar avsatta för tågstoppen. Däremot prioriteras tågstoppen i Västtågsutredningen.

E45

Under hösten 2019 inledde Trafikverket en åtgärdsvalsstudie (ÅVS) över E45 mellan Vänersborg och Mellerud. En ÅVS innebär att Trafikverket utreder vilken funktion och standard en väg ska ha, utifrån transportbehovet. ÅVS bygger på en förstudie gjord 2003. Tidsplan för en färdig ÅVS är slutet av 2020. Efter en ÅVS ska en vägplan tas fram under ett par-tre års tid. Finansiering för sträckan saknas idag och avsikten är att pröva sträckan mot nationell plan 2022.

Grunden i ÅVS är en 2+1-väg, för att få en enhetlig vägtyp från Vänersborg till Åmål. Huvudfrågan i studien är huruvida vägen fortsatt ska gå genom Melleruds tätort eller som en förbifart utanför tätorten. I Erikstad är det högst sannolikt att vägen dras utanför orten för att kunna möjliggöra en säker planskild korsning med järnvägen. Alternativet att ha kvar vägen genom Melleruds tätort är inte under samma förutsättningar som idag (2020), utan initialt kommer hastigheten behöva ökas till 70–80 km/h. En högre hastighet bidrar även till högre nivåer av buller, antalet anslutningar till samhället minskas och vägen skapar en barriäreffekt som klyver tätorten i två delar.

På landsbygden (på sträckorna mellan orterna) skapar en 2+1 väg en barriär även för lantbruket som många gånger är i behov av att kunna transportera sig mellan sina olika skiften. En viktig fråga i planeringen för en 2+1-väg i Dalsland är då att kunna ha parallella vägar för långsamtgående fordon på ömse sida om E45 med säkra korsningar vid jämna mellanrum.

Trafikverket har uppmanat Vänersborgs och Melleruds kommun att ta ställning i frågan om förbifarter vid orterna och svaret kommer väga tungt för Trafikverket i fortsatt planering. I april 2020 tog kommunfullmäktige i Mellerud beslut att

1. under förutsättningen att hastigheten sätts till 70 km/h eller högre för en utbyggd genomfartsled med nuvarande sträckning, förorda en förbifart utanför Melleruds tätort,
2. mot bakgrund av att Melleruds tätort växer österut, förorda att en förbifart väster om Melleruds tätort lokaliseras så nära tätorten som möjligt,
3. förorda en förbifart utanför Erikstad.

Även Vänersborgs kommun har tagit beslut i frågan och deras önskan är att förlägga vägen utanför tätorterna Frändefors och Brålanda.

För att säkerställa marken inför en eventuell förbifart behålls vägreservaten, som utritades i förstudien från 2003, i kartan förbi Erikstad och Melleruds tätort. Inom dessa reservat kommer inte nya etableringar kunna ske.

Utöver reservatet från 2003 har kommunen ritat ut ett förslag på förskjutning av reservatet, en zon på 200 meter österut, i höjd med Melleruds tätort. Detta förslag är högst preliminärt och ska ses som ett utredningsområde för Trafikverket att ha i beaktande vid framtagandet av ÅVS:en och dess utredning av de olika lokaliseringsmöjligheterna för E45.

Vägreservaten kan komma att revideras fram till översiktsplanens antagande, alternativt vid nästkommande aktualitetsförklaring, beroende på hur Trafikverkets planering fortlöper och vad inriktningsbeslutet blir. Vad som kan påverka reservatens utbredning är var eventuella av-/påfarter kommer förläggas och exakt placering av väg.

Järnvägsreservat

För järnvägen finns reservat i Skälebol för att på sikt kunna bygga ett triangelspår för att kunna resa från Norge och norrut via Mellerud och Kil.

Mellan Dals Rostock och Dalskog finns ytterligare ett markreservat då en omdragning av järnvägen mellan dessa orter på lång sikt kan bli aktuell. Trafikverket gjorde 2016

en utredning tillsammans med Jernbaneverket angående sträckan Göteborg-Oslo eftersom sträckan är utpekad nationellt som en brist. Detta har resulterat i en utvecklingsstrategi som Trafikverket förfinat. Strategin innebär en utbyggnad till dubbelspår på sträckan Öxnered-Skälebol och planen är att pröva detta i nästkommande revidering av den nationella transportplanen för att få ekonomiska medel. Strategin är ingen formell ÅVS, utan en utredning inför en sådan.

Tillfart Östra industriområdet

Flera av kommunens större företag ligger på Östra (Hassle) industriområdet och kommunikationerna dit behöver förbättras. Idag går majoriteten av den tunga trafiken till industriområdet genom bostadsområden inne i Mellerud. En alternativ väg finns, men den vägen är smal och passerar en järnvägsövergång. Kommunen vill se en säkrare lösning för transporter till industriområdet. En trafikanalys ska göras för detta, se aktivitet 2.5 i genomförandeplanen.

Pendelparkeringar

För att underlätta pendling med kollektivtrafik är pendelparkeringar av betydelse. Detta möjliggör för invånare som bor i kommunens ytterområden att kunna ta sig med bil eller cykel till pendelparkeringar i tät- och småorter för att kunna ställa fordonet och sedan åka vidare kollektivt. Framtida pendelparkeringar finns utritade i Erikstad, Dalskog och Åsensbruk. Placeringen av dessa är än så länge preliminär och kan komma att ändras.

Riktlinjer:

- Förhandsbesked eller bygglov för nya anläggningar och byggnader annat än komplementbyggnader inom reservat för väg och järnväg ska remitteras till Trafikverket.
- Förhandsbesked eller bygglov för nya anläggningar och byggnader annat än komplementbyggnader inom reservat för väg och järnväg ska remitteras till NÄRF då reservat ses som framtida transportled för farligt gods.
- Vägreservaten säkerställs med stöd av bland annat miljöbalken 3 kap. 8 §.

Restidskartor

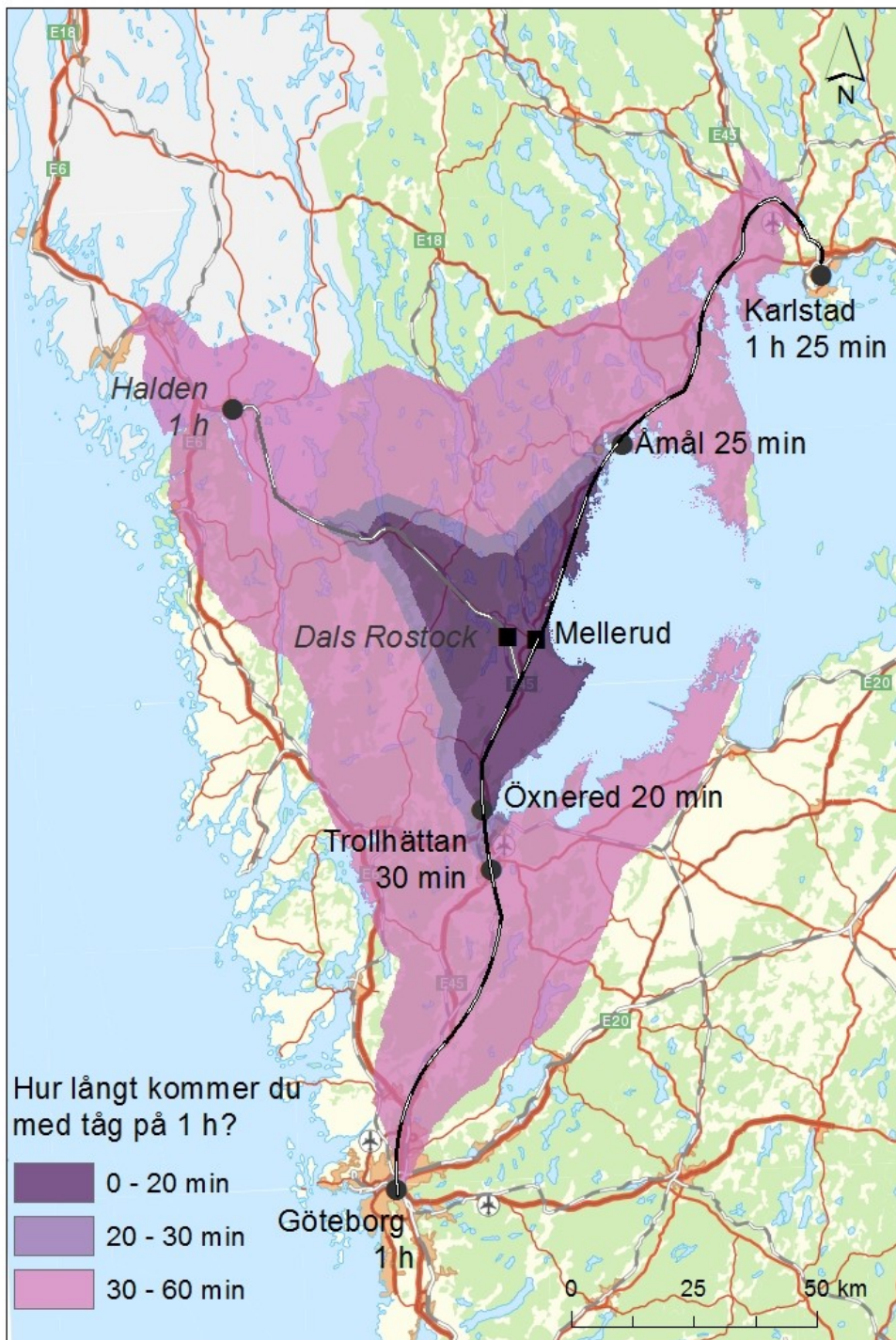
Melleruds kommun har en stark in- och utpendling. I genomsnitt pendlar dagligen ca 700 personer in till sin arbetsplats i Mellerud och ca 1200 personer ut till en arbetsplats i en annan kommun. Detta kan jämföras med ca 2800 personer som bor

och arbetar i kommunen. Den absolut största utpendlingen sker söderut till Vänersborg, men även mot Trollhättan och Göteborg. Pendling sker också mot Bengtsfors och till viss del Åmål. Den största inpendlingen kommer från Vänersborg, Åmål och Bengtsfors.

Melleruds kommun är i högsta grad beroende av en stark infrastruktur och en välfungerande kollektivtrafik för att garantera den starka in- och utpendlingen i kommunen. Resandet med kollektivtrafiken har konsekvent ökat de senaste åren och förväntas öka ännu mer i framtiden. E45 är dock fortfarande av stor vikt för pendlingen, framför allt till Vänersborg. Den 2+1-väg som det planeras för kommer tillåta högre hastigheter och öka säkerheten, vilket förmodligen kommer att öka pendlingsmöjligheterna.

De tre restidskartorna [i kartan](#) visar en analys av hur lång restiden är med bil till befintliga knutpunkter i Mellerud och Dals Rostock, men även till framtida knutpunkter. Analyserna är gjorda utifrån vägnätet och dess hastighet år 2020. Restidskartan för cykel har inte samma intervall som den för bil och kan därmed inte jämföras rakt av.

En visuell analys över restider med järnväg till och från Melleruds järnvägsstation och den planerade i Dals Rostock har också genomförts:

Kartan illustrerar hur långt man kommer med tåg från järnvägsstationen i Mellerud. Eftersom restid med tåg påverkas av en rad faktorer och skiljer sig från avgång till avgång finns det en felmarginal på ungefär 5–10 minuter. Järnvägen mellan Dals Rostock och Halden illustreras i grå färg och är en uppskattning på restiden vid en eventuell järnvägsstation i Dals Rostock. Övriga tider gäller för Vänerbanan och Norgebanan med dess stationer.

Planerade cykelstråk

I den tillhörande genomförandeplanen för översiktsplanen är en av punkterna att ta fram en gång- och cykelplan (GC-plan) för kommunen. Denna planeras att påbörjas 2020 och ska beskriva hur kommunen avser att utveckla gång- och cykelvägnätet framöver. En förhoppning är att binda samman allt fler orter med varandra, exempelvis Åsensbruk och Köpmannebro med Mellerud. Ett annat exempel är Mellerud och akvedukten i Håverud, vilket även skulle gynna turismen.

För att öka det hållbara resandet i regionen har Västra Götalandsregionen undersökt potentialen för arbets- och skolpendling med gång, cykel och elcykel för befolkningen i Västra Götaland. [Studien](#)* visar att 25 procent av invånarna i kommunen kan nå sin arbetsplats inom 15 minuter på cykel och 31 procent inom 30 minuter. Motsvarande siffror för transport med elcykel är 27 respektive 38 procent. Detta kan jämföras med dagens cirka 9 procent som cykelpendlar nästan varje dag.

De sträckningarna som kartan visar är inte beslutade utan visar enbart vilka riktningar som kan komma att bli aktuella att utreda i GC-planen.

Elektronisk kommunikation

Enligt plan- och bygglagen är elektronisk kommunikation ett allmänt intresse som kommunen ska behandla vid planläggning. Regeringen presenterade i oktober 2011 sin digitala agenda för Sverige. Det övergripande målet i agendan är att Sverige ska vara bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter. År 2016 presenterade regeringen en ny breddbandsstrategi, "Sverige helt uppkopplat 2025", där det kortsiktiga målet är att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till en breddbandshastighet av minst 100 Mbit/s år 2020. På längre sikt är målen att 98 procent av alla hushåll och företag i hela Sverige bör ha tillgång till minst 1 Gbit/s senast år 2025 samt att det bör finnas tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet där människor normalt befinner sig senast år 2023. En väl fungerande och utbyggd it-infrastruktur ger goda förutsättningar för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet.

I Melleruds kommun håller fibernätet på att byggas ut. I dagsläget (år 2020) har ca 80 procent av hushållen tillgång till eller absolut närhet till fiber (siffrorna är osäkra eftersom alla föreningar inte rapporterat in sin data än). Inom ett par år räknar kommunen med att ha en täckning på ca 90 procent. För 3G- och 4G-näten finns nästan 100 procent täckning. Enligt Post- och telestyrelsen ska en större uppdatering

av täckningen göras i mars 2021. Mer information om täckning och tillgång till fiber finns att tillgå på www.bredbandskartan.se.

Vid ny bebyggelse där grannar behöver höras, det vill säga vid bygglov utanför detaljplan eller vid framtagande av nya detaljplaner, behöver de som äger ledningarna för elektronisk kommunikation höras. Berörda ledningsägare kan identifieras genom www.ledningskollen.se, där informationen läggs ut. Vid uppförande av vindkraftverk kan dessa i vissa fall påverka mottagningen av radiosignaler på ett negativt sätt, speciellt gäller detta för radiolänkförbindelser. Ett samrådsförfarande bör därför genomföras mellan vindkraftsbolaget och de radiolänkoperatörer som blir berörda av vindkraftsetableringen för respektive område så att störningsriskerna minimeras. Post- och telestyrelsen (PTS) kan i ett sådant samråd bidra med information om vilka de berörda radiolänkoperatörerna är.

Riktlinjer:

- Vid planläggning ska samråd ske med berörda ledningsägare, se www.ledningskollen.se.
- Vid uppförande av vindkraftverk ska information om radiolänkoperatörer inhämtas från Post- och telestyrelsen (PTS).

Energianvändning och elbehov

Elanvändningen i Sverige ökar, vilket till stor del beror på befolkningstillväxten, som fram till 2040 förväntas öka med ca 18 procent. En ökad elanvändning beror även på övergången från fossila bränslen till el. I transportsektorn förväntas elanvändningen öka med fler elbilar och elbussar eller vid produktion av gas till vätgasdrivna fordon (Power-to-Gas, P2G). Troligtvis kommer elanvändningen även öka hos privatpersoner, då fler elektroniska produkter finns i hemmen.

IT är en annan sektor som förväntas öka. Norden, med ett kallt klimat, anses ha bra förutsättningar för serverhallar. Svenska kraftnät antar att de olika drivkrafterna för ökad elanvändning i stor utsträckning kommer att balanseras av energieffektiviseringen.

Melleruds kommuns mål är att öka från 9 377 invånare (2018) till 11 000 år 2030, vilket motsvarar en ökning med cirka 17 procent. Melleruds kommun har en strategi för energieffektivisering som togs fram 2011. Målet är att minska energiförbrukningen. Prestationsmålet är att ingen fossil energi ska användas i kommunal verksamhet vare sig till uppvärmning eller till transporter år 2020.

Kommunen har från år 2009 till år 2018 minskat andelen av det fossila bränslet för uppvärmning av sina byggnader från 317 m³ till 29 m³ eldningsolja. Vidare har den fjärrvärme som nyttjas i de kommunala byggnaderna minskat sin oljeandel från 9,5 till 3,5 procent under samma period. Samtidigt har byggnadernas totala energianvändning effektiviserats med 11 procent (från 190 kWh/m² till 169 kWh/m²). När det gäller kommunala fordon nyttjade dessa under år 2018 i huvudsak fossilt bränsle i form av diesel (106 m³) och bensin (13 m³). Sedan november 2018 är det möjligt att tanka närproducerad fossilfri biogas i Mellerud då en biogasstation invigdes invid 45:an. Kommunen har sedan dess successivt bytt ut bilar i sin fordonsflotta till förmån för biogasbilar. I december 2019 är 52 biogasbilar i drift inom kommunens verksamhet.

Melleruds kommun har ställt sig bakom den regionala klimatstrategin "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om" och arbetar aktivt mot dess mål om ett fossiloberoende Västra Götaland år 2030. En uppdatering av den kommunala energi- och klimatstrategin planeras i samband med framtagande av en ny Hållbarhetsvision för Dalsland som startade hösten 2019. Kommunfullmäktige har idag som ett av sina mål att utveckla ett hållbart samhälle. För att nå dit vill kommunen minska sitt energibehov, på transporter och bilåkning samt att öka andelen gasbilar. Samhällsbyggnadsförvaltningen har identifierat flera kommunala anläggningar som är aktuella för solceller.

Förutsättningarna för vindkraft är goda inom Melleruds kommun. Stora delar av de områden som ansetts vara lämpliga enligt Vindbruksplanen är utbyggda. Under 2017 producerades 173 922 MWh el, främst av de 47 * vindkraftverken som finns spridda inom kommunen, men också cirka 21 057 MWh från mindre och större vattenkraftverk i kommunen. De största vattenkraftverken är Vattenfalls anläggningar i Håverud och Upperud. Utifrån SCB:s kommunala energibalanser och beräkningar uppskattas den årliga elanvändningen inom kommunens gränser ligga kring 135 000 MWh/år**. Detta innebär att den producerade elen från vind- och vattenkraft inom kommunen överstiger den totala elanvändningen i kommunen med råge. Uppnås översiktsplanens mål om 11 000 invånare ökar kommunens behov av el. Om man applicerar den planerade befolkningsökningen (17 procent) på kommunens totala elbehov blir motsvarande siffra 158 000 MWh/år. Som nämns ovan elektrifieras samhället i större utsträckning vilket leder till ökad elanvändning per person och år. Med 11 000 invånare finns det utrymme att öka elanvändningen med ytterligare 10 procent och ändå hålla sig inom kommunens nuvarande elproduktion på cirka 174 000 MWh.

Elanvändning i Melleruds kommun

■ Jordbruk, skogsbruk, fiske	■ Industri, bygg verksamhet*
■ Offentlig verksamhet	■ Transporter*
■ Övriga tjänster	■ Småhus
■ Flerbostadshus	■ Fritidshus

I början av 2000-talet, när Arctic paper Håfreström AB höll sin verksamhet i gång, stod de för 55 procent av den totala energianvändningen i kommunen. Den slutliga energianvändningen i Melleruds kommun uppgick då (år 1990 – år 2001) till 550 - 600 GWh/år. De senaste åren beräknas denna siffra att ligga på ca 250 – 275 GWh/år***, vilket visar att kommunen skulle klara av mer än en fördubblad energianvändning.

Energianvändning (alla bränslen) i Melleruds kommun

■ Jordbruk, skogsbruk, fiske	■ Industri, bygg verksamhet*
■ Offentlig verksamhet	■ Transporter*
■ Övriga tjänster	■ Småhus
■ Flerbostadshus	■ Fritidshus

*Källa: Vindbrukskollen, vindlov.se

** Källa: SCB:s kommunala energibalanser. Slut användning för el och alla förbrukarkategorier inom Melleruds kommun under 2017. Förbrukarkategorierna Industri och Transporter är dock sekretessmarkerade sedan några år tillbaka. Därför har 2013 års siffror för dessa kategorier använts för att få en uppskattad total elanvändning. En del kan ha hänt sedan dess i dessa kategorier, både effektiviseringar och produktionsökningar.

***Källa: Som ovan. Samma resonemang som ovan men med summering av alla bränslen.

NATUR & REKREATION

Mellerud är en kommun med rika naturvärden och mycket goda förutsättningar för rekreation. Med skogslandskap, odlingslandskap, småsjöar, kust- och skärgårdslandskap vid Vänerkusten och ett "fjäll" i form av högplatån Kroppefjäll påminner Mellerud om ett Sverige i miniatyr. Naturområden är viktiga för biologisk mångfald, rekreation och för besöksnäringen i kommunen och ska därför värnas. Inom områden för natur och rekreation finns ofta viktiga kulturmiljöer som utgör en del av landskapet. Läs mer om landskapets betydelse under kapitlet *Planeringsunderlag/Turist- och besöksmål*.

Viktig funktion för naturområden

En viktig funktion är en plats som underlättar möjligheten att ta sig ut och ta del av natur- och rekreationsområden.

Akvedukten i Håverud – Akvedukten i Håverud är Dalslands största turistattraktion med 250 000 besökare årligen och är klassad som byggnadsminne. I anslutning till akvedukten finns flera caféer, restauranger, butiker, en camping och hotell.

Dalbergså – I Dalbergså, vid Dalbergsåns mynning i Vänern, finns gästhamn, camping samt historiskt intressanta platser som medeltidsruinen Dalaborgs fästning.

OK-stugan i Dals Rostock – I närheten av det gamla sanatoriet vid Kroppefjäll i Dals Rostock ligger OK-stugan. Stugan utgör utgångspunkt för den som vill ta en löptur i motionsspåren, promenera på skogsstigar, orientera i terrängen, cykla på cykelleder eller åka längdskidor på elljusspåret. Från området nås även Svarvaretorpets och Mörttjärns naturreservat eller Dr. Saedéns runda.

Köpmannebro gästhamn - I Köpmannebro möter Upperrudsälven Vänern, vilket också är början på Dalslands kanal. I området finns gästhamn och slusstation.

Melleruds golfklubb – Mellan Melleruds tätort och Sunnanå ligger Melleruds golfklubb som erbjuder en 18-hålsbana och driving range.

Sunnanå hamn – Från Sunnanå hamn når man ut med båt och kanot i Melleruds skärgård som sträcker sig upp mot Dalslands kanal.

Vita Sannar – Tack vare den långgrunda sandstranden och närheten till Melleruds tätort är Vita Sannar en omtyckt badplats i kommunen. I anslutning till badplatsen ligger Vita Sandars camping, en fyrstjärnig camping med restaurang, pool och lekplatser.

Värdekärna

En Värdekärna är en del av ett stort natur- och rekreationsområde där merparten av de förhållanden och kvaliteter som ger området dess värde är koncentrerade och som kommunen särskilt vill framhålla. Fokus ligger på både natur och rekreation. Definitionen skiljer sig från t ex från Naturvårdsverkets begrepp i arbetet med grön infrastruktur, där " Värdekärna" har fokus på naturvärden.)

Kroppefjäll är en högplatå som sträcker sig genom Melleruds, Färgelanda och Vänersborgs kommuner. I Melleruds kommun är området mest tillgängligt om man utgår från Mörttjärns naturreservat. Detta är ett populärt natur- och rekreationsområde bland lokalbefolkningen. Inom området återfinns Sveriges största samlade bestånd av den sällsynta och rödlistade ormbunken uddbräken, ett flertal vandringsstigar, motionsspår och det idylliska parkområdet där Kroppefjälls sanatorium en gång låg. Här ligger också Dr. Saedéns runda som fått sitt namn av överläkaren vid Kroppefjälls sanatorium som uppmuntrade sina patienter att promenera i den friska luften. Runt Mörttjärn uppförde han en rad monument för att roa patienterna under deras promenader. Monumenten är bevarade och ligger längs en vandringsled.

Längs **Upperudshöljen** finns ett flertal av Melleruds kommuns största turistattraktioner. Akvedukten i Håverud, Dalslands kanal och Dalslands konstmuseum är några av attraktionerna som är belägna vid sjön. Detta gör turistnäringen i området stark.

Hela Melleruds kommuns östra gräns består av **Vänerkusten**. I ett stråk från Sunnanå via Vita Sannar, Näs Sannar och Järns Sannar till Hjortens udde finns flera badplatser, vandringsstigar och möjligheter till sportfiske.

Grönt samband

Ett Grönt samband är ett stråk av växtlighet som kopplar samman platser och utgör viktiga leder för närhet till natur- och rekreationsområden.

Gärdsrudsbacken – Strax utanför Mellerud rinner Gärdsrudsbacken som är ett tätortsnära blågrönt stråk.

Sunnanå-Stockenäs – Målet är att kuststräckan mellan dessa platser ska knytas samman genom en vandringsled. Delar av stråket är redan tillgängligt till fots, men kräver arbete och utveckling på sina håll.

Brunnsparken-Mörttjärn – Brunnsparken och Mörttjärn är två uppskattade grönområden i Dals Rostock. Kopplingen däremellan skulle kunna göras med hjälp av ett grönstråk och växtlighet.

Natur- och rekreationsområde

Natur- och rekreationsområden är sådana områden som har särskilt stor betydelse för människors rekreation, naturupplevelser, biologisk mångfald eller ekosystemtjänster.

Norra Vänerkusten - Natur- och rekreationsområdet Norra Vänerkusten följer gränserna för riksintresset för friluftsliv. Inom det utpekade området finns besöksmål som Köpmannebro, Sunnanå och Vita Sannar. De norra delarna ligger inom dalformationens intressanta geologi med ytlig kalklerskiffer. Den lättvittrade skiffern ger förutsättningar för en biologiskt rik och ovanlig flora.

Dalslands sjö- och kanalsystem – Dalsland är Sveriges sjörikaste landskap och Dalslands kanal sammanbinder flera av dessa sjöar till ett kanalsystem. Inom området finns flera naturreservat och populära turistmål. Kanalsystemet löper längs kalklerskifferryggar och på många platser kan man hitta den för området endemiska arten Hällebräcka; en liten, mycket ovanlig och oansenlig släkting till mandelblom, tillika ansvarsart för Melleruds kommun.

Kroppefjäll – Kroppefjäll är en högplatå i den västra delen av kommunen med möjlighet till vandring, cykling, skidåkning, svamp- och bärplockning. Här finns rika naturmiljöer, bland annat ostörda myrar som innefattar botaniskt intressanta rikkärr i vildmarksmiljö. I skriften [Upplevelsenatur i Mellerud](#)* finns ett flertal områden utpekade på Kroppefjäll.

Lunneboområdet – I kommunens nordvästra delar ligger Lunneboomossen. Området består av stora delar myrmark med rikkärr, sumpskog och en rik flora och fauna.

Mossen utgör en stor opåverkad naturmiljö och är därmed mycket värdefull ur naturvårdssynpunkt.

Hjortens udde – Under senaste istiden befann sig isranden under en lång tid på Melleruds breddgrader. Under avsmältning och tillväxt avsatte isranden morän som en rygg mellan Mellerud och Hjortens udde ut i Väneren till Hindens rev och Lidköping. Den geologiskt intressanta moränryggen kan följas från udden genom Dalsland till Ödskölt. Ryggen är cirka 15–20 meter hög och uppemot 400 meter bred.

Krokån-Dalbergsån – Örsjön är sammanlänkad med Väneren genom Krokån, som rinner från sjöns östra sida vid Krokfors kvarn ut mot Dalboslätten där Frändeforsån ansluter och övergår till att kallas Dalbergså. De är typiska slättåar med små kvarnar och fall längs vägen till Väneren. Längs ån finns fin flora, bland annat förekommer krypfloka, blomvass, vattenstäckra och gulkavle. Vid god vattentillgång är Krokån-Dalbergsån en fin sträcka att paddla med kanot förutsatt att man är beredd på att lyfta kanoten några gånger.

Blåstruktur

Melleruds kommun består till nästan hälften av vatten. Här finns Väneren, många små sjöar, ett kanal- och slussystem, vattendrag och grundvatten. Vi använder vatten för dricksvatten, båtliv, bad, fiske och många andra naturupplevelser. Tillsammans skapar allt vatten en blåstruktur. Eftersom vatten är i ständig rörelse stannar det inte inom kommunens gränser. Därför behöver vi samarbeta över kommungränserna för att ha en god vattenkvalitet. För Melleruds kommun är vatten en värdefull resurs och utgör därför del av översiktsplanens första målbild; "Ett gott liv genom upplevelserik fritid i en tillgänglig natur med god vattenkvalitet". Aktiviteter för att höja statusen på vatten finns med i genomförandeplanen:

1.1 Plan för grön infrastruktur där den blåa frågan ska beröras för att säkra en god vattenkvalité

1.2 Dagvattenpolicy

1.3 Minska övergödning i Dalbergså-Holmsån

1.5 Reservtäckter och vattenskyddsområden

Läs mer om varje aktivitet i genomförandeplanen.

Vattnets status med avseende på biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska kvaliteter mäts regelbundet. Myndigheter och kommuner ska

ansvara för att miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten följs. MKN utgör preciseringar av vilka miljö aspekter som ska beaktas. Alla vatten ska ha god status och vattenkvaliteten får inte försämrats. Det är målsättningen med EU:s ramdirektiv för vatten, som syftar till ett långsiktigt och hållbart utnyttjande av våra vattenresurser.

Grön infrastruktur

Grön infrastruktur definieras som ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. I den [regionala handlingsplanen för grön infrastruktur*](#) beskrivs regionens värde trakter. Värde trakter är landskapsavsnitt med hög grad av ekologisk funktionalitet och tillgodoser behoven hos arter med speciella krav på areal, kvalitet och konnektivitet. Idag saknas tillräckliga livsmiljöer för många arter vilket leder till minskad populationsstorlek. Det är därför viktigt att stärka den gröna infrastrukturen i hela landskapet, även utanför skyddade områden. Fördelningen av naturtyper och arter i landskapet är till stor del beroende av naturgivna förutsättningar som berggrund, jordarter, topografi och hydrologi. Fördelningen är också tydligt knuten till landskapets kulturhistoria, markanvändning och infrastruktur. Denna kunskap utgör därför viktigt underlag vid planering för grön infrastruktur.

Exploatering samt intensifierat jord- och skogsbruk har lett till begränsade livsmiljöer för många växter och djur. Denna fragmentering av landskapet är en av de största utmaningarna för grön infrastruktur och ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Förändrad markanvändning har lett till att en stor andel slåtterängar och naturliga betesmarker vuxit igen och att betade skogar inte finns kvar. Likåldriga produktions skogar och ett storskaligt jordbruk har krympt livsutrymmet för ett stort antal arter. Vattenreglering och vandringshinder leder till begränsad spridningsförmåga för vattenlevande arter.

För Melleruds kommun, som varit aktiv i skyddandet av värdefulla områden på egen mark, gäller det att fortsätta planeringen av landskapet för att få den gröna infrastrukturen att fungera. Melleruds kommun, med sina naturgivna förutsättningar, är viktig i ett regionalt perspektiv vad gäller flera av de typer av miljöer som beskrivs i den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur. Här finns bland annat viktiga strukturer i form av öppna sammanhängande sandstränder längs Väneren, områden intressanta för att återskapa våtmarker, värde trakter för skyddsvärda träd med mera. Kartläggningen av ekosystemtjänster och grön infrastruktur, som planeras i

genomförandeplanen, kommer att kunna användas som fördjupat kunskapsunderlag samt för detaljplanering.

Riktlinje:

- *Den gröna infrastrukturen ska tas i beaktande vid exploatering.*

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel. Gruppen pollinerande insekter är oumbärlig för människans fortlevnad då de bistår med en mycket viktig ekosystemtjänst som gör att vi får bär, frukt och grönsaker. Då de pollinerande insekterna minskar i antal är det viktigt att planera för åtgärder som gynnar denna grupp. Genom att bevara och planera för hög andel grönyta till biotoper för pollinerare gör vi en insats för vår egen fortlevnad. Överhuvudtaget bör ekosystemtjänster innefattas i planarbete för att undvika onödiga kostnader eller försämringar av naturliga förutsättningar.

(Källa: Naturvårdsverket)

I genomförandeplanen planeras en kartläggning av ekosystemtjänsterna i Melleruds kommun.

MELLANKOMMUNALA INTRESSEN

I detta kapitel redovisas frågor, samarbeten och information som är gränsöverskridande mellan kommuner, regioner eller länder. Här beskrivs bland annat samarbeten inom Dalsland, mellan Dalsland och Norge samt samarbeten runt Väneren.

Internationella kontakter

Melleruds kommun har i dagsläget vänortsavtal med Sant'Agata Feltria Italien. Utbyte har främst skett inom kultur- och ungdomssektorerna, men även inom näringslivet där organisationen Dalslands Mat deltagit vid marknad och mäsas.

De internationella kontakterna bedöms just nu inte vara aktiva.

Kommuner med samband

Melleruds kommun är en del av Västra Götalands län samt har genom sitt geografiska läge också nära samband till Karlstad och Norge. Följande områden och kommuner berör särskilt Melleruds kommuns utveckling:

- Dalsland (Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Åmål)
- Trestad (Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla)
- Göteborg
- Karlstad
- Oslo/Viken

Fyrbodals kommunalförbund

Melleruds kommun tillhör Fyrbodals kommunalförbund, som är ett av fyra delregionala kommunalförbund i Västra Götaland. Inom ramen för kommunalförbundet arbetar 14 kommuner tillsammans för en hållbar utveckling i sin del av regionen och för en smidig hantering av de mellankommunala frågorna.

Förbundet arbetade under 2019 med att ta fram en övergripande strukturbild för medlemskommunerna. Genom en gemensam bild av den fysiska planeringen kan samverkan och mellankommunal planering underlättas samt skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Melleruds kommun deltar indirekt i andra projekt där Dalslands miljö- och energiförbund samverkar, exempelvis "Fossilfri Gränsregion 2030" och "Landsbygd till landsbygd". Ett regionalt energi- och miljösamarbete sker genom Energikontor Väst, som är en samverkanspartner för miljö- och energiprojekt.

NÄRF

Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund (NÄRF) ansvarar på kommunernas uppdrag för att bedriva räddningstjänst och förebyggande arbete mot brand inom Färgelanda, Mellerud, Trollhättan och Vänersborgs kommuner.

Dalsland

Kommunerna som, i sin helhet, ligger i Dalsland (Mellerud, Åmål, Bengtsfors, Dals-Ed och Färgelanda) har liknande förutsättningar gällande befolkning och geografi. Kommunerna samarbetar genom nätverk, i projekt och vid upphandlingar. Dalslandskommunerna har ett etablerat samarbete i utvecklingsfrågor som kommunikationer, säkerhet, arbetsmarknad, utbildning, kultur och besöksnäring. Alla Dalslandskommuner har en befolkningsutveckling med minskande eller mycket svagt ökande invånarantal.

Genom Dalslands miljö- och energiförbund har kommunerna (utom Åmål) en gemensam förvaltning för ett myndighetsområde. Förbundet bedriver ett gemensamt miljö-, energi- och klimatstrategiskt arbete för de fyra kommunerna. Sedan tidigare finns en materialförsörjningsplan (daterad år 1999) framtagen för Dalsland. Dessutom finns en gemensam avfallsplan framtagen och förbundet arbetar med frågor rörande masshantering.

Inom besöksnäringens frågor finns Dalslands Turist AB (DTAB) som är helägt av Dalslandskommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda, Mellerud, Åmål och även Vänersborg inkluderat. Deras uppdrag är att utveckla och marknadsföra Dalsland som destination och har över 100 kunder i form av företag och organisationer som har samverkansavtal med DTAB.

För bland annat Bengtsfors och Melleruds kommun är Dalslands kanal- och sjösystem en viktig fråga att samarbeta kring. Detsamma gäller DVVJ, Dal-Västra Värmlands Järnväg, som sträcker sig från Mellerud via Håverud vidare mot Bengtsfors. Sträckan trafikeras sommartid i samordning med båttrafiken på Dalslands Kanal. På banan förekommer även godstrafik mellan Billingsfors och Mellerud.

Kroppefjällsområdet är av gemensamt intresse för Mellerud, Vänersborg, Färgelanda och Bengtsfors.

Det finns ett flertal utbildningsmöjligheter i Dalsland. Mellerud har sex grundskolor och ett gymnasium. I Mellerud finns flera yrkesprogram som lärlingsutbildning, vilket årligen lockar elever från regionen. Vuxenutbildningen i Mellerud erbjuder genom sin VVS-utbildning grundläggande kunskaper, teoretiskt och praktiskt, inom installation och service av VVS och värmepumpsteknik. I Dals Långed i Bengtsfors kommun finns både Stenebyskolan med konst- och kulturutbildning och YH-utbildningar. Samt Högskolan för design och konsthantverk (HDK) som tillhör Göteborgs universitet, med utbildningar på grund- och avancerad nivå. Därtill finns Dalslands folkhögskola, med en skola i Färgelanda och en i Trollhättan, som erbjuder möjligheter att läsa in ämnen på grundskole- och gymnasienivå samt olika kurser.

Vindkraftsutbyggnaden är också av mellankommunalt intresse. [Vindbruksplanen*](#) från 2011 visar en gemensam plan över utvecklingen för vindkraften i Dalsland.

Trestad (Trollhättan, Vänersborg och Uddevalla)

Trollhättan och Vänersborg ligger på nära avstånd till Mellerud och nås inom 20–30 minuter med tåg. De två städerna utgör tillsammans ett befolkningscentrum på cirka 100 000 invånare. Uddevalla nås med bil inom knappt en timma från Mellerud tätort och har idag en befolkning på knappt 60 000 invånare.

I Trestad finns NU-sjukvården (Norra Älvsborgs länsjukhus och Uddevalla sjukhus), Högskolan Väst med 12 000 studenter och Trollhättan/Vänersborgs flygplats. Närheten till befolkningscentra ökar möjligheterna till pendling, utbildning och service i form av sjukvård och handel.

En del av Vänersborgs kommun ligger i Dalsland, motsvarande ca 8 000 invånare. Gemensamma frågor finns kring jordbruk på Dalboslätten, samordning kring infrastruktur vid nytt tågstopp i Brålanda, framtiden för E45 och byggnation längs Vänerkusten.

Göteborg

Göteborgs stad vill fram till 2035 öka sin befolkning med 150 000 invånare, bygga 80 000 bostäder och skapa lika många arbetstillfällen. Idag har Storgöteborg cirka 1 miljon invånare, varav Göteborg stad strax under 600 000 invånare. Vid stadens förtätningsprojekt finns risk för att tillgången till grönområden minskar, att bostadspri- serna ökar och att mer trafik genereras. Detta innebär samtidigt större konkurrens- kraft för Melleruds kommun att attrahera invånarna som föredrar det motsatta. Göte- borg erbjuder bland annat kultur, handel och arbetsmöjligheter som Melleruds kom- muns invånare kan nå inom en timmas restid med tåg.

Karlstad

Karlstad stad har en vision om att bli 100 000 invånare år 2030. Prognosen visar att de når detta med några års fördröjning. År 2020 har de cirka 93 000 invånare. Karl- stads Universitet är en viktig utbildningsplats för invånarna i Melleruds kommun. Även möjligheten till handel lockar människor att resa norrut.

Norge

Oslo ligger ca 20 mil från Melleruds kommun. Området kring Oslo/Viken lockar många fritidsboende till Dalsland men även många arbetspendlare. Genom projekt och samordning av Svinesundskommittén ska regionen stärkas.

Projekt och samarbeten

Nedan följer projekt och samarbeten där kommunen verkar över kommungränsen och som mer eller mindre rör fysisk planering.

Europa Direkt

Melleruds kommun finns med i Europa Direkt Fyrbodals upptagningsområde. Kontoret arbetar med EU-information och projektutveckling. Fokus ligger främst på unga och ungas möjligheter i ett europeiskt perspektiv.

Framtidsbygder Dalsland Årjäng Munkedal

Föreningen vill utveckla landsbygden genom att fördela LEADER-stöd under perioden 2014–2020. LEADER ingår i det nationella Landsbygdsprogrammet och varje LEADER-område gör sina egna prioriteringar. Framtidsbygders lokala utvecklingsstrategi bygger på lokala förhållanden i Dalsland, Årjäng och Munkedal och lyfter fram områdena:

1. Bygdeutveckling
2. Service och kommunikation
3. Entreprenörskap och
4. Samarbete över gränser.

Projekt som får stöd utvecklar bygderna inom något av de fyra områdena. Exempel på pågående projekt är utveckling av OK Kroppefjälls friluftsområde, integration genom delaktighet i fotbollsklubbar/Dalslands fotbollsförbund, stöd till Nuntorps Gröna Kluster för att bygga upp verksamheten och stöd till föreningen eDIT (Ett Dalsland i tillväxt) för att utveckla lokal fortbildning eller integration med *Steget före* i åtta kommuner.

Samordningsförbundet Vänersborg-Mellerud

Ett samarbete tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Västra Götalandsregionen för att finansiera olika insatser som syftar till att personer ska få, behålla eller förbättra sin förmåga att förvärvsarbeta.

SmåKom

En förening med 70 andra små kommuner som genom ett nätverk vill hävda sina intressen och föra dialog om små kommuners angelägenheter med myndigheter, regering och riksdag. Ett utbyte och samarbete med andra landsbygdskommuner blir allt mer angeläget då städerna växer och många små kommuners befolkningsantal minskar.

Svinesundskommittén

Svinesundskommittén är ett politiskt samarbete mellan svenska och norska kommuner och regionerna Østfold och Västra Götaland. Syftet är att skapa nya möjligheter för affärer, jobb och utveckling mellan länderna. Kommittén jobbar på uppdrag av medlemmarna och Nordiska ministerrådet. Fokusområden är blå och grön tillväxt, turism samt gränshinder och möjligheter.

Fokusområdet "Grön tillväxt" syftar till att gränsregionen ska dra större nytta av skogen och skapa fler byggnationer i trä. Trä ger miljömässiga fördelar samtidigt som regionen har en stor potential i trä- och skogsbranschen. Norge har kommit långt med att bygga i massivträ, även när det gäller högre byggnader. Med tanke på Melleruds läge i skogsrika Dalsland är detta ett område att följa upp och vara med i när utveckling sker.

Vänersamarbetet

Ett samarbete mellan kommunerna vid Vänern i frågor om samordning, näringsliv och information kring Vänern.

Vänerns vattenvårdsförbund

Vänerns vattenvårdsförbund är en ideell förening med medlemmar som på något sätt nyttjar, påverkar, utövar tillsyn eller i övrigt värnar om Vänern. Förbundet har som en av sina arbetsuppgifter att utgöra ett vattenråd för Vänern.

Föreningen ska verka för en vattenkvalitet som ger långsiktig ekologiskt hållbara och variationsrika livsmiljöer i Vänern.

GLOBALA, NATIONELLA OCH REGIONALA MÅL OCH VISIONER

Många av målen som beslutas på nationell och regional nivå fokuserar på att verka för en hållbar utveckling av samhället. Klimatförändringar och en global tillväxt på bekostnad av jordens resurser har fått människor att förstå att en förändring måste ske. Genom att enas över landsgränserna har de ingående parterna kunnat enas om mål som gäller internationellt och som i sin tur kan brytas ner på nationell och regional nivå. För Melleruds kommun är de övergripande nationella och regionala målen och visionerna vägvisande och ligger till grund för all planering. Målen handlar om utmaningar att skapa en hållbar framtid, och skapa en miljö där vi anpassar oss till klimatförändringarna på jorden.

Melleruds kommun har ansvar att bidra med sin del för att nå övergripande mål och visioner.

Planer, där man kan klicka och öppna dokumentet, är markerade med *.

Vad betyder hållbarhet?

Begreppet hållbar utveckling lanserades i samband med rapporten ["Vår gemensamma framtid"](#)*, även kallad Brundtlandsrapporten, utarbetad av FN:s Världskommission för miljö och utveckling 1987. Där definieras hållbar utveckling som:

"En samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov".

Detta betyder att vi måste lämna jorden i ett så pass bra skick att kommande generationer inte blir lidande. Detta ansvar ligger på oss alla: riksdagen, regioner, kommuner, företag, organisationer och enskilda individer. För att konkretisera begreppet brukar man tala om tre olika dimensioner; ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet.

Den ekologiska hållbarhetsdimensionen kan sägas vara ramen – den sätter gränser för vad vi kan och inte kan göra och innefattar allt som har med jordens ekosystem att göra.

Den sociala hållbarhetsdimensionen kan sägas vara målet – ett gott liv för alla människor. Det innebär ett samhälle där människans behov uppfylls och alla ges förutsättning och möjlighet till att uppfylla sina mål och drömmar. I ett socialt hållbart samhälle har alla lika möjlighet till utbildning, mat, vatten och bostad och samhället är rättvist och jämlikt.

Den ekonomiska hållbarhetsdimensionen kan sägas vara medlet – med ekonomisk tillväxt kan vi finansiera de åtgärder som krävs för att alla ska kunna leva ett gott liv.

Alla dimensionerna måste samspela för att skapa en hållbar utveckling. En ekonomisk tillväxt som innebär påfrestningar på miljö och ekosystem är exempelvis inte hållbar. Likväl är inte heller klimatsmarta lösningar som bidrar till att skapa ett ojämlikt samhälle hållbara. När de tre olika dimensionerna samspelar utvecklas samhället på ett hållbart sätt.

En kommuns översiktsplan är ett användbart instrument i arbetet för att nå en hållbar utveckling. Genom att ange riktlinjer för mark- och vattenanvändning kan man se till att långsiktigt utveckla, men även förvalta redan bebyggda strukturer, på ett hållbart sätt.

Som stöd i kommunernas arbete för en hållbar utveckling finns ett flertal mål, tagna på nationell och regional nivå med överordnade internationella överenskommelser. Dessa mål genomsyrar kommunen och är utgångspunkt för kommunens ställningstaganden.

Vad innebär [klimatförändringar](#)*?

Genom prognoser från exempelvis FN:s (Förenta Nationernas) klimatpanel och SMHI (Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut) kan vi få en bild av hur dagens klimat förutspås bli i framtiden. FN:s klimatpanel, IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change), visar i sin rapport att konsekvenserna av en global uppvärmning är hanterbara om uppvärmningen stannar under två grader. Om inte koldioxidutsläppen minskar, befaras den globala uppvärmningen få fatala konsekvenser. Ökande temperaturer gör att polarisarna smälter, havets temperatur ökar och havsnivåerna stiger. Detta orsakar en ojämvt i det ekologiska systemet vilket påverkar djur och hotar den biologiska mångfalden. Den globala uppvärmningen ger konsekvenser

som redan kan skådas idag. Människor drabbas av extremare väder, översvämningar, jorderosion och saltvatteninträngning. Uteblivna skördar orsakar fattigdom, svält och människor som behöver fly. Klimatförändringarna väntas sänka ekonomisk tillväxt men befaras även påverka sociala aspekter som orättvisa och större fattigdom. (Källa: IPCC, WWF)

Hur klimatet i länet utvecklas beror på hur användningen av fossila bränslen ser ut i framtiden, det vill säga hur mycket mängden växthusgaser ökar i atmosfären. Information om klimatets framtida effekter kan användas för klimatanpassning. Det innebär att anpassa samhället till de förändringar i klimatet vi märker av redan idag och de som förväntas ske i framtiden. Genom denna information kan även samhället ta tillvara på de naturliga förutsättningar som finns, på ett hållbart sätt.

Melleruds kommun påverkas av ett förändrat klimat genom nya förutsättningar för användning av marken och extremare väder, även på andra ställen i världen. Jordbruksmarken, som är viktig för matproduktion på nationell och lokal nivå, kan hotas av torka och uteblivna skördar, vilket gör att en omställning till andra grödor kan bli nödvändig. Skogsmarken kan vid extrem torka hotas av bränder, vilket påverkar människors ekonomiska tillgångar och förändrar förutsättningarna för djur och växter. Stigande vatten kan bli aktuellt för kommunen då Vänern och Upperudsälven kan få höjda vattennivåer som skadar bebyggelse och förändrar förutsättningarna för växt- och djurliv i strandområdet. Även skyfall, i form av extremväder, kan påverka Mellerud. På global nivå skapar klimatförändringar konflikter och krig när människoströmmar flyr från torka och översvämning till nya platser. Flyktingströmmar kan påverka Melleruds kommun med nya invånare. Ett varmare klimat påverkar även genom att säsongen blir längre och kommunen kan förvänta sig att fler människor tillbringa tid ute samt att andelen turister ökar.

För Melleruds kommun blir det viktigt att anpassa sig till de nya förutsättningarna. Genom att samordna det övergripande planeringsarbetet med klimatanpassningsplanering står Melleruds kommun väl rustad inför framtiden. Globala, nationella och regionala mål är vägvisare i arbetet med klimatanpassning.

Globala mål och visioner

[Agenda 2030*](#)

Agenda 2030 är en utvecklingsagenda för förändring mot ett hållbart samhälle, som antagits av FN:s (Förenta nationernas) generalförsamling. Agendan består av 17 globala mål och 169 delmål som ska ha infriats år 2030. Målen kommer påverka alla

individens framtid eftersom de är universella och gäller alla länder, även Sverige. Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Regeringens ambition är att Sverige ska vara ledande i genomförandet av Agenda 2030 – både på hemmaplan och när det gäller att bidra till det globala genomförandet av agendan.

[Barnkonventionen*](#)

Barnkonventionen är framtagen av UNICEF (United Nations Children's Fund) och är ett rättsligt bindande avtal som slår fast att barn är individer med egna rättigheter, inte föräldrars eller andra vuxnas ägodelar. Konventionen innehåller 54 artiklar med fyra grundläggande principer:

- Alla barn har samma rättigheter och lika värde.
- Barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn.
- Alla barn har rätt till liv och utveckling.
- Alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad.

Barnkonventionen är inkorporerad i svensk lag och gäller från 1 januari 2020. Det betyder att konventionen kan åberopas i svenska domstolar. Inför beslut som berör barn behöver man därför göra en barnkonsekvensanalys. I analysen ska förslaget beskrivas, berörda barn komma till tals samt konsekvensen av förslaget redovisas. I Melleruds kommun är Barnkonventionen grundläggande vid all planering. (Källa: UNICEF, World Organization for Early Childhood Education)

Nationella mål och visioner

De nationella målen har ofta sitt ursprung i internationella beslut som fattats av till exempel FN (Förenta Nationerna) eller EU (Europeiska Unionen). För planering i Melleruds kommun utgör dessa mål och visioner utgångspunkter och vägledning för lokala beslut.

[Vision för Sverige 2025*](#)

Boverket har tagit fram en vision om Sverige 2025 baserat på fyra megatrender; klimatförändringar, globalisering, urbanisering och en digitaliserad värld. Städerna ses som ekonomiska och kulturella motorer för utveckling där orter utanför knyts samman genom utvecklade kollektiv- och cykelstråk. Befolkningen minskar i småorter och i glesbygden utanför pendlingsstråken. Besöksnäringen spås bli en av Sveriges viktigaste näringar där natur- och kulturmiljöer står i fokus. Tätortsnära natur och stränder utvecklas för rekreation och friluftsliv. Jordbruksmark blir allt viktigare för matproduktion.

[Riksdagens miljö kvalitetsmål*](#)

Sveriges riksdag har antagit 16 [miljö kvalitetsmål](#) som utgör grunden för den svenska miljöpolitiken och ska genomsyra samhällsplaneringen. Samhällsplaneringen agerar nyckelroll för att nå målen, då stora frågor som till exempel transporter, miljöpåverkan, energifrågor och hållbar användningen av mark och vatten behandlas vid översiktsplanering och detaljplanering.

[Generationsmålet*](#) – *”Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser.”*

[De 16 miljömålen*](#)

- 1. Begränsa klimatpåverkan
- 2. Giftfri miljö
- 3. Ingen övergödning
- 4. Hav i balans samt levande kust och skärgård
- 5. Ett rikt odlingslandskap
- 6. Frisk luft
- 7. Skyddande ozonskikt
- 8. Levande sjöar och vattendrag
- 9. Myllrande våtmarker
- 10. Storslagen fjällmiljö
- 11. Bara naturlig försurning
- 12. Säker strålmiljö
- 13. Grundvatten av god kvalitet
- 14. Levande skogar
- 15. God bebyggd miljö
- 16. Ett rikt växt- och djurliv

Melleruds kommun har miljömål gällande energi- och klimat i form av en [Energi- och klimatstrategi](#)* samt naturvårdsmål samlat i ett Naturvårdsprogram*. Melleruds kommun saknar i övrigt heltäckande miljömål men ett samverkansarbete mellan kommunerna i Dalslands miljö- och energiförbund pågår för att ta fram ett miljöpolitiskt program.

[Transportpolitiska mål*](#)

Det övergripande transportpolitiska målet är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Utöver det övergripande målet finns ett funktionsmål och ett hänsynsmål.

Funktionsmålet syftar till att transportsystemets utformning, funktion och användning ska vara jämställt och medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet.

Hänsynsmålet syftar till att transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen dödas eller skadas allvarligt, bidra till att det övergripande generationsmålet för miljö och miljö kvalitetsmålen nås samt bidra till ökad hälsa.

[Jämställdhetspolitiska mål*](#)

Utgångspunkt för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det övergripande målet är nedbrutet i sex delmål:

1. En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
2. Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.
3. Jämställd utbildning. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.
4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet. Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.
5. Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

Melleruds kommun har en Likabehandlingsplan, som antogs 2017, med perspektiv på jämställdhet och mångfald bland kommunens anställda.

[Sveriges Friluftsmål \(2012\)*](#)

Regeringen beslutade 2012 om tio mål för friluftslivet. Målen ska leda till en förbättrad folkhälsa, ökad naturförståelse och även bidra till regional utveckling:

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. God kunskap om friluftslivet
10. Friluftsliv för god folkhälsa.

I genomförandeplanen blir Sveriges friluftsmål grundläggande vid framtagande av en Friluftspan.

[Sverigeförhandlingen*](#)

Sverigeförhandlingen är namnet på satsning för att bland annat knyta samman de tre storstäderna genom höghastighetståg kombinerat med satsning på fler bostäder. För Melleruds kommun betyder detta en bättre koppling till resten av Sverige genom bra kommunikation från Göteborg. Slutrapport lämnades in till regeringen i december

2017 och avtal har ingåtts för infrastruktursatsningar med flera storstäder, bland annat Göteborg.

[Trafikverket - Nationell transportplan*](#)

I maj 2018 beslutade regeringen att fastställa den nationella plan för transportsystemet i landet som sträcker sig från 2018 till 2029. Två av Melleruds utvecklingsområden gällande infrastruktur, ett tågstopp i Dals Rostock och en förbättring av E45 mellan Mellerud och Vänersborg, nämns inte bland investeringarna vare sig i den nationella eller regionala transportplanen. Idag pågår en åtgärdsvalsstudie för E45 med målet att pröva åtgärden mot den nationella transportplanen 2022.

De största planerade investeringarna i Melleruds närområde är enligt planen:

- Norge/Vänerbanan. Ett vändspår i Älvängen medför kortare restid Göteborg-Vänersborg och ligger till grund för utredningen Oslo – Göteborg.
- Vänersjöfarten, Trollhätte kanal/Göta Älv. Nya slussar planeras att byggas under senare delen av 2020-talet. Detta medför en positiv utveckling för Melleruds kommun med sina många båtburna turister och stora godstransporter.
- E45, Tösse-Åmål. I investeringen ska en mötesfri väg öka trafiksäkerheten på sträckan och en utbyggnad av gång- och cykelväg byggas.

[Regionala mål och visioner](#)

Planer i Västra Götaland påverkar Melleruds kommun, då övergripande visioner styr kommunerna att vara en del av en större helhet. För planering i Melleruds kommun utgör de regionala målen och visionerna utgångspunkter och vägledning för lokala beslut.

[Vision Västra Götaland – Det goda livet*](#)

Ett samarbete mellan Västra Götalandsregionen och dess kommuner resulterade 2005 i en vision om "Det goda livet". Visionen ska vara en plattform för arbetet att stärka Västra Götaland som en attraktiv region att bo och verka i. Målet är att bygga en framtid där fler har möjlighet att nyttja Västra Götalands samlade utbud av hälsa, arbete, utbildning, kommunikationer och kultur.

[Västra Götaland 2020 – Strategi för tillväxt och utveckling 2014–2020*](#)

Västra Götaland 2020 sätter ramarna för arbetet med tillväxt och utveckling mellan år 2014 och 2020 och är huvudverktyget för att, i samverkan i Västra Götaland, genomföra Vision Västra Götaland - Det goda livet. Strategin beskriver de prioriteringar som regionen bedömer mest effektivt bidrar till att nå målen i visionen år 2020. En ny strategi för perioden 2021–2030 är på gång och bedöms vara färdig 2021.

[Kulturstrategi Västra Götaland – och regional kulturplan 2020-2023*](#)

Kulturstrategin antogs av regionfullmäktige 2019 i syfte att vägleda Västra Götalandsregionens kulturpolitik 2020-2023. Strategin utgår från kulturpolitikens fem dimensioner och beskriver Västra Götalands utmaningar och möjligheter att utveckla kulturlivet till en mötesplats för alla.

Kulturplanen visar Västra Götalandsregionens prioriteringar för att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. Den är ett verktyg för dialog och samverkan med myndigheter, kommuner och kommunalförbund samt aktörer inom de konst- och kulturområden som ska utvecklas.

[Godstransportstrategi för Västra Götaland*](#)

Den regionala godstransportstrategin antogs 2016 av regionstyrelsen med målbilden 2030. Fram till 2030 förväntas godstransporterna öka med 50 procent vilket innebär ytterligare påfrestningar på ett redan hårt belastat transportsystem. Förhoppningen är att regionen, med Göteborg i spets, ska vara Nordens nav för sjötransporter och sjögods 2030. Strategin ska ge vägledning om hur målbilder kan vägas samman och hur pågående trender kan vändas till en mer hållbar riktning för att sedan kunna framstå som en förebild i Europa.

[Grön infrastruktur – regional handlingsplan för Västra Götalands län*](#)

Planen ska ge en sammanfattande bild av olika naturtyper och en översiktlig bild av den gröna infrastrukturen samt vilka åtgärder som är viktiga att arbeta med de närmaste åren. Läs mer under *Utvecklingsstrategi/Natur & rekreation/Grön infrastruktur*.

[Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*](#)

Västra Götaland har en målbild om att år 2030 vara en fossiloberoende region. En omfattande dialog med aktörer från näringsliv, kommuner, kommunalförbund, högskola, universitet med flera resulterade i målbilden och rapporten *Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*. Hur målet om en fossiloberoende region ska nås beskrivs i den tillhörande skriften *Klimat 2030 - Västra Götaland ställer om, Strategiska vägval*.

Åtgärder kommunen vidtagit som passar in på rapporten är exempelvis det successiva utbytet av bilar i sin fordonsflotta till förmån för biogasbilar. I december 2019 var 52 biogasbilar i drift inom kommunens verksamhet. Det finns även en livsmedels- och måltidspolicy för Dalslandskommunerna med målsättning om minskat matsvinn och att öka andelen grönsaker och baljväxter i måltiden.

[Regional plan för transportinfrastruktur 2018–2029*](#)

Den regionala planen för transportinfrastruktur har starka kopplingar till motsvarande nationella plan och syftar till att stödja och främja en fortsatt hållbar regional utveckling där både invånarnas vardagsresor samt näringslivets transporter ska fungera tillfredsställande. Ur den regionala planen återfinns inte någon åtgärd i Melleruds närhet.

[Regional handlingsplan för klimatanpassning i Västra Götalands län 2018–2020*](#)

Västra Götalands län står, liksom hela Sverige, mitt i och inför klimatförändringar som kan leda till förändrade nederbördsförhållanden, ökade temperaturer och fler extrema väder. Länsstyrelsen har ansvaret att samordna arbetet med anpassningen till ett förändrat klimat på lokal och regional nivå. Syftet med handlingsplanen är att påvisa vilka åtgärder kommunerna och länsstyrelsen behöver arbeta med för att uppnå det övergripande målet "Ett samhälle som står robust inför klimatförändringar".

[Regionalt serviceprogram för landsbygd och skärgårdsområden i Västra Götaland *](#)

I arbetet med att tillgängliggöra grundläggande service för människor och företag i landsbygd och därmed skapa attraktiva livs- och boendemiljöer har regeringen uppdragit till länsstyrelserna att utarbeta och genomföra Regionala Serviceprogram (RSP) för varje län. Nuvarande RSP hade en egentlig programperiod från 2014 till 2018 men har förlängts till 2020.

Programmets mål är att:

"Skapa attraktiva livsmiljöer genom att stimulera till en god tillgänglighet till kommersiell och offentlig service för medborgare och näringsliv i gleslandsbygd och skärgårdsområden."

[Regionalt trafikförsörjningsprogram - Västra Götaland*](#)

Trafikförsörjningsprogrammet antogs 2016 av regionfullmäktige och har en programperiod från 2017 till 2020 med långsiktig utblick till 2035.

Dokumentet är det viktigaste i utvecklingen av kollektivtrafiken i Västra Götaland och beskriver på vilka kollektivtrafiksatsningar fokus ska riktas. Det stora målet i programmet är en fördubbling av antalet resor med kollektivtrafik från 2006 till 2025.

[Målbild Tåg 2035 – utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland*](#)

Målbilden antogs 2013 av regionfullmäktige och fungerar som ett dokument jämte trafikförsörjningsprogrammet. Huvuddragen i målbilden är att den konkretiserar trafikförsörjningsprogrammets intentioner gällande tågtrafiken samtidigt som det visar regionens långsiktiga viljeinriktning fram till 2035. Det ambitiösa men inte omöjliga målet är att tågtrafiken ska trefaldigas från 2006 till 2035.

[Västtågsutredningen*](#)

Regionfullmäktige i Västra Götaland har gett kollektivtrafiknämnden i uppdrag att utreda förutsättningarna att öppna nya stationer i mindre samhällen i Västra Götaland. Det handlar om att komplettera Målbild Tåg 2035 med nya stationer. Utredningens huvudrapport beslutades av regionfullmäktige under hösten 2018.

Utredningen har kompletterats med mål om sju nya stationer varav fyra nya stationer i Dalsland (Frändefors, Brålanda, Dals-Rostock och Bäckefors) och av dessa är stationen i Dals Rostock belägen i Melleruds kommun.

Även de tågstopp som planeras utanför Melleruds kommun underlättar för kommuninvånarna att pendla hållbart. Tågstoppet i Brålanda skulle ge boende i kommunens södra del en närmre väg för tågpendling.

Nödvändig infrastruktur kopplat till Västtågsutredningen kan prövas tillsammans med övriga investeringsbehov och prioriteras när revidering ska göras av nästa nationella infrastrukturplan 2022–2033.

[Strategi för ökad cykling i Västra Götaland*](#)

Västra Götalandsregion antog 2016 en cykelstrategi för regionen som konkretiserar "Regional plan för transportinfrastruktur" gällande cykelåtgärder. Cykelstrategin ska vara ett stöd för prioritering och planering av cykelåtgärder längs det statliga regionala vägnätet. I cykelstrategin har mål och prioriteringsprinciper formulerats. Målet är att skapa förutsättningar för ökad och säker cykling.

Strategin kommer utgöra underlag vid framtagandet av gång- och cykelplanen för kommunen (se punkt 2.1 i genomförandeplanen).

[Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland – regionalt åtgärdsprogram för miljömålen i Västra Götaland 2017–2020*](#)

Syftet med åtgärdsprogrammet är att det ska vägleda och stödja prioriteringar samt stimulera till en ökad samverkan i det lokala och regionala miljöarbetet. I programmet ligger fokus på fyra utmaningar där det finns insatser för lokala och regionala aktörer i Västra Götaland att göra i syfte att uppnå miljömålen. De fyra utmaningarna är:

- Minskad klimatpåverkan och ren luft
- Hållbar användning av vattenmiljöer
- Hållbart brukande av skog och odlingslandskap samt
- God boendemiljö och hållbar konsumtion.

Melleruds kommun tog hösten 2018 beslut i frågan om vilka åtgärder kommunen avser att arbeta med. Som exempel kan nämnas att minska utsläppen av lösningsmedel från hushåll, skydda värdefulla sjöar och vattendrag, bevara och planera för skyddsvärda träd samt motverka spridningen av invasiva främmande arter.

[Västra Götalands miljömål*](#)

Grunden till den svenska miljöpolitiken är de nationella miljö kvalitetsmålen som ska eftersträvas och genomsyras i samhällsplaneringen. Dessa mål har brutits ner till regionala mål av Länsstyrelsen i Västra Götaland. I planprocessen är de regionala målen som motsvarar det nationella miljömålet "God bebyggd miljö" särskilt viktiga och utgör vägledning för den hållbara utvecklingen lokalt och regionalt. Ekosystemtjänster

är viktigt för samhällsplaneringen och ligger till grund för miljömålen. Dessa knyter an till andra sociala och ekonomiska mål och ska ses som en arbetsmetod för att bevara och hållbart nyttja naturresurserna. Naturen ska ses som en livsviktig levande infrastruktur, lika viktig som elnät och kollektivtrafik.

Den första punkten i genomförandeplanen handlar om att ekosystemtjänster ska kartläggas i kommunen. Kommunens egna naturvårdsprogram är vägledande.

[Västra Götalandsregionens program för hållbara transporter*](#)

Detta är ett samverkansprogram framtaget 2017 för regional tillväxt och utveckling inom fordon och transporter. Programperioden sträcker sig till 2020 men ska bidra till att nå regionala mål om en fossiloberoende region 2030. Tendenser som beskrivs i programmet är; förväntad ökning av person- och godstransporter, ökade utsläpp från transporter och andelen förnybar energi i drivmedel behöver öka. Exempel på styrande dokument för detta program är Vision Västra Götaland samt Västra Götaland 2020 - Strategi för tillväxt och utveckling i Västra Götaland 2014–2020.

[Västsvenska paketet \(2011\)*](#)

Program som har som mål att skapa en större arbetsmarknadsregion. Fokus ligger på Göteborg där man vill skapa en attraktiv kärna och utveckling längs huvudstråken. Ytterligare mål är att kollektivtrafiken ska öka, en god livsmiljö ska uppnås och kvaliteten för näringslivets transporter ska förbättras och stärkas för den internationella konkurrenskraften. Västlänken är en del av detta paket.

[Åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt 2016–2021*](#)

Allt Sveriges vatten är indelat i fem vattendistrikt som styrs av en länsstyrelse i respektive distrikt. För att uppnå målen i EU:s vattendirektiv om god ekologisk och kemisk status (ramdirektivet för vatten 2000/60/EG) har respektive länsstyrelse tagit fram ett åtgärdsprogram som gäller till och med 2021. Genomförandet av EU:s ramdirektiv är ett viktigt verktyg för att nå miljömålen. Endast de 25 åtgärder som gäller regionala aktörer har lyfts in i det regionala åtgärdsprogrammet, varav åtta av åtgärderna är direkt riktade till kommunerna och handlar om tillsyn, fysisk planering och vatten- och avloppsplanering.

Melleruds kommun antog en VA-plan 2018 som är vägledande inom några av åtgärderna enligt åtgärdsprogrammet, så som översyn av reservvattentäkter och ge förslag på fler vattenskyddsområden samt att en dagvattenstrategi tas fram. Dalseys miljö- och energikontor arbetar med tillsyn av enskilda avlopp och har även ett projekt igång (2020) om minskad övergödning i avrinningsområdet Dalbergså-Holmsån.

ANVÄNDNING

Kapitlet Användning är en konkretiserad politisk viljeinriktning av utvecklingsstrategin och visar hur kommunen vill att mark- och vattenområden ska användas.

OMRÅDESANVÄNDNING

Melleruds kommuns yta består ungefär till hälften av mark och till hälften av vatten. Markområdena består av stadsbygd och landsbygd, där det råder olika förutsättningar för byggnation. I stadsbygden är markens användning ofta bestämd genom detaljplaner. På landsbygden blir översiktsplanens riktlinjer styrande. Vattenområdena i kommunen utgör viktiga resurser, inte minst för dricksvattenförsörjningen. Som ett övergripande nät ligger transportsystemet som sammanlänkar de olika delarna med varandra. Vid sjöar och Vänerkusten finns områden som pekats ut med stöd av det särskilda skälet LIS (Landsbygdsområden i strandnära lägen).

Stadsbygd och tätortsområde

Avsnittet visar planlagd mark med användningen bostäder (gul färg), kommunal service (röd) och verksamheter (blå) i kommunens tätortsområden. Inom ramen för översiktsplanearbetet har vissa delar av utvecklingsområdena i utvecklingsstrategin pekats ut som mer potentiella inom respektive användning, dessa områden är streckade i ovan nämnda färger. Detta är en konkretiserad politisk viljeinriktning, men som kan komma att revideras vid framtida planarbeten.

På några platser i kommunen är områden planlagda och samtidigt utpekade som ett utvecklingsområde för en annan typ av användning. I de flesta av fallen är dessa områden inte utbyggda och innan en exploatering sker vill kommunen byta användningsområde för att möta dagens behov och efterfrågan. Men även där det

redan är utbyggt vill kommunen förändra användningen på sikt. I samtliga områden där denna motstridighet finns gäller den nuvarande planlagda användningen fram till dess att en ny detaljplan görs och en ny användning fastslås.

Bostäder innehåller områden som i detaljplan är utpekade som bostadsområden, medan *Utveckling bostäder* visar områden där en bebyggelseutveckling kan bli aktuell. Aktuella områden är främst området mellan Sunnanå och Vita Sannar och södra delen av Dals Rostock. För landsbygdsutveckling se *Användning/LIS*.

Kommunal service redovisar områden där befintlig kommunal service finns och var det finns potential för utveckling av kommunal service. Kommunal service definieras i översiktsplanen som exempelvis skola och äldreboenden. Det enda utpekade området för utveckling är Ängenäs där ett planerat äldreboende ska stå färdigt 2020.

Område för verksamheter kan innehålla handel, kontor, lagerverksamhet eller industri. Verksamhetsområden bör i vissa fall ha skyddsavstånd till bostäder beroende av om verksamheten är störande, miljöpåverkande, ytkrävande eller genererar tung trafik eller en stor mängd trafik. Lagret är uppdelat i befintliga verksamheter och utvecklingsområde för verksamheter. Utveckling av verksamheter planeras kring dagens befintliga verksamhetsområden i Melleruds tätort, Dals Rostock, Åsensbruk, Erikstad, Dalskog och Åsebro.

Möjlighet för utveckling finns även inom LIS-områden där byggnation kan ske efter prövning mot miljöbalken 7 kap. 18 e §. Läs mer under *Användning/LIS*.

Landsbygd

Kommunens yta är till stor del landsbygd, vilket betyder att många av de bygglov som behandlas gäller byggnation på landsbygden där det saknas detaljplan. Vid bygglov utanför detaljplanelagt område fungerar översiktsplanen som vägledning. För bygglov gäller att en lämplighetsprövning av platsen måste göras och att yttranden från olika instanser måste inhämtas. Inom sammanhållen bebyggelse gäller andra regler än utanför, se nedan. Riktlinjer under kapitlen *Hänsyn* och *Planeringsunderlag* är vägledande för landsbygden.

Jordbruksmark

Jordbruksmarken är en viktig resurs ur ett lokalt, nationellt som globalt perspektiv. Jordbruksmark kan vara både åkermark och betesmark. Lokalt bidrar jordbruket med lokalproducerad mat, ekosystemtjänster och skapar natur-, kultur- och

landskapsvärden. På global nivå förväntas klimatförändringarna slå hårt mot jordbruket i många andra länder. Temperaturhöjningar, erosion och föroreningar kan alla komma att ha en negativ inverkan på jordbruksproduktionen, allt medan jordens befolkning växer och livsmedelsbehovet med det. Sverige har däremot, enligt Jordbruksverket och Naturvårdsverket, potential att få ett förändrat odlingsklimat med potentiellt goda förutsättningar för jordbruk, i och med längre växtsäsong, större skördar och ökade möjligheter att odla fler grödor som resultat av ett varmare klimat. Den svenska jordbruksmarken kan därmed komma att bli en alltmer värdefull och viktig resurs för Sverige, samt även bli en internationellt värdefull vara.

Genom miljömålet "Ett rikt odlingslandskap" har riksdagen skapat restriktioner kring markanvändningen för att skydda jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion, samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljöerna bevaras och stärks.

Naturliga betesmarker och slåtterängar samlas i begreppet "naturliga gräsmarker" som är viktiga för biologisk mångfald i odlingslandskapet. Här är länsstyrelsens regionala handlingsplan för grön infrastruktur viktig att ha i beaktande, läs mer under *Utvecklingsstrategi/Natur & Rekreation/Grön infrastruktur*.

Lantbruksstyrelsen (nuvarande Jordbruksverket) klassificerade 1971 all Sveriges jordbruksmark på en 10-gradig skala som utgick från dess produktionsvärde. I Mellerud finns åkermark klassad som 1, 3 eller 4, där den bästa jorden, klass 4, går att finna på Dalboslätten. Ur ett nationellt perspektiv har marken en relativt god kvalitet. Efter att jordbruksmark omvandlats, och exempelvis blivit hus eller trafikplatser, kan man i princip aldrig omvända processen och återanvända marken som jordbruksmark. Vid byggandet görs ingrepp i matjordlager och alv i marken, vilka har skapats efter tusentals år av biologisk aktivitet. Dessa ingrepp är alltför omfattande för att kunna bruka jorden igen, även om man skulle riva huset eller trafikplatsen. Det finns därmed skäl att vara restriktiv kring anspråktagande av jordbruksmark.

Mellerud är en landsbygds kommun och jordbruket är på många sätt landsbygdens motor. Det är därför viktigt att kommunen kan underlätta för de företagare som håller markerna öppna och verka för en levande landsbygd. En levande landsbygd bidrar till en attraktiv och konkurrenskraftig kommun. Människor som vill och ges möjlighet att flytta till landsbygden, utgör förutsättning för att kunna upprätthålla service på en godtagbar nivå.

Enligt 3 kap. 4 § i miljöbalken får brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta inte kan tillgodoses på annan mark. Ett väsentligt

samhällsintresse är, till skillnad från ett särintresse, något som berör allmänheten. Om mark är brukningsvärd eller inte beror på dess läge, beskaffenhet och övriga förutsättningar som kan göra mark väl lämpad för jordbruksproduktion. För att byggnader och anläggningar ska klassas som ett väsentligt samhällsintresse bör det inte endast vara av privat intresse, utan gynna ett allmänt intresse på lokal, regional eller nationell nivå. En levande landsbygd är ett allmänt intresse som bidrar till att hela Sverige kan leva, att servicenivån för de boende kan upprätthållas och gör kommunen och regionen mer attraktiva och konkurrenskraftiga. I Melleruds kommun är det ett väsentligt samhällsintresse att bygga attraktiva bostäder och underlätta företagsetableringar så att kommunen har möjlighet att behålla invånare och möjliggöra inflyttning av nya invånare. Det är dessutom viktigt att generationsboenden och liknande bebyggelse som möjliggör för lantbruket att överleva och vidareutvecklas kan uppföras eftersom ett fungerande lantbruk är en förutsättning till varför jordbruksmarken är skyddsvärd enligt miljöbalken.

Det tätortsnära jordbrukslandskapet skapar naturliga kopplingar mellan tätort och landsbygd. Då Mellerud är en landsbygdskommun med en stor andel jordbruksmark är det viktigt att bevara denna koppling för att påminna om kommunens landskapliga karaktär samt dess natur- och kulturvärden. Det tätortsnära jordbrukslandskapet utgör också ett viktigt område för rekreation och har ett högt värde för dess besökare.

Riktlinjer:

- Ny byggnation på jordbruksmark kan endast ske om det sker på mark som inte är brukningsvärd eller om det tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse.
- Ny bebyggelse ska ta hänsyn till natur- och kulturvärden. Här ska naturvårdsprogrammet vara vägledande och naturliga gräsmarker särskilt beaktas.
- Ny bebyggelse på jordbruksmark inom LIS-områden bedöms som ett väsentligt samhällsintresse för att behålla och utveckla en levande landsbygd.
- Ny bebyggelse i centralorten och tätorterna är ett väsentligt samhällsintresse för att samla bebyggelse nära service.
- Generationsboenden och liknande bebyggelse samt infrastruktur som möjliggör för lantbruket att överleva och vidareutvecklas bedöms som ett väsentligt samhällsintresse eftersom ett fungerande lantbruk är en förutsättning till varför jordbruksmarken är skyddsvärd enligt miljöbalken.
- För att värna om det tätortsnära jordbrukslandskapet och försäkra att de naturliga kopplingarna mellan bebyggelse och landsbygd bibehålls, ska jordbruksmarken i största möjliga mån bevaras. Eftersom Melleruds tätort begränsas av

jordbruksmark i söder, väster och norr ska tätorten främst växa österut mot Sjöskogen och Vänern.

Skogsmark

Skogsbruk är av nationell betydelse enligt 3 kap. 4 § miljöbalken, vilket innebär att skogsmark som har betydelse för skogsnäringen så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra ett rationellt skogsbruk.

Skogspolitiken vilar samtidigt på två jämställda mål, ett produktionsmål och ett miljömål. Därför är det viktigt att skogen sköts så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden behålls. Vidare ska hänsyn även tas till andra intressen som allmänhetens behov av skogen för naturupplevelser, rekreation och fritid.

I Melleruds kommun har skogen ett högt rekreations- och upplevelsevärde. Kroppefjäll, vilket en gång utgjort Dalslands största utmarksområde (mark som i äldre tid utnyttjades av en bysamfällighet för betning, vedtäkt m.m.), har idag värden knutna både till den tidigare hävden och till skoglig orördhet. I detta område är det viktigt att kommunen värnar om en variation i skötseln för bevarandet av de kulturmiljöer och spår av gamla tiders brukande som området hyser. På Kroppefjäll finns många leder och stigar, bland annat Karl XII:s väg. I Naturvårdsprogrammet anger kommunen hur den åtar sig att arbeta för att upprätthålla lederna på lång sikt. Skogar med höga sociala värden, såsom Kroppefjäll med dess upplevelsevärden, är en viktig resurs för samhället när det gäller människors välbefinnande, hälsa, regional utveckling och turism.

I anslutning till Kroppefjälls norra del och Brudfjället börjar den geologiska formation som kallas Dalformationen, vilken sträcker sig upp till Dalboredden i norr. Tack vare Dalformationens kalkrika bergarter bestående av bland annat kalklerskiffer finns här en mycket särpräglad flora och naturgivna förutsättningar för både ädellövskog, blandlövskog och kalkrika barrskogar. Vid Livarebo finns kvartsitknattar som är av stort intresse för det rörliga friluftslivet. Knattarna består av en hård svårvittrad bergart som kallas kvartsit. De har därför kunnat stå emot inlandsisen och årtusendenas nötning och kullarna sticker nu upp ur landskapet renspolade från morän. I enlighet med Naturvårdsplanen ska dessa kvartsitknattar bevaras.

För naturvärden är Dalformationen ett mycket intressant område och många arter ska få plats i detta unika landskap. För en art, Hällebräcka – en av Melleruds kommuns

ansvarsarter – är det igenväxande skogslandskapet ett hot. Hällebräcka kräver störning i form av hävd av betesdjur för sin överlevnad. Samtidigt är just igenväxningen av detta landskap intressant för den vitryggiga hackspetten. På grund av dessa motstående intressen är det viktigt att Melleruds kommun strävar efter dialog mellan aktörer för att markanvändningen i detta område ska bli hållbar ur så många perspektiv som möjligt.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen fastställde 2017 en ny nationell skogsstrategi med nya nationella och regionala mål för hur mycket skog som ska skyddas och vilka skogstyper som ska prioriteras för skydd fram till 2020. Den nya strategin framhåller även ett ökat ansvar för kommunerna att bilda fler tätortsnära naturreservat.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län och Skogsstyrelsen har tagit fram en [strategi för formellt skydd av skog*](#) i länet.

Skogen har även andra funktioner och ekosystemtjänster att ta hänsyn till i planeringen som betydelsen för lokal hydrologi, luftkvalitet, bullerdämpning och ekologisk spridningskorridor.

Omkring 17 procent av andelen skogsmark i kommunen är improduktiv, där trädens sammanlagda tillväxt understiger en kubikmeter per hektar och år. Denna mark kan utgöra en viktig resurs i form av restaurerbar betesmark.

Skogen är också viktig ur klimataspekt som kolsänka (naturligt upptag av koldioxid som äger rum i träd och annan växtlighet). Ett hållbart skogsbruk är förutsättningen för att skogen ska fortsätta fungera som kolsänka. Skogen är mest effektiv som kolsänka genom fotosyntesen när den står under tillväxt. När tillväxten avtar så avtar också kolupptaget. Om skogen brukas genom hyggesbruk skapas marker som släpper mycket koldioxid. Därför behöver alternativa brukningsmetoder användas. Melleruds kommun bör därför sträva efter ett hyggesfritt skogsbruk i kommunen. För att skogsbruket inte ska leda till en negativ klimatpåverkan gäller det att ta hänsyn till markens möjlighet att användas som kolsänka. Detta görs genom att ständigt ha skog på tillväxt. Ytterligare en åtgärd i ett klimatvänligt skogsbruk är att återställa utdikade områden till våtmarker. Torvmarker är stora kollager och med hjälp av skydd och restaurering av dessa områden bevaras stora kolsänkor. I naturvårdsprogrammet åtar sig Melleruds kommun att samråda med berörda aktörer angående långsiktigt skydd för ett par sådana torvmarker.

Byggmaterial av trä fortsätter att fungera som kollager till dess att virket börjar brytas ner. Tillverkningen och användningen av materialet avger dessutom en liten mängd

koldioxid i jämförelse med andra byggmaterial. Trä som byggmaterial, producerat på ett hållbart sätt, kan komma att bli en allt viktigare produkt för byggbranschen och dess kunder såsom kommunen.

Riktlinjer:

- Skogens naturvärden ska tas i beaktande vid eventuell exploatering.
- Bebyggelse som placeras i skogsmark ska placeras på ett sätt eller i lägen där störning av naturvärden är som lägst.
- Improduktiv skogsmark kan utgöra en viktig resurs i form av restaurerbar betesmark.

Sammanhållen bebyggelse

Som sammanhållen bebyggelse där bygglovsplikt råder räknas en bebyggelsegrupp om minst 10–12 byggnader där tomterna angränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark. I en bebyggelsegrupp inkluderas komplementbyggnader, dock inräknas inte bygglovsbefriad komplementbyggnad (friggebod) enligt 9 kap. 4 § p. 3 PBL (2010:900).

Enstaka byggnader som gränsar till planlagt område ska räknas som sammanhållen bebyggelse.

Begreppet sammanhållen bebyggelse finns även omnämnt i krav på reglering med detaljplan (4 kap. 2 § PBL). Här kan det räcka med tre bygglovspliktiga byggnadsverk fördelade på minst två tomter som angränsar till varandra eller skiljs åt endast av en väg, gata eller parkmark. Bedömning sker dock från fall till fall av kommunens planhandläggare, med hänseende till bland annat bebyggelsens karaktär, omfattning och behovet av samordning mellan enskilda/allmänna intressen.

Begreppet sammanhållen bebyggelse är inte samma som verksamhetsområde för vatten och avlopp (VA). Områden där kommunen är skyldig att anordna VA visas i VA-planen där verksamhetsområden enligt LAV 6 § (Lagen om allmänna vattentjänster) pekats ut.

Bygglovsbefriade åtgärder

Utanför detaljplanerat område och utanför sammanhållen bebyggelse finns möjlighet att utföra bygglovsbefriade åtgärder i form av liten tillbyggnad och komplementbyggnad med stöd av 9 kap. 6 § PBL (2010:900). Åtgärderna får endast vidtas för en- och tvåbostadshus. För kommunen gäller följande förtydligande för bygglovsbefriade åtgärder:

- Tillbyggnader som är maximalt 50 procent av ursprunglig byggnadsarea, dock högst 30 kvadratmeter (BYA), är befriad från bygglovsplikt. Med tillbyggnad avses exempelvis ett nytt rum eller en inglasad altan.

- Komplementbyggnader som är maximalt 50 procent av ursprunglig byggnadsarea, dock högst 50 kvadratmeter (BYA), är befriad från bygglovsplikt. Enligt förarbeten får komplementbyggnaden inte dominera över det tidigare byggnadsbeståndet på fastigheten. Byggnaden ska ligga i omedelbar närhet till bostadshuset och användningssättet måste vara ett komplement till boendet.
- Om åtgärderna sker närmare fastighetsgräns än 4,5 meter krävs medgivande från närliggande fastighetsägare. För att minimera risken att byggnationen i framtiden ifrågasätts rekommenderas att medgivandet är skriftligt.
- Trots bygglovsbefrielse kan det krävas andra tillstånd, exempelvis strandskyddsdispens eller tillstånd inom naturskyddsområde. Fastighetsägaren är skyldig att ta hänsyn till bebyggelsens kulturhistoriska värden och eventuella fornlämningar.

Rekreation- och grönområden

Rekreation- och grönområden visar planlagda områden för natur och rekreation. Idrotts- och motionsanläggningar, parker och tätortsnära grönstråk är därmed markerade i detta lager. Kartan visar befintliga områden och områden som kan utvecklas.

Vatten

Nästan hälften, ca 45 procent, av Mellerud kommuns yta består av vatten. I och med klimatförändringarna får vi vara beredda på och anpassa oss till periodvis ökade nederbördsmängder. Samtidigt kan det komma längre perioder helt utan nederbörd. Detta innebär att vi både behöver planera för översvämningsåtgärder och för att hålla kvar vattnet i landskapet så länge som möjligt. Genom att öka andelen grönytor och minska andelen hårdgjorda ytor kan man minska risken för ett överbelastat dagvattensystem samt minska risken för att dricksvatten blir förorenat. Genom att anlägga våtmarker, försöka bromsa flödestakten och använda landskapets vattenhållande egenskaper som resurs är man väl rustad när perioder av höga flöden eller torka kommer. Genom vattenplanering är det möjligt att också dra nytta av markens vattenrenande egenskaper som resurs. Då kommunen är en viktig aktör för att alla vattenförekomster i kommunen ska uppnå god ekologisk status är det angeläget att tänka in alla vattenförekomster i planeringsskedet. Läs mer om vattnets status under kapitlet *Hänsyn/MKN (Miljö kvalitetsnormer)*.

Riktlinjer

- Att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten är av största intresse för Melleruds kommun, vilket avspeglas i utvecklingsstrategierna. Vattendragens värden och vattenkvalitet ska beaktas i all planering och byggande.

Dricksvattenförsörjning och rening

Melleruds kommun har reningsverk i Dalskog, Sunnanå och Åsensbruk. Verken har kapacitet och tillstånd för en högre belastning än den som utnyttjas. Bedömningen är därför att det finns god kapacitet i reningsverken idag och även för tänkt utveckling i Melleruds kommun med en ökad befolkning fram till 2030.

Enligt tabellen nedan finns det 150 PE tillgodo för Dalskogs reningsverk. Detta täcker behovet för de tio hushåll som LIS-området Kabbo möjliggör, för de outnyttjade byggrätter som finns i samhället och för utveckling av bostäder mot Kabbosjön.

Sunnanås reningsverk tar hand om avloppsvatten från Melleruds tätort, Dals Rostock, Erikstad och Åsebro med omnejd. Idag har verket tillstånd för 9 000 PE, men är byggt för 13 000 PE eftersom ett idag nedlagt mejeri nyttjade detta förr. Verket har idag cirka 1000 PE till övers, vilket möjliggör en utbyggnad i Melleruds tätort med exempelvis 700 PE och i Dals Rostock med 300 PE. Vid behov får nytt tillstånd sökas för en ökad kapacitet.

Längs Vänerkusten söderut finns utbyggnadsplaner i VA-planen. Inom denna översiktsplans tidsrymd ska projektstart ske och vilken lösning som blir av är inte bestämd ännu. Antingen ansluts dessa fastigheter till Sunnanås reningsverk, alternativt genom minireningsverk eller slutna tank där restprodukten återanvänds inom jordbruket eller i naturen som gödning. Denna lösning har exempelvis Töreboda och Trosas kommun använt sig utav inom sina verksamhetsområden. Väljs någon av de sistnämnda lösningarna påverkas inte kapaciteten i Sunnanås reningsverk. Genom denna lösning täcks behovet för det 90-tal hushåll som LIS-områden längs Vänerkusten medger (söderut till och med Stockenäs).

Det sista reningsverket ligger i Åsensbruk och nyttjas inte ens till hälften av sin kapacitet idag. I utbyggnadsplanen för VA ska eventuellt Köpmannebro anslutas till detta verk. Genom utbyggnad av LIS-områden i Köpmannebro, bostäder och verksamheter runt Upperudshöljen med omnejd och av outnyttjade byggrätter finns kapacitet om drygt 1000 PE som bör täcka det behovet.

För utbyggnad i resterande del av kommunen, såväl som inom LIS-områden, finns riktlinjer att bygglov inte kan medges om inte en godkänd enskild avloppsanordning används. Dessa lösningar får användas för LIS-områdena utanför utbyggnadsområdena av kommunalt VA och för ströbyggnation.

Reningsverk	Tillstånd PE (PersonEkvivalenter)	Beslastning PE (2018)
Dalskog	250	100
Sunnanå	9 000	7 622
Åsensbruk	2 000	757

Vattenverk finns i på tre ställen i kommunen, ett mindre grundvattenverk, vilket försörjer ett av kommunens mindre samhällen. De två andra vattenverken är ytvattentäkter. Det mellanstora vattenverket försörjer Dals Rostock, Åsensbruksområdet och en mindre del av Melleruds abonnenter med vatten. Detta vattenverk ligger nära sitt maximala vattenuttag. Kommunens stora vattenverk försörjer Melleruds tätort och Dalbosläppen. I det stora vattenverket finns god kapacitet som kan överföras till det mellanstora vattenverket.

Bedömningen är att det finns god kapacitet inom dricksvattenförsörjningen, även efter en befolkningsutveckling enligt översiktsplanens intentioner.

Vattenverk	Tillstånd (m³/dygn)	Förbrukning (m³/dygn)
Litet Grundvattenverk	100	30
Mellanstort ytvattenverk	1 100	1000
Stort ytvattenverk	3 600	1 500

Vid det stora ytvattenverket planeras en ny ledning med intag längre ut i Vätern. I Åsensbruks området finns en reservgrundvattentäkt där ett nytt vattenskyddsområde planeras. Se *Planeringsunderlag/Vatten, avlopp och renhållning/VA-plan*.

TRANSPORTSYSTEM

Vårt transportsystem är av avgörande betydelse för att vi ska kunna vara en kommun där människor kan röra sig lätt och snabbt nå närmaste trafikknutpunkter. Här kan du läsa mer om det utbyggda vägnätet för olika transportsätt.

Biltrafik

E45 är ett viktigt stråk genom Dalsland. Melleruds tätort trafikeras totalt av cirka 8 300 fordon per dygn på E45:an (2018 års mätning). På övriga delar av vägen inom kommunen passerar cirka 5 000–6 000 bilar per dygn. Vägen möjliggör företagsetableringar och bättre framkomlighet för boende och turister. Trafikverket ser just nu över möjligheten att dra om E45 utanför Mellerud och Erikstad. Åtgärdsvalsstudien (ÅVS) bedöms vara färdig hösten 2020 och därefter ska en vägplan påbörjas som verkställer dragningen. Eventuellt kan den tunga trafiken komma att öka på sträckan som en konsekvens av störningar från den nya Hisingsbron i Göteborg. Blir eventuella störningar omfattande kan godset överföras till vägtransporter och därmed fraktas genom Mellerud, till och från Värmland. Frågor om eventuellt framtida ökat behov av framkomlighet och kapacitet för olika slags godstransporter ligger hos Trafikverket.

Väg 166 är även den en viktig transportled genom kommunen. Här transporteras mellan 2 000–4 000 fordon per dygn. Väg 166 har stor betydelse för verksamheter i Dalskog.

Kartlagret omfattar de mest trafikerade vägarna i kommunen, det vill säga vägar med ett genomsnittligt trafikflöde på minst 500 bilar per dygn.

Funktionellt prioriterat vägnät

Det funktionellt prioriterade vägnätet (FPV) är en utpekning Trafikverket tagit initiativ till med syfte att peka ut vilka vägar som är viktigast för tillgänglighet ur ett nationellt och regionalt perspektiv. Underlaget ska användas bland annat inför kommande åtgärdsplaneringar och som ett underlag vid den justering av hastighetsgränser för ökad trafiksäkerhet som pågår fram till 2025. Fyra funktioner har tagits fram för utpekandet av FPV och dessa avser vägnätets funktion utifrån tillgänglighet från ett nationellt och regionalt perspektiv. Funktionerna överlappar varandra och en väg kan pekas ut utifrån en eller flera funktioner.

Utgångspunkten för vägarnas indelning i funktioner är de olika anspråk och behov som finns på olika vägar utifrån den trafik som är viktig. Syftet med indelningen i funktioner är att man bättre ska kunna tillgodose behov av till exempel drift och underhåll, analys av vägarnas brister samt prioritering av åtgärder för att värna eller utveckla tillgängligheten.

Funktionerna är följande:

- godstransporter
- långväga personresor med bil
- dagliga personresor med bil
- kollektivtrafik med buss

I Melleruds kommun är E45 utpekad som nationellt viktig väg och länsväg 166 som regionalt viktig väg.

Järnvägstrafik

Melleruds tätort ligger längs Vänerbanan, järnvägen mellan Göteborg och Kil. Anslutande banor (Värmlandsbanan och Bergslagsbanan) möjliggör resor vidare till Karlstad och Falun. Från Mellerud går regionaltåg med 5–10 dubbelturer varje dag till Göteborg och Karlstad, samt med färre avgångar per dag till Falun. I Karlstad går det att byta till tåg mot Hallsberg, Västerås, Stockholm samt mot Oslo. Melleruds kommun arbetar löpande för att få fler och bättre anpassade buss- och tågavgångar genom nära dialog med Västtrafik och berörda buss- och tågoperatörer.

Inom kommunen passerar även Norgebanan, järnvägen mellan Göteborg och Kornsjö (svensk-norska gränsen). Med ett planerat tågstopp i Dals Rostock kommer möjligheter finnas att transportera sig till framförallt Halden och Oslo genom den anslutande Østfoldbanan.

Dalslands Västra Värmlands Järnväg, DVVJ, sträcker sig från Mellerud via Håverud vidare mot Bengtsfors. Sträckan trafikeras sommartid i samordning med båttrafiken på Dalslands Kanal. På banan förekommer även godstrafik mellan Billingsfors och Mellerud.

Riktlinje:

- Det ska vara byggnadsfritt vid järnvägar på ömse sidor om minst 30 meter från spårets mitt. Längre avstånd kan vara aktuellt med hänsyn till farligt gods-transporter, vilket en utredning för det aktuella fallet får visa.

Kollektivtrafik

Kartlagret över kollektivtrafik omfattar de vägar som Västtrafik och SJ trafikerar minst en gång under veckodagarna. Kollektivtrafikstråken knyter samman kommunens orter med varandra och omkringliggande orter och städer. Antalet turer på sträckorna skiljer sig dock åt väsentligt och vissa turer är anropsstyrda. Melleruds kommun arbetar löpande för att få fler och bättre anpassade buss- och tågavgångar genom nära dialog med Västtrafik och berörda buss- och tågoperatörer.

För mer information hänvisar kommunen till Västtrafik och SJ.

Cykelvägar och vandringsleder

I dagsläget finns det cykelvägar i de största orterna. I Mellerud tätort finns cykelvägar ut till Sunnanå och Vita Sannar. Under senare år har även den gamla banvallen mellan Mellerud och Dals Rostock asfalterats till förmån för gång- och cykeltrafik.

Gång- och cykelvägar följer Trafikverkets klassificering av vägar.

LIS (LANDSBYGDSUTVECKLING I STRANDNÄRA LÄGEN)

LIS står för landsbygdsutveckling i strandnära lägen och ger kommuner möjlighet att använda det särskilda skälet (miljöbalken 7 kap. 18 e §) för landsbygdsutveckling när man prövar dispenser och upphäver strandskyddet. Syftet är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Strandskyddet finns för att värna om växter och djur samt för att värna om tillgången till stränder genom allemansrätten.

LIS-planen är ett separat dokument, se boksymbolen för *Användning/LIS*. Här finns riktlinjer för byggnation och planläggning för de 20 områden kommunen har pekat ut.

Kapitlet Hänsyn redovisar hur kommunen avser att ta hänsyn till allmänna intressen enligt 2 kapitlet i plan- och bygglagen och miljöbalken vid beslut om användning av mark och vatten.

HÄLSA OCH SÄKERHET

Kommunen ansvarar för att säkerställa människors hälsa och säkerhet vid planering av den fysiska miljön. Risker kan förebyggas och förhindras genom att ställa krav på det som byggs och planeras.

Buller

Buller är oönskat ljud som kan leda till hörselskador, omöjliggöra samtal och störa sömnen. Buller skapas från många olika typer av källor, så som trafik från bilar, tåg och flyg, men även industriverksamheter och skjut- och motorsportbanor etcetera. Riksdagens mål är att antalet människor som utsätts för buller som överstiger riktvärdena ska minska.

Vid planläggning och ärenden om bygglov eller förhandsbesked gäller förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader. Denna förordning reglerar trafikbuller vid fasad. Ljudnivåer inomhus regleras i Boverkets byggregler, BBR.

Vid planläggning eller byggnation som kan påverkas av industri- och verksamhetsbuller rekommenderas att Boverkets vägledning "Industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovsprövning av bostäder" följs. I denna skrift finns riktvärden för högsta ljudnivå vid fasad.

Enligt Boverket är det platsens förutsättningar och komplexitet som avgör behovet av en bullerutredning. Det finns alltså ingen exakt gräns för när en utredning måste göras men en utgångspunkt kan vara när bullernivåerna ligger mindre än 5 dBA under riktvärdena.

För genomfartslederna i tätorterna är ambitionen att minska bullret. Det ska bland annat ske genom att ett gestaltningsprogram tas fram. Se aktivitet 2.3 i genomförandeplanen.

I Melleruds kommun finns inga aktuella kartor med mätningar av buller.

Riktlinjer:

- Vid planläggning, förhandsbesked och bygglov, för byggnader där personer vistas mer än tillfälligt, närmare än 100 meter från E45, väg 166 eller järnväg ska en bullerutredning göras. Undantag gäller inom planlagt område där detaljplan gäller och byggrätt finns.

Farligt godsled

Farligt gods är ett samlingsbegrepp för ämnen och föremål som har sådana farliga egenskaper att de kan orsaka skador på människor, miljö eller egendom, om de inte hanteras rätt under en transport. I Melleruds kommun är E45, länsväg 166 och all järnväg primära transportleder för farligt gods.

Föreslaget vägval för transporter av farligt gods till Östra (Hassle) industriområde är Dalslandsgatan – Viaduktgatan – Odengatan – Holms kyrka – Vässbykorset. Vägen passerar bostadsområden, en plankorsning och på vissa partier finns svårigheter att mötas. En ny väg mellan E45 och industriområdet kan bidra till att minska riskerna. En riskhanteringsplan ska tas fram och är en aktivitet i genomförandeplanen för översiktsplanen.

Riktlinjer:

- Vid planläggning, förhandsbesked och bygglov, för byggnader där personer vistas mer än tillfälligt, närmare än 150 meter från transportled för farligt gods ska remitteras till NÄRF.
- En riskutredning bör göras vid byggnation av byggnader, där personer vistas mer än tillfälligt, utanför planlagt område eller vid planläggning, inom 150 meter från transportled för farligt gods. Vid planering är Länsstyrelsens riskpolicy "Riskhantering i detaljplaneprocessen" ett viktigt underlag.
- Pröva förutsättningarna för att reservera mark för uppställning av fordon lastade med farligt gods vid ny planläggning. Samordning behöver ske med grannkommunerna avseende en riskhanteringsplan, se aktivitet 2.4 i genomförandeplanen.
- En trafikutredning ska göras för tillfarter från E45 till Östra (Hassle) industriområde, se aktivitet 2.5 i genomförandeplanen, som ger underlag för beslut om ny vägdragning.

Förorenade områden

Med förorenade områden menas mark, grundvatten, ytvatten, sediment eller byggnader där halter av något ämne är så hög att det kan orsaka en risk för människors hälsa eller miljön.

Länsstyrelsen registrerar information om potentiellt förorenade områden i en databas, kallad EBH-stödet. I databasen finns information om potentiellt eller konstaterat/undersökta förorenade områden och områden som efterbehandlats/sanerats. Informationen i databasen uppdateras löpande. Ett potentiellt förorenat område innebär i praktiken att det på platsen tidigare har funnits en verksamhet som kunnat ge upphov till föroreningar, men att provtagningar och vidare undersökningar inte gjorts för att klargöra detta. Exempel på verksamheter som kunnat ge upphov till föroreningar är nedlagda bensinmackor, gamla avfallsdeponier och gamla industrier. I Melleruds kommun finns drygt 90 objekt registrerade i EBH-stödet, av dessa är drygt 30 riskklassade i riskklass 1 till 4. Riskklass 1 anger att det är mycket stor risk att området är förorenat och i områden med riskklass 4 är det liten risk för föroreningar. Att ett område fått en riskklass innebär inte alltid att undersökningar med provtagningar har utförts. I de flesta fall bygger riskklassningen i dagsläget på en inventering av historiken om området. Resterande av de ca 60 områdena i EBH-stödet är branschklassade, vilket innebär att det identifierats att en viss bransch bedrivits på platsen och att området utifrån det har försetts med en branschklass 1–4. Nationella och regionala miljömål finns för arbetet med att utreda och efterbehandla förorenade områden.

I Melleruds kommun finns tre områden som försetts med riskklass 1, det är Långön i Köpmannebro, Håfreströms Bruk i Åsensbruk och Tonsbergs såg i Åsmule. Undersökningar av Långön i Köpmannebro har finansierats av statliga bidrag, saneringsåtgärder har varit på gång men har ännu inte genomförts. Undersökningar och åtgärder har utförts och pågår vid Håfreströms bruk. Riskklassningen av Tonsbergs såg bygger på historiska uppgifter om vilken verksamhet som bedrivits där. Några undersökningar har ännu inte utförts.

I arbetet med förorenade områden har Naturvårdsverket tagit fram två olika nivåer med generella riktvärden; känslig markanvändning (KM) och mindre känslig markanvändning (MKM). KM betyder att marken kan användas för exempelvis bostadsändamål, medan MKM är mark som kan användas för exempelvis industrier. När det i kartan, som redovisar potentiellt förorenade områden, finns områden där KM respektive MKM är utmärkt innebär det att åtgärder utförts i områdena till den nivån för markanvändning.

Miljöbalken reglerar vem som är ansvarig för att utreda och efterbehandla förorenade områden. När det saknas ansvarig för undersökningar och efterbehandlingsåtgärder finns det under vissa förutsättningar möjlighet till statligt bidrag för sådana åtgärder.

Bidragen finns i två varianter, ett för de områden med mycket stor miljörisk och ett för områden som behöver saneras för att bygga bostäder.

Vid misstanke om föroreningar behöver föroreningsituationen undersökas innan markens lämplighet för olika ändamål kan fastställas. Information om vilka utredningar och efterbehandlingsåtgärder som gjorts finns hos tillsynsmyndigheten för det aktuella området.

Den som äger eller brukar en fastighet och upptäcker en förorening är skyldig att genast underrätta tillsynsmyndigheten. Efterbehandlingsåtgärder av ett förorenat område är anmälningspliktiga till tillsynsmyndigheten (Dalslands miljö- och energikontor eller länsstyrelsen beroende på vem som är tillsynsmyndighet för det aktuella området).

Utifrån dagens kunskap finns potentiellt förorenade områden inom och i anslutning till utvecklingsområdet för Mellerud (Sunnanå), Dals Rostock och Upperudshöljen samt längs delar av utvecklingsstråken för Västerråda, Hassle-Ängenäs och Storgatan. Potentiellt förorenade områden finns även inom och i anslutning till LIS-område Sundserud, Övre Upperudshöljen, Köpmannehamn och Åsebro. Föroreningsproblematiken behöver utredas inför exploatering, se vidare under riktlinjer nedan och i informationen om respektive LIS-område.

Inom utvecklingsområdet för Mellerud (Sunnanå) finns potentiellt förorenade områden i form av en tidigare träimpregnering med riskklass 3 samt fritidsbåtshamn och uppställningsplats för båtar med riskklass 2. Inom området finns även en sluttäckt deponi.

Inom och i anslutning till utvecklingsområdet för Dals Rostock finns potentiellt förorenade områden i form av en deponi med riskklass 4 och ett område med branschklass 2 där det bedrivits verkstadsindustri med halogenerade lösningsmedel och bedrivs ytbehandling.

Inom utvecklingsområdet för Upperudshöljen finns förorenade områden och potentiellt förorenade områden i form av massa- och pappersindustrier med riskklass 1 respektive riskklass 2, skjutbana med branschklass 3 och avloppsreningsverk med branschklass 4. I anslutning till utvecklingsområdet finns nedlagda bensinstationer, varav den ena åtgärdats till mindre känslig markanvändning men där det fortsatt bedrivs fordonsserviceverksamhet och den andra har branschklass 2.

Inom utvecklingsstråket för Västerråda finns potentiellt förorenade områden. Västerråda är ett industriområde där det bedrivs och har bedrivits olika former av

miljöfarlig verksamhet som t.ex. bensinstationer och bilverkstäder. Delar av området har undersökts inom ramen för detaljplanen för Sapphult.

I området kring utvecklingsstråket för Hassle-Ängenäs (den sträcka som går längs med industriområdet) finns potentiellt förorenade områden i form av träimpregnering med riskklass 3, sågverk med doppling med riskklass 3, grafisk industri med branschklass 3, organisk kemisk industri med riskklass 3 samt betong- och cementindustri med branschklass 3.

I området kring utvecklingsstråket för Storgatan finns potentiellt förorenade områden i form av ytbehandling av trä med branschklass 4, bensinstation och bilverkstad med branschklass 2, grafisk industri med riskklass 3, kemtvättar med riskklass 2 respektive riskklass 3 och brandövningsplats med branschklass 2.

Inom och i anslutning till LIS-område Sundserud, Övre Upperudshöljen, Köpmannehamn och Åsebro finns potentiellt förorenade områden vilket framgår av informationen om respektive LIS-område.

Förtydligande av kartbild: Områden som är markerade med 1–4 betyder riskklass 1 mycket stor risk, riskklass 2 stor risk, riskklass 3 måttlig risk och riskklass 4 liten risk för förorening. Områden som är markerade med E innebär att området identifierats och klassats i branschklass 1–4. Områden som är markerade med KM och MKM står för känslig markanvändning (mark lämplig för bostadsändamål) och mindre känslig markanvändning (mark lämplig för industriändamål).

Riktlinjer:

- Vid planläggning och lovprövning bör den regionala inventeringen av potentiellt förorenade områden (länsstyrelsens EBH-stöd) användas som ett kunskapsunderlag tillsammans med historisk inventering av verksamhetshistoriken i påverkansområdet för bedömning av föroreningsrisk och behov av utredningar.
- Vid planläggning och lovprövning av områden som misstänks vara förorenade ska en utredning göras.
- Om föroreningar förekommer inom ett område ska dessa åtgärdas utifrån riskbedömning, innan marken får användas för utbyggnadsändamål. På så vis uppnår vi också en del i det nationella miljömålet om en giftfri miljö.

Kraftledningar

I Melleruds kommun finns det två större kraftledningar (400 kV), så kallade riksledningar. De går i nordsydlig riktning på var sin sida om Örsjön. Utöver dessa finns det enbart kraftledningar med lägre spänning än 220 kV som går längs de större vägarna, mellan tät- och småorterna. Eftersom kraftledningar och elanläggningar alstrar elektromagnetiska fält, som kan vara skadliga för människors hälsa, ska magnetfälten inte överstiga 0,4 mikrottesla vid bostäder. Enligt Svenska Kraftnäts magnetfältspolicy ska bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 130 meter från en 400 kV-ledning.

Förtydligande av kartlager: I kartbilden redovisas bufferzoner om 100 respektive 250 meter från kraftledningar beroende på vilken spänning dessa har. Avstånden är satta utefter när remissinstanserna vill bli hörda.

Riktlinjer:

- Vid planläggning och lovgivning för byggnader för stadigvarande vistelse i närheten av stamnätets kraftledningar och elanläggningar lokaliseras byggnader så att riktvärdet 0,4 mikrottesla inte överstigs.
- Ny bebyggelse ska placeras minst 130 meter från en 400 kV-ledning.
- Svenska kraftnät ska remitteras vid åtgärder i närheten av deras anläggningar (inom 250 meter) som i Melleruds fall endast är 400 kV-ledningarna. Det kan gälla detaljplan, bygglov, naturhänsynsområden, busshållplatser, parkeringar, upplag, belysning, staket och skyltar med mera. Leder och stråk ska anläggas på ett elsäkert sätt så att ingen fara för människors hälsa och säkerhet riskerar att uppstå.
- Vid nybyggnation på landsbygden ska Vattenfall alltid remitteras. Vid andra typer av byggnationer eller åtgärder inom 100 meter från deras anläggningar (ej 400 kV-ledningar) ska de också remitteras.

Miljöfarlig verksamhet

Med miljöfarlig verksamhet menas alla verksamheter som kan orsaka utsläpp till mark, vatten eller luft, hanterar kemikalier eller avfall eller som kan störa omgivningen genom till exempel buller eller lukt. Det vill säga alla verksamheter med påverkan på den yttre miljön eller med en möjlig risk för påverkan. Exempel på sådana verksamheter är industrier, verkstäder, lackering, drivmedelshantering, sågverk, lantbruk, tryckerier, skjutbanor och motorbanor. Det finns även verksamheter som

gör stor miljönytta men ändå kallas miljöfarlig, till exempel ett avloppsreningsverk eller en avfallsanläggning.

Vissa verksamheter måste ha tillstånd innan de får starta medan det för andra typer av verksamheter krävs en skriftlig anmälan. Miljöfarliga verksamheter delas upp i följande provningsnivåer:

A-verksamheter - Tillstånd söks hos Mark- och miljödomstolen. Länsstyrelsen utövar tillsyn.

B-verksamheter - Tillstånd söks hos länsstyrelsen. Länsstyrelsen eller Dalslands miljö- och energikontor utövar tillsyn.

C-verksamheter - Anmälan görs till Dalslands miljö- och energikontor som även utövar tillsyn.

U-verksamheter - Mindre verksamheter som varken är tillstånds- eller anmälningspliktiga. Dalslands miljö- och energikontor utövar tillsyn över dessa verksamheter.

Miljöfarliga verksamheter kan exempelvis ge störningar i form av buller eller utsläpp till luft och avlopp. I miljötillståndet regleras sådan påverkan genom att villkor för exempelvis buller sätts för verksamheten. Bullerstörning vid bostäder från miljöfarliga verksamheter styrs vid provning och tillsyn av miljöbalken med ledning av Naturvårdsverkets allmänna råd om buller. Om en bostad utsätts för buller som överstiger riktvärdena är det enligt miljöbalken den bullrande verksamheten som är skyldig att åtgärda problemet.

För att människor ska kunna bo eller vistas intill miljöfarlig verksamhet utan risk för hälsa och miljö tillämpas skyddsavstånd. För verksamheter som reningsverk, industrier, bensinstationer eller liknande där det finns risk för bland annat brand, explosioner, utsläpp och buller finns riktvärden för skyddsavstånd. Dessa riktvärden bygger på en sammanvägd bedömning av riskerna för miljö, hälsa och säkerhet. Skyddsavståndet räknas från den aktuella verksamheten till bostaden.

Länsstyrelsen och Miljö- och energikontoret utövar tillsyn över miljöfarliga verksamheter vilket innebär att kontroller görs så att företagen efterlever de miljökrav som finns i lagar, förordningar och föreskrifter. Ansvaret för brister och åtgärder ligger dock alltid på verksamhetsutövaren.

Förtydligande av kartlager: I kartbilden redovisas inte U-verksamheter då de varken är anmälnings- eller tillståndspliktiga. Det finns för närvarande inga A-verksamheter i Melleruds kommun.

Riktlinje:

- Boverkets allmänna råd om bättre plats för arbete (1995:5) är vägledande vid byggnation och planläggning i närheten av miljöfarliga verksamheter.
- Läs mer om buller och förorenade områden under kapitlet Hänsyn.
- För mer information om respektive verksamhet får kontakt tas med aktuell tillsynsmyndighet.

Radon

Radon är en radioaktiv gas som varken syns eller luktar. Grundämnena uran och radium förekommer i varierande omfattning i alla bergarter, och därmed också i jordarter och i byggnadsmaterial där bergmaterial ingår.

Radon från marken är den vanligaste källan till radon i byggnader. Det finns alltid tillräckligt med radongas i marken för att orsaka radonhalter inomhus om huset är otätt mot marken.

Halterna av uran i bergarterna varierar med deras bildningssätt och mineralogiska sammansättning. Många sedimentära bergarter som kalksten och sandsten, liksom de flesta basiska bergarter, har låga uranhalter. Höga halter påträffas främst i kvartsrika bergarter, som vissa graniter och pegmatiter, samt i alunskiffer. Alunskiffer, som är en sedimentär bergart, har använts för att tillverka så kallad blåbetong. Blåbetongen användes under perioden 1929–1978 vid byggandet av både enfamiljshus och flerfamiljshus, vilka därmed har förhöjda radonhalter i inomhusluften.

För att uppnå en del i det nationella miljömålet "God bebyggd miljö" finns idag krav i BBR (Boverkets byggregler) att radonhalten i nya byggnader inte får överstiga 200 Bq/m³.

Vad gäller strålning har Sveriges geologiska undersökning (SGU) heltäckande kartor för kalium, torium och gamma. Denna information finns tillgänglig på SGU:s hemsida i kartvisarna "Gammastrålning Kalium", "Gammastrålning Torium" och "Gammastrålning Uran". SGU har vid fältkartering i Melleruds kommun därtill punktvis utfört ett antal strålningsmätningar, sk. aktivitetsindex. Denna information finns tillgänglig på SGU:s hemsida i kartvisaren "Ballast". Utförlig information om bergkvalitet inklusive strålning finns på deras hemsida och även publicerat i rapporter som nås via densamma.

Kartmaterialet består av ett flygfoto från 1973 där markradon undersöktes med hjälp av gammamätare, på uppdrag av Överlantmätarmyndigheten i Älvsborgs län. En gammamätare visar endast den ytliga gammastrålningen. Högstrålande sten under marknivån som kanske upptäcks först efter gräv- eller schaktarbeten finns därmed inte med i kartmaterialet. För att göra en korrekt bedömning behöver en mätning göras direkt på aktuell plats.

I markradonkartan är normal- och lågriskområde inte separerade utan all mark utanför högriskområdena faller under denna kategori. Därför saknas färg- och symbolsättning för dessa i kartverket.

Riktlinjer:

- Inom högriskområden och områden med eventuell högrisk krävs att bostäder utförs radonsäkert om inte separata mätningar bekräftar låg radonrisk för området.
- Bostäder inom normal- och lågriskområde ska utföras radonskyddat om inte separata mätningar bekräftar låg radonrisk för området.

Räddningstjänst

Norra Älvsborgs räddningstjänstförbund (NÄRF) ansvarar på kommunernas uppdrag för att bedriva räddningstjänst och förebyggande arbete mot brand inom Färgelanda, Mellerud, Trollhättan och Vänersborgs kommuner.

I Melleruds kommun finns i dagsläget två anläggningar vars verksamhet klassas som farlig verksamhet enligt 2 kap. 4 § lagen om skydd mot olyckor. Dessa är *Tyre Recycling in Sweden AB* i Åsensbruk och *Gatans bergtäkt*, söder om Dals Rostock. Ägare eller nyttjanderättshavare av sådana anläggningar ska hålla beredskap för olyckor och i övrigt vidta åtgärder för att hindra eller begränsa skador.

Räddningstjänsten utför tillsyn på denna typ av verksamhet för att säkerställa att lagen efterlevs. Riskbilden för Melleruds kommun visar att räddningsinsatserna är strax över 100 stycken per år. De vanligaste olyckstyperna är trafikolyckor, bränder och automatlarm.

Räddningstjänstens verksamhetsmål utgår från de nationella målen och handlar om att den enskildes kunskaper om brandskydd och förmåga att agera vid olycka ska öka. Samtidigt som väntetiden vid olycka och omfattningen av skada ska minska. För att nå detta arbetar NÄRF med att informera allmänheten, både vuxna och skolelever, och erbjuda kundpassade brandskyddsutbildningar. Vid normal beredskap ska

styrkorna nå 100 procent av insatserna inom 30 minuter och de ska fortsätta att bedriva tillsyn.

Brandvattenförsörjningen inom kommunerna sker främst via de brandposter som är anslutna till respektive kommuns vattenledningsnät. Idag finns det brandposter i Dals Rostock, Mellerud och Åsensbruk. Det är just i tätorterna som brandposterna främst bör finnas, med tanke på eventuella framtida exploateringar.

NÄRF ska för varje mandatperiod ha ett [handlingsprogram*](#) som beskriver hur de ska organisera och bedriva det förebyggande arbetet mot brand och räddningsinsatser.

Riktlinjer:

- Brandposterna ska ha en kapacitet enligt Svenska vatten- och avloppsverksföreningens anvisningar och ska skötas och underhållas av respektive kommun.
- Kommunen ska underrätta NÄRF i god tid när vattenledningen till en brandpost ska stängas av och när den öppnas igen, när en gammal brandpost tas bort eller ny anordnas. Detta blir bland annat aktuellt vid ändring av befintlig detaljplan eller framtagande av ny detaljplan.
- NÄRF ska fortsatt vara remissinstans vid bygglov för komplexa byggen och för byggnader dit allmänheten har tillträde, samt i detaljplanearbetet för att bland annat säkerställa att räddningstjänsten ges möjlighet att genomföra sina insatser.

Brandstationer

I Melleruds kommun finns två stycken brandstationer, en i Mellerud tätort och en i Åsensbruk.

Båda brandstationerna är deltidstationer där beredskap finns dygnet runt när olyckan är framme. I Mellerud finns fem brandmän i beredskap samt ett befäl. Här finns en brandbil och en "första insatsperson"-bil (FIP) med beredskap i hemmet som anländer innan de större släckbilarna kommer.

I Åsensbruk finns två brandmän i beredskap utan en FIP-bil. Dessa assisterar brandmännen i Mellerud vid larm och vice versa.

Kartlagret visar även tre stycken stationer utanför Melleruds kommun. Två av dem, stationerna i Brålanda och Högsäter, ingår i NÄRF och den tredje, stationen i Bäckefors, ingår i Bengtsfors räddningstjänst. Stationerna är medtagna eftersom de påverkar insatstiden i Melleruds kommun.

Insatstid

Kartlagret visar beräknad insatstid inom Melleruds kommun. Lagret är fördelat på tre zoner med tiominutersintervall. I stort sett är det endast delar av fjällen, något område längs Vänerkusten och södra delen av Ryrhalvön där insatstiden är längre än 20 minuter.

Kartlagret skapades 2018 och är således mer aktuellt och tillförlitligt än i föregående översiktsplan. En brasklapp är dock att det finns en osäkerhetsfaktor i området mellan Bäckefors - kommungränsen - Dalskog. Detta på grund av att stationen i Bäckefors inte ingår i NÄRF och därmed inte per automatik blir medlarmad. I de fall Bäckeforsstationen blir medlarmad stämmer hela kartlagret.

Skyddsrum

Skyddsrum är till för att ge befolkningen fysiskt skydd vid krig. De är konstruerade för att kunna skydda mot olika stridsmedel som kan komma att användas. De skyddar mot såväl stötvåg och splitter som gasbeläggning, biologiska stridsmedel, brand och joniserande strålning.

Det har inte byggts några nya skyddsrumspplatser i Sverige sedan 2002. Många av de skyddsrum som finns behöver moderniseras.

Det utreds ifall det ska byggas fler skyddsrum eller om nuvarande skyddsrum ska kompletteras med andra former av skydd. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, som har ett övergripande ansvar för landets skyddsrum, tycker att Sveriges ska bevara de befintliga skyddsrummen så långt det går. Ytterst är det riksdag och regering som beslutar om skyddsrummens framtid.

Det är MSB som kontrollerar att beståndet av skyddsrum vårdas och vidmakthålls på en sådan nivå att skyddsförmågan inte försämras. Fastighetsägaren ansvarar själv för underhåll av skyddsrummet och dess utrustning samt för att rummet kan ställas iordning inom angiven tid (maximalt 2 dygn). Om MSB gör en kontroll och hittar brister måste ägaren åtgärda dessa.

Enligt kapitel 5 lagen (2006:545) om skyddsrum kan ett skyddsrum avvecklas efter beslut av MSB om det finns särskilda skäl för detta. Om detta inte medges kan skyddsrummet i stället ersättas med ett likvärdigt skyddsrum inom fastigheten.

I Mellerud tätort finns ett trettiotal skyddsrum och ett strax utanför tätorten. Dessa är belägna i olika typer av byggnader, såsom bostadshus och industrifastigheter. MSB tillhandahåller på sin hemsida en karta (Skyddsrumskarta) med landets skyddsrum.

Skred, ras och erosion

Både ras och skred är exempel på snabba massrörelser i jord eller i berg. De kan uppstå av naturliga orsaker eller genom mänsklig påverkan, som till exempel bebyggelse eller förändrad vattennivå. Konsekvenserna vid ett ras eller skred kan bli stora då människor och infrastruktur riskerar att skadas.

I Mellerud finns det förutsättningar för skred främst längs med åarna på Dalboslätten och vid sjöar. Analysen som kartlagret bygger på är gjorda i strandnära områden och i finkorniga jordarter överlag. Det finns därmed områden med förutsättningar för skred också en bit från vatten och tätortsnära.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), dåvarande Räddningsverket, genomförde 2004 en översiktlig stabilitetskartering för utvalda bebyggda delar av kommunen. De delar som utreddes var Gärdserudsbäcken/Holmsån, Åsebro och Dals Rostock. Några av områdena identifierades då vara i angeläget behov av detaljerad stabilitetskartering, Gärdserudsbäcken/Holmsån och mindre delar i Åsebro, vilket ännu inte gjorts.

Av karteringen för Gärdserudsbäcken/Holmsån berörs cirka tio huvudbyggnader av den zon där förutsättningar finns för initiala spontana eller provocerade skred och ras (zon 1). Ytterligare ett femtiotal huvudbyggnader/verksamheter kan komma att beröras (zon 2) ifall skred eller ras förekommer inom zon 1. Häribland ligger även kommunens reningsverk. Merparten av området som omfattas av karteringen är idag (år 2020) obebyggd mark eller utgörs av golfbana, vilket är användningar som inte bedöms påverka stabiliteten negativt. I princip all bebyggd mark är detaljplanelagd och har sedan karteringen gjordes i stort sett varit fullt utbyggd.

Av karteringen i Åsebro berörs tre huvudbyggnader inom detaljplanerat område av den zon där förutsättningar finns för initiala spontana eller provocerade skred och ras (zon 1). Ytterligare ett tiotal huvudbyggnader/verksamheter kan komma att beröras (zon 2) ifall skred eller ras förekommer i zon 1. Häribland ligger Åsebro skola. Området bedömdes i karteringen dock inte ha akut problem med stabiliteten. Området kring Åsebro är utpekade som LIS-område för det fall detaljplanen ska ändras och strandskyddet återinträder. Merparten av området som omfattas av karteringen är idag (år 2020) obebyggd mark eller utgörs av skolgård, vilket är användningar som

inte bedöms påverka stabiliteten negativt. I princip all bebyggd mark är detaljplanerad och har sedan karteringen gjordes i stort sett varit intakt.

Erosion är den nednötning och transport av jord och berg som orsakas av rinnande vatten och förändrade vattennivåer som sker längs kuster, sjöar och vattendrag.

Begreppet eroderbarhet avser endast jordens materialegenskap såsom jordpartiklarnas tyngd och sammanhållande krafter. Faktorer som vattnets strömhastighet, vågpåverkan och morfologi, som är avgörande för erosionsprocessen, beaktas inte. Under vissa förutsättningar kan erosion bidra till att ras och skred inträffar.

I Melleruds kommun finns potentiellt hög eroderbarhet längs åarna på dalboslätten, på några ställen längs Vänerkusten samt runt vissa sjöar. Viss eroderbarhet finns utspridd längs korta sträckor över hela kommunen.

Exploatering som påverkas av potentiell skred-, ras- eller eroderbarhetsrisk ska vid lovprövning och planläggning med fördel bedömas av geoteknisk eller geologisk sakkunnig.

Kartlager som presenteras i översiktsplanen om skred, ras och erosion visar översiktligt vilka stabilitetsförhållanden som finns. Aktsamhetsområdena som visas under "Förutsättning för skred i finkornig jordart" har en noggrannhet som varierar mellan 25 till 100 meter. Kartan kan därmed inte användas för planering på detaljnivå men kan ge en indikation på områden där grundläggningkostnaderna kan vara högre än normalt.

I kartlaget för den översiktliga stabilitetskarteringen innebär att:

- inom zon 1 finns förutsättningar för initiala spontana eller provocerade skred och ras.
- inom zon 2 finns inga förutsättningar för initiala skred eller ras, men zonen kan komma att beröras av skred och ras som initieras inom angränsande zon 1.
- inom zon 3 saknas förutsättningar för skred eller ras eftersom lös gjord inte förekommer inom zonen. Emellertid kan aktiviteter inom zonen ha negativ inverkan på stabiliteten i de angränsande zonerna.

Riktlinjer inom och utanför karterade riskområden:

- Vid detaljplanering ska en godtagbar geoteknisk undersökning genomföras med en utredningsgrad motsvarande lägst "detaljerad utredningsnivå" enligt Skredkommissionens anvisningar. SGI (Statens Geotekniska Institut) ska remitteras.

- Inom karterade områden från den översiktliga stabilitetskarteringen ska inom:
 - zon 1 en geoteknisk utredning genomföras för alla lovpliktiga ny- och tillbyggnationer.
 - zon 2 en geoteknisk utredning genomföras för nybyggnation av bostadshus, verksamhetslokaler, industribyggnader eller motsvarande.
- Utanför detaljplan krävs att markentreprenören alltid genomför en grundbottenbesiktning för nybyggnation av enbostadshus och vid behov även en geoteknisk undersökning.
- Handläggaren gör en bedömning om en exploatering sammanfaller med ett aktsamhetsområde och om större krav därmed behöver ställas för besiktning/undersökning. Om exploateringen berörs följs med fördel *Förutsättningar för skred i finkornig jordart, SGU-rapport 2018:17* eller annan relevant myndighetsinformation.
- För mer information om exempelvis jordarter och skredrisker hänvisas till SGU och SGI's hemsidor. SGU har även kartvisare om geologisk information.

Vattenskyddsområde

Tillgången på vatten för vattenförsörjningen är en av Melleruds och Sveriges allra viktigaste naturresurser. Höga krav ställs på varsamt nyttjande och skydd mot sådana verksamheter och åtgärder som kan påverka vattnets kvalitet och kvantitet negativt. Vattenförekomsten utgör dessutom en sårbar del i en säker vattenförsörjning. Syftet med vattenskyddsområden är att ge vattenförekomster som är viktiga för dricksvattenförsörjningen (vattentäkter) ett tillräckligt bra skydd så att råvattentillgångar säkras i ett långsiktigt perspektiv – ett flergenerationsperspektiv.

I Melleruds kommun finns tre vattentäkter skyddade som vattenskyddsområden. Näsölen och Vita Sannar är kommunens två allmänna vattentäkter och grundvattentäkten i Dalskog är det tredje vattenskyddsområdet. I Dals Rostock finns ett grundvattenmagasin och i Åsensbruk en reservvattentäkt som idag inte är klassade som vattenskyddsområden. I Melleruds VA-plan, som finns att läsa under *Planeringsunderlag/Vatten, avlopp och renhållning/VA-plan*, står det under åtgärd 10 att kommunen ska se över och förnya befintliga vattenskyddsområden.

Till respektive vattenskyddsområde finns skyddsföreskrifter att följa.

Riktlinjer inom vattenskyddsområde:

- Skyddet av viktiga råvattentillgångar bör ha en mycket hög prioritet.

- Vid byggnation eller annan åtgärd i eller vid vattenskyddsområde ska tillhörande föreskrifter följas noggrant.
- Inom vattenskyddsområde bör verksamheter som kan påverka vattenkvaliteten i grundvattnet inte anläggas.
- Dalslands Miljö- och energiförbund ska remitteras vid planläggning eller lovprövning inom vattenskyddsområden.

Översvämning och skyfall

Varierande vattenflöden med översvämning som följd är naturligt och kan bero på väder, variationer i årstider och topografin på platsen. Extremare flöden och vattennivåer kan påverkas av människans ingrepp i naturen och kan bli ett problem när en oväntad mängd vatten stannar på ett ställe. Risken för extrema vattenflöden med översvämning som följd bedöms öka i framtiden på grund av klimatförändringarna.

Översvämningar kan ske, dels till följd av översvämning från sjöar och vattendrag, dels genom kraftiga skyfall. Begreppet skyfall definieras ofta som ett regn som återkommer en gång på 100 år. Risken för skyfall är inte geografiskt avgränsad utan kan inträffa var som helst.

Översvämning

Länsstyrelserna i Värmlands och Västra Götalands län har tagit fram en handbok om vilka planeringsnivåer som gäller för bebyggelse kring Väneren – Stigande vatten* (2011). Planeringsnivåerna utgår från nollplanet i Sveriges nationella höjdsystem RH 2000, förenklat uttryckt höjd över havet. I följande tabell redovisas Melleruds nivåer och exempel på vilken typ av markanvändning som kan vara godtagbar (i vissa fall krävs ytterligare åtgärder):

1	Beräknad högsta vattennivå	+47,24 m	Helårsboende/dagligvaruhandel (inga åtgärder krävs)
2	200-årsnivå	+46,65 m	Helårsboende (åtgärder krävs)
3	100-årsnivå	+46,45 m	Delårsboende (åtgärder krävs)
4	Under 100-årsnivå	+44,58 - +46,45 m	Parker och rekreationsområden

Medelvattennivå (2017)	+44,58 m	
---------------------------	----------	--

Under 2020 genomfördes en översvämningsskartering för Vänern i Melleruds kommun. Skarteringen är utförd för planeringsnivån "beräknad högsta vattennivå", +47,24 m.

Nämnd planeringsnivå motsvarar ett teoretiskt värsta scenario och bedöms grovt motsvara ett flöde med minst 10 000 års återkomsttid. Konsekvenserna av detta flöde är att E45 blir översvämmad på två ställen norr om Köpmannebro och att delar av Sunnanå hamn hamnar under vatten. Uppskattningsvis översvämmas 14,5 km vägar, 500 byggnader och totalt 1300 hektar mark inom kommunen.

Skarteringen får läsas med viss reservation då dataanalysen saknar detaljerad information om exempelvis huruvida byggnader har källare eller vilka golvnivåerna är. Den ger istället en översiktlig bild av konsekvenserna och det är därmed svårt att bedöma om en byggnad skadas vid en eventuell översvämning.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, gjorde 2015 en översiktlig översvämningsskartering för Upperudsälven som löper genom Dalsland till Köpmannebro vid Vänern. Älven är reglerad eftersom flödet i normalfallet varierar kraftigt.

Skarteringen visar vilka områden som bedöms bli översvämmade om ett så kallat 100-årsflöde sker (det regn som bedöms ske en gång på 100 år), ett 200-årsflöde (det regn som bedöms ske en gång på 200 år) samt den beräknade högsta vattennivån (motsvarar ett teoretiskt värsta scenario - bedöms grovt motsvara ett flöde med minst 10 000 års återkomsttid). Enligt skarteringen finns det risk för översvämning i Håverud och Upperuds dammar och på ett antal landområden, se karta.

Åren 2000–2001 drabbades Upperudsälven av extremt höga vattenflöden och gav följande konsekvenser:

- Många fastighetsägare drabbades av översvämmade källare och husgrunder med skador och elavbrott som följd.
- Vattnet gick upp på E45 och järnvägen vilket orsakade trafikstörningar.
- Räddningstjänstförbundet och kommunen fick skydda vattenverket från översvämning genom att bygga vallar av sandsäckar.

Älvgrupp Upperudsälven bildades 2005 med syfte att vara ett forum för samordning, informations- och erfarenhetsutbyte samt att ge bättre förutsättningar för samverkan vid högflödessituationer och i händelse av dammhaveri. Älvgruppen ska även verka för ökad kunskap om risken för översvämningar. I älvgrupp Upperudsälven deltar bland annat berörda länsstyrelser (regionalt samordningsansvarig), kommuner, vattenregleringsföretag, Dalslands kanal AB och SMHI.

Konsekvenser av översvämningar kan skada och ge sättningar på byggnader, orsaka produktionsförluster och trafikstörningar men även vara en fara för människors liv eller orsaka ekologiska förluster, främst i områden med finkorniga jordarter. Höga vattenflöden, grund- och ytvattennivåer kan även ha en avgörande påverkan på risk för skred, ras och erosion. Det är därför viktigt att planera så att översvämningar undviks och vattnet leds till ytor där det kan infiltreras och långsamt rinna undan.

Skyfall

Som tidigare nämnt definieras ofta som ett regn som återkommer en gång på 100 år som skyfall. Risken för skyfall är inte geografiskt avgränsad utan kan inträffa var som helst. När klimatet förändras ökar även risken för nederbörd och så även risken för ett skyfall.

Inför antagandeverisionen av översiktsplanen har en skyfallskartering av lågpunkterna i landskapet genomförts. Karteringen är gjord genom en GIS-analys utefter en modell med genomförandebeskrivningar framtagen av länsstyrelsen i Jönköping. Likväl som många andra översiktliga karteringar har omöjliga alla ingångsvärden beaktats, så som jordart och markgenomsläpplighet samt storlek på dagvattenbrunnar och ledningar och andra relevanta faktorer. Karteringen är utförd efter planeringsnivån 100-årsregn och förutsätter att marken är mättad och vattnet letar sig fram på ytan. Det är alltså ett värsta tänkbart scenario som visas. När modellen togs fram av länsstyrelsen jämfördes denna kartering med tre verkliga och genomförda 100-årsregn i Jönköping som stämde i princip med modellen. Bedömningen är att ett 100-års regn uppfyller kraven för att fylla de flesta lågpunkter.

Modellen ska främst användas som en markör och en indikation för att ta fram områden som är känsliga för översvämningar. Det som går att se och vad resultatet visar är hur mycket vatten som ryms i lågpunkterna och vart vattnet sedan tar vägen. När dessa är identifierade kan man mer lokalt gå vidare med mer komplexa beräkningar vid detaljplanering inom karterade lågpunkter. Om denna kartering visar att planområdet översvämmas vid ett skyfall eller att den planerade bebyggelsen leder till översvämning för närliggande områden kommer konsekvenserna att behöva utredas. Detta behöver göras för att säkerställa att marken är lämplig för ändamålet. I

vissa fall kan vägar utanför planområdet översvämmas vilket påverkar framkomligheten till området. Detta behöver inkluderas i bedömningen av markens lämplighet. Om marken bedöms som olämplig behöver åtgärder genomföras för att den tillkommande bebyggelsen ska bli lämplig. Det kan röra sig om exempelvis placering av byggnader, markens höjdsättning, skapa översvämningsytor eller utformning av byggnaden. Om en åtgärd behöver genomföras utanför planområdet för att göra bebyggelsen lämplig behöver kommunen visa hur detta säkerställs.

Vid en analys av skyfallskarteringen kan ses att de största karterade lågpunkterna finns norr och söder om Melleruds tätort, runt sjön Kolungen öster om Dals Rostock, vid Erikstad och i Bolstad. Till största del är består lågpunkterna av obebyggd mark i form av jordbruksmark. Dock finns ett antal bostadshus inom karterade lågpunkter, både inom och utom detaljplan. Inom vissa av detaljplanerna som tagits fram på senare år har en dagvattenutredning gjorts inom ramen för planarbetet för att bejaka frågan och genomföra åtgärder. Utanför detaljplanerat område sammanfaller allt som oftast de karterade lågpunkterna med jordbruksmark där nybyggnation generellt ändå ska undvikas.

Av kommunens utpekade utvecklingsområden för bostäder bedöms skyfallsfrågan inte som ett större problem i Sjöskogen. Vid arbetet med den fördjupade översiktsplanen i Dals Rostock får frågan belysas närmre. Den största delen som omfattas av lågpunkter är idag jordbruksmark där byggnation

Som ett led i bättre hantering av dagvattnet ska en dagvattenpolicy tas fram, se punkt 1.2 i genomförandeplanen. Den ska visa på en strategi över hur grundläggande dagvattenfrågorna ska behandlas för att undvika allvarliga framtida översvämningsituationer samt minska påverkan på vattendrag, hav och grundvatten, både vad gäller flöde och föroreningar. Policyn kommer inte enbart vara ett underlag vid framtida fysisk planering utan är ett verktyg även för planering av VA-ledningar och i säkerhet- och beredskapsfrågor.

Riktlinjer för översvämning och skyfall:

- I samband med planarbete eller lokaliseringsprövningar i strandområden, främst kring Upperudsälven och Vänern, ska risken för översvämnings och skred, ras och erosion beaktas.
- Kommunen ska samverka med berörda parter i älvsamordningsgruppen för Upperudsälven i syfte att minska översvämningsriskerna och lindra konsekvenserna.

- Vid planläggning inom karterade lågpunkter ska en dagvattenutredning genomföras innefattande en fördjupad skyfallskartering. Beroende på utfallet ska eventuella skyddsåtgärder regleras och vidtas. Framkomligheten till och från planområdet ska bedömas och vid behov säkerställas.
- Bebyggelse som bedöms som samhällsviktig verksamhet (exempelvis brandstation, värmeverk, vattenverk, reningsverk eller riksintresse väg) ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning. En verksamhet kan vara samhällsviktig på lokal, regional, nationell eller internationell nivå.
- Vid exploatering ska marken planeras så att genomsläpplighet för vatten främjas och hårdgjorda ytor inte orsakar problem vid skyfall.
- Vid Vänern ges generellt inte bygglov för byggnader belägna lägre än +47,24 m. Undantag kan göras ner till +46,45 om tillräckliga riskreducerande åtgärder utförs.
- Inom lågpunktsområden ska vid lov, där tekniskt samråd krävs, dagvattenfrågan särskilt diskuteras med hänseende till dagvattenhanteringen och andelen hårdgjorda ytor.
- Inom de tre mest kritiska zonerna i lågpunktskarteringen (8,5-10,5 m, 10,5-13,5 m och >13,5 m) bör nybyggnation undvikas.

MILJÖKVALITETSNORMER

Genom miljö kvalitetsnormer (MKN), enligt 5 kap 1 § miljöbalken (MB), kan regeringen meddela föreskrifter om kvaliteten på mark, vatten, luft eller miljön i övrigt om det behövs för att skydda människors hälsa eller för att avhjälpa skador på, eller olägenheter för, människors hälsa eller miljön. Vid all bebyggelseplanering ska gällande MKN beaktas.

Förordningar om MKN finns hittills framtagna för luft, buller och vattenkvalitet. Hur översiktsplanen tar hänsyn till miljö kvalitetsnormerna redogör vi för här:

Utomhusluft

I mätningar utförda av Luft i Väst samt i karteringar och modellberäkningar av Naturvårdsverket och SMHI underskrider, eller bedöms läget för föroreningar i utomhusluft underskrida, miljö kvalitetsnormerna i Melleruds kommun.

Översiktsplanen innebär en viss förtätning av bostäder och verksamheter. Planen

innefattar en satsning på GC-vägar för att knyta ihop kommunens olika delar. Kommunens energi- och klimatarbete ligger i linje med översiktsplanen och kommunen har ett ambitiöst mål om att kommunens egen verksamhet ska bli fossiloberoende till år 2020. I och med detta satsar Melleruds kommun på biogastankstation liksom laddstolpar för elbilar och laddhybrider på flera platser i centrum. En laddstolpe finns även i Sunnanå. På så vis kommer Melleruds kommun även att underlätta för medborgarna att välja fossilfria bränslen.

Omgivningsbuller

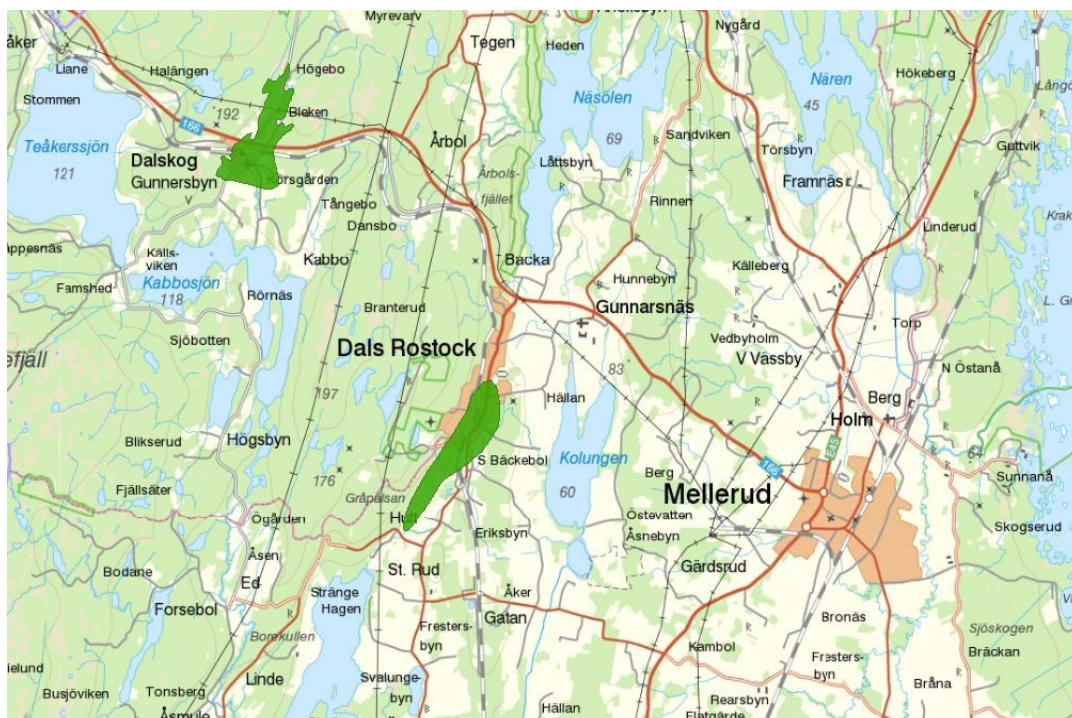
I dagsläget utförs inga regelbundna bullermätningar i Melleruds kommun. I översiktsplanen har Melleruds kommun placerat områden för bostäder så att riktvärden för buller inte överskrids. De främsta källorna till buller är vägar och järnväg genom orterna i kommunen. Åtgärder i form av bullerskärmar och bullerdämpande fönsterglas i centrala Mellerud längs E45 finns uppsatta sedan tidigare. I Trafikverkets arbete med åtgärdsvalsstudien för E45 kan omgivningsbullret komma att ändras om vägen förläggs utanför Melleruds tätort. För att minska bullerpåverkan väljer man att i översiktsplanen förlägga verksamheter istället för bostäder längs väg 166 genom Dalskog. När det gäller luftaspekten kan de planerade GC-vägarna komma att ha en positiv påverkan på bullersituationen. I tätorterna planeras gestaltningsprogram för att skapa en miljö som minskar buller.

Fisk- och musselvatten

Syftet med miljö kvalitetsnormerna för fisk- och musselvatten är att förutsättningarna för att hysa arter av fisk och musslor som är viktiga för den biologiska mångfalden, ekosystemet i vattendragen samt för fritids- och yrkesfiske inte försämras. Därmed finns riktvärden för olika parametrar såsom temperatur, pH-värde och förekomst av olika ämnen vilka inte får överskridas. Vätern är klassad som ett laxfiskevatten (NFS 2002:6). Översiktsplanen innebär endast en ringa förtätning av bostäder i redan befintliga områden vid Vätern. Vattenåtgärder som prioriteras av Melleruds kommun handlar bland annat om att ta fram en Blåplan för kommunen som geografiskt område samt att aktivt samverka med berörda aktörer för att uppnå god ekologisk och kemisk status i ytvattenförekomsterna i kommunen. En Blåplan fungerar som ett komplement till översiktsplanen och visar hur kommunen vill använda sina sjöar och vattendrag samt ger riktlinjer för planering och beslutsunderlag.

Grundvatten

I Melleruds kommun har grundvattenförekomsterna i Dals Rostock och Dalskog klassats. Dessa grundvattenmagasin är klassade som god vad gäller både kvantitativ- och kemisk status och bedöms också behålla den goda kvantitativa statusen till år 2021. Däremot bedöms där finnas en risk att grundvattenförekomsten i Dals Rostock inte har god kemisk status enligt miljö kvalitetsnormerna till år 2021. Orsaken till denna risk är betydande påverkan från diffusa påverkanskällor i form av jordbruk, transport och infrastruktur samt urban markanvändning. Denna riskbedömning som gäller påverkan från bekämpningsmedel, näringsämnen, olyckor och vägsaltning baseras på en metod för nationell påverkansanalys. Möjliga åtgärder för att minska riskens negativa påverkan är exempelvis minskad saltanvändning längs vägar, minskad användning av bekämpningsmedel längs järnväg samt minskad användning av bekämpningsmedel vid odling. Då Melleruds kommun väljer att upphandla lokalt och ekologiskt producerade varor till sina offentliga kök är vi med och bidrar till en ekologiskt hållbar markanvändning i kommunen. I genomförandeplanen finns flera aktiviteter kopplade till den första målbilden där vattenkvaliteten ska förbättras.

Ytvatten

Miljö kvalitetsnormer för vatten är bestämmelser om kvaliteten på miljön i en vattenförekomst. Sjöar och vattendrag har bedömts enligt ekologisk och kemisk status och presenteras nedan.

Ekologisk status

Ekologisk status beskriver den sammanfattande bedömningen av biologisk status, det vill säga förekomst av växt- och djurarter, den kemiska statusen samt fysiska hinder i vattenmiljön. Den sammantagna kvaliteten för en ytvattenförekomst uttrycks i en femgradig klassificeringsskala; Hög, god, måttlig, otillfredsställande och dålig. Målet är att ytvattenförekomster ska uppnå minst kvalitetskravet god status.

Nedan syns en tabell över de sjöar och vattendrag som statusklassats i Melleruds kommun och har bedömts enligt ekologisk status:

VATTENFÖREKOMST	STATUSKLASSNING	FÄRG	God status för MKN ska vara uppnådd senast år
Dalbergså	Måttlig	Yellow	2027
Dälpan	Otillfredsställande	Orange	2027
Erve	Hög	Blue	0
Gällsjön	Måttlig	Yellow	2021
Gärdsrudsbacken	Måttlig	Yellow	2027
Hammelströmmen	God	Green	0
Holmsån	Måttlig	Yellow	2027
Kabbosjön	Måttlig	Yellow	2021
Kolungen	Otillfredsställande	Orange	2027
Kolån	Måttlig	Yellow	2027
Krokån	Måttlig	Yellow	2027
Lillån	Måttlig	Yellow	2027
Marsjön	Måttlig	Yellow	2021
Nären	Måttlig	Yellow	2027
Näsölen	Måttlig	Yellow	2021
Rännen	God	Green	0

Storån/Stampälven	Måttlig		2021
Svanefjorden	Måttlig		2021
Teåkerssjön	Måttlig		2021
Teåkersälven	Måttlig		2021
Upperudsälven	Måttlig		2021
Vänern	Måttlig		2021
Åklång	Måttlig		2021
Örsjön	Måttlig		2027

Vattenmyndigheterna bedömer att det finns en risk för att de vattendrag som inte uppnår god eller hög ekologisk status i dagsläget inte heller kommer att uppnå målet om god ekologisk status vid målåret 2021 respektive 2027.

De främsta orsakerna till den måttliga status som flera sjöar och vattendrag har i Melleruds kommun orsakas av verksamheter kopplade till matproduktion, enskilda avlopp, historiska föroreningar i mark och massor samt förändringar av konnektivitet, det vill säga strukturer i form av dammar, slussar och andra barriärer för vattenkraft, både i bruk och i form av historiska anläggningar.

Kemisk status

Vad gäller ytvattenförekomster finns miljö kvalitetsnormer för ekologisk och kemisk status. På grund av långväga, luftburna, globala utsläpp av kvicksilver och kvicksilverföreningar samt bromerad difenyleter (ämnen som ackumulerats i bland annat humuslager under lång tid) saknas i dagsläget tekniska förutsättningar för att minska den negativa påverkan dessa ämnen bär med sig. Därmed uppnår inga vattendrag i Melleruds kommun god kemisk status.

Allmänt om miljö kvalitetsnormer för ytvatten

Kommunen har både tillsyns- och planeringsansvar för vattenresurserna i kommunen och är därmed en viktig aktör i vattenförvaltningen. Kommunen måste anpassa den fysiska planeringen efter den status som konstaterats på yt- respektive grundvattenförekomster för att målet om god status ska kunna uppnås.

Översiktsplanens första målbild handlar om vatten: "Ett gott liv genom upplevelserik fritid i en tillgänglig natur med god vattenkvalité". En strategi för att nå detta handlar

om att förbättra vattenkvalitén för att stärka kommunens attraktivitet och utvecklingsmöjligheter.

Länsstyrelsen i Västra Götalands län (Vattenmyndigheten i Västerhavets vattendistrikt) föreskriver om kvalitetskrav för vattenförekomsterna här. Gällande åtgärdsprogram sträcker sig från 2016–2021.

Vattenförvaltningens åtgärdsprogram är en förutsättning för arbetet med att nå de svenska miljökvalitetsmålen.

Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande en avvikande mening angående miljökvalitetsnormer för vatten. Kommunens bemötande av synpunkten återfinns i utställningsutlåtandet.

Melleruds kommuns prioriterade mål för att nå miljökvalitetsnormerna för ytvatten:

- Människor ska få dricksvatten från Väneren med säkrad god råvattenkvalité.
- Människor ska kunna ha ett aktivt friluftsliv med bad och fiske i rent vatten inom områden för natur- och fritidsliv.
- Värna och utveckla befintliga värden knutna till vattenmiljöer.
- Värna om vattenskyddsområdena; Näsölen och råvattentäkten i Dalskog.

För att nå detta behöver vi:

- Aktivt samarbete med andra Vänerkommuner för att säkerställa Väneren som råvattentäkt för kommande generationer.
- Minska övergödningen drastiskt i avrinningsområdet Dalbergså-Holmsån genom samarbete med verksamhetsutövare och berörda aktörer.
- Låta kommunen föregå med gott exempel genom aktiva åtgärder och samordnande av aktiviteter tillsammans med berörda aktörer.

RIKSINTRESSEN

Ett riksintresse (RI) avser ett geografiskt avgränsat område som är skyddat enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Dessa områden innehåller nationellt viktiga värden och kvaliteter och kan vara utpekade för både bevarande och exploatering av mark- och vattenområden. Gemensamt för riksintressena är att de ska skyddas mot åtgärder som kan skada de värden eller kvaliteter som finns i

området. Det kan exempelvis gälla områden med höga natur- och kulturvärden, områden som är viktiga för friluftsliv, områden som är särskilt lämpliga för anläggningar eller områden som är av betydelse för totalförsvaret.

Det finns områden som i sin helhet är utpekade av riksdagen som riksintresse. De omfattar stora delar av Sveriges kuster, fjäll och älvar och dessa går att finna i sin helhet i 4 kap. miljöbalken. I Melleruds kommun är Vänern med öar och strandområden samt delar av Dalslands sjö- och kanalsystem utpekade. Övriga riksintressen regleras enligt 3 kap. miljöbalken och för dessa åligger det den ansvariga nationella myndigheten att ange anspråk. För exempelvis kulturmiljövård är Riksantikvarieämbetet ansvarig myndighet, för naturvård är Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvariga myndigheter.

Områden inom riksintresse för kulturmiljövård, naturvård, friluftsliv och rörligt friluftsliv utgör resurser för kommunen som ska värnas och lyftas fram. Ofta överlappar de varandra. Bestämmelserna ska främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö (1 kap. 1 § miljöbalken). Riksintressena ska ses som en resurs för hållbar planering och utveckling av kommunen.

Av 3 kap. miljöbalken framgår grundläggande bestämmelser för hushållning av mark- och vattenområden. Den sjätte paragrafen behandlar intressena kring kulturmiljövård, naturvård och friluftsliv.

Riktlinje:

- Åtgärder får inte vidtas och anläggningar får inte uppföras om detta påverkar det aktuella riksintresset negativt.
- Där flera riksintressen berörs och dessa inte är förenliga, ska företräde ges till det intresse som medför en från allmän synpunkt god hushållning.

RI Energiproduktion/Vindbruk

Riksintresse för energiproduktion/vindbruk regleras i 3 kap. 8 § miljöbalken. I Melleruds kommun har två områden på Kroppefjäll pekats ut som riksintresse för energiproduktion/vindbruk. Riksintressen för vindbruk anges för att de har särskilt goda förutsättningar för vindbruk ur ett nationellt perspektiv, för att de behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället eller för en landsdels behov av viss energiproduktion. Det utpekade området står i strid med riksintresset för Friluftsliv

och Naturvård. Melleruds kommun vill bevara naturvärdena på platsen och bedömer platsen som olämplig.

Områdena överensstämmer inte med det som enligt Vindbruksplanen anses lämpligt eftersom de tillkom efter Vindbruksplanens antagande.

För mer information om Vindbruksplanen, se *Planeringsunderlag/Vindbruksplan*.

Riktlinjer:

- Etableringar inom riksintresse för energi ska göras efter lämplighetsbedömning på specifik plats med hänsyn till vägledning från Vindbruksplanen.
- För övriga områden i kommunen är [Vindbruksplanen*](#) vägledande.

RI Friluftsliv

Med friluftsliv avses i detta sammanhang vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. Områden av riksintresse för friluftsliv omfattas av 3 kap. 6 § miljöbalken och har stora natur- eller kulturvärden vilket gör dem attraktiva för hela eller stora delar av landet och utlandet. Riksintressen för friluftsliv syftar till att tillgängliggöra natur- och friluftsområden för allmänheten där goda förutsättningar för bad, båtliv, vandring, fritidsfiske och vintersport är exempel på vad som gör ett område aktuellt.

Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande en avvikande mening angående huruvida riksintresse för friluftsliv tillgodoses i planen eller ej. Kommunens bemötande av synpunkten återfinns i utställningsutlåtandet.

Områden för riksintresse friluftsliv är:

1. Dalslands sjö- och kanalsystem FO 06
2. Kroppefjäll FO 24
3. Vänern - Norra Dalsland FO 42-1
4. Vänern - delområdet Vänersborg-Vänersnäs FO 42-2

Information och värdebeskrivningar för riksintresseområdena går att nå via <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>.

Riktlinjer:

- Vid planläggning och lovprövning ska riksintressets syfte på den specifika platsen undersökas och värderas.
- Ny bebyggelse ska anpassas till platsens förutsättning när det gäller utformning och val av material.
- Byggnation får inte innebära att natur- och djurliv tar skada.
- Naturvårdprogrammet ska vara vägledande.

RI Rörligt friluftsliv

Ett antal riksintressen är utpekade av riksdagen i lagen. Dessa är geografiskt bestämda riksintressen som går att hitta i 4 kap. miljöbalken. Gemensamt för de riksintressen som pekats ut i detta kapitel är att ingrepp i miljön inte får medföra att områdenas natur- och kulturvärden påtagligt skadas. För vart och ett av områdena gäller dessutom särskilda förbud eller krav på hänsyn.

Enligt 4 kap. 2 § miljöbalken ska turismens och friluftslivets, främst det rörliga friluftslivets, intressen särskilt beaktas vid bedömningen av tillåtligheten av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön.

Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande en avvikande mening angående huruvida riksintresse för rörligt friluftsliv tillgodoses i planen eller ej. Kommunens bemötande av synpunkten återfinns i utställningsutlåtandet.

Riksintresse för rörligt friluftsliv koncentrerar sig till två vattenområden:

1. Dalsland-Nordmarken
2. Vänern

Information och värdebeskrivningar för riksintresseområdena går att nå via <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>.

Riktlinjer:

- Vid planläggning och lovprövning ska riksintressets syfte på den specifika platsen undersökas och värderas.
- Ny bebyggelse ska anpassas till platsens förutsättning när det gäller utformning och val av material.

- Byggnation får inte innebära att natur- och djurliv tar skada.
- Naturvårdprogrammet ska vara vägledande.

RI Kommunikationer

Syftet med riksintresset för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken är att säkerställa funktionen på transportsystemet. I Melleruds kommun finns riksintresse för väg, järnväg och farled samt för hinderytor av flyg (MSA-område Trollhättan-Vänersborgs flygplats).

Väg E45 ingår i det nationella stamvägnätet som riksdagen fastställt. Vägarna i det nationella stamvägnätet är av särskild nationell betydelse. Delen mellan Göteborg och Gällivare ingår även i det av EU utpekade Trans-European Transport Network, TEN-T.

Vid Skälebo delar sig Norge/Vänerbanan mot Norge respektive Kil. Sträckan mot Norge (Skälebo-Kornsjö) ingår i det utpekade TEN-T nätet och är av internationell betydelse.

Genom kommunens vattenområde i Väneren passerar den allmänna farleden 801 som är av riksintresse för sjöfarten för sträckan Vänersborg till Karlstad. Inom Melleruds kommun finns inga hamnanläggningar av riksintresse för kommunikationer.

Trollhättan/Vänersborgs flygplatsen med dess hinderytor är av Riksintresse för kommunikationer. Flygplatser har tre olika skyddsområden för att garantera att det inte finns några hinder för flygtrafiken: ytan närmast flygplatsen, procedurområdet som täcker ett större område kring flygplatsen och MSA-ytan som utgörs av en cirkel med radien 55 km från flygplatsens landningshjälpmedel. MSA är en förkortning av Minimum Sector Altitude.

MSA-ytan finns för att flygplan som är på väg ner för att landa ska kunna sjunka till rätt nivå innan den slutliga inflygningen sker. På denna höjd har flygplanet en marginal på 300 meter över den MSA-påverkande ytan, vars höjd är samma som högsta hinder inom ytan.

I stort sett hela Melleruds kommun berörs av MSA-ytan från Trollhättan-Vänersborgs flygplats.

Uppförande av byggnader eller objekt högre än 20 meter kan komma att ha en negativ inverkan på flygtrafiken.

Riktlinjer:

- Vid planläggning och lovprövning som berör riksintresset ska Trafikverket remitteras. Exempelvis:
 - Det som planeras ligger inom gällande detaljplan om exploateringen ligger kritiskt nära en statlig väg det vill säga inom 12, 30 eller 50 meter, beroende på om den tillståndspliktiga zonen är utökad.
 - Vindkraftverk, master eller torn över 50 meter inom 30 km från en järnväg.
 - Reklamanordning som vänder sig till trafikanter.
 - Ändring av befintlig utfart eller anläggande av ny utfart till allmän väg där Trafikverket är väghållare.
 - [Se Checklista](#) på Trafikverkets hemsida
- Se även under kapitel *Hänsyn/Hälsa & säkerhet/Farligt gods*.
- Vid uppförande av byggnader eller andra föremål högre än 20 meter ska Luftfartsverket, Försvarmakten, Trafikverket, Transportstyrelsen och Trollhättan-Vänersborgs Flygplats tillfrågas som sakägare.

RI Kulturmiljövård

Områden av riksintresse för kulturmiljövård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken innehåller miljöer som avspeglar Sveriges historia. Alltifrån exempelvis bruksmiljöer, stadskärnor och äldre brukningslandskap kan vara ett riksintresse.

För riksintressen för kulturmiljövård har Riksantikvarieämbetet den nationella uppsikten. Riksantikvarieämbetet pekar ut riksintressena i en process med länsstyrelsen och kommunerna. Länsstyrelsen har den regionala uppsikten. Kommunerna hanterar riksintressena genom att i översiktsplanen tala om hur man avser att tillgodose riksintressena.

Riksintressets syfte behöver beaktas för att kunna exploatera i området. Ofta kan en åtgärd justeras avseende utformning, skala eller läge så att förändringen kan genomföras samtidigt som riksintressets kulturhistoriska värden tillgodoses genom att det som tillkommer samspelar med platsens kulturhistoriska innehåll. Riksantikvarieämbetet beskriver hur nya exploateringar kan integreras i en kulturmiljö:

Längs med Dalslands Kanal finns höga kulturvärden och ett antal utpekade LIS-områden och utvecklingsområden för bebyggelse är utpekade i dess närhet. Det är viktigt att dessa värden bevaras och att planerad utveckling av området inte skadar, utan snarare utvecklar och tillgängliggör dessa värden. Vid exploatering inom LIS-områdena förordas att en kulturmiljöanalys görs och förvaltningen för kulturutvecklingen ska fortsatt remitteras för åtgärder i/vid byggnader i de kulturhistoriska byggnadsinventeringarna.

”Åtgärder, nytillskott och andra förändringar inom riksintressen kan medverka till att kulturmiljön stärks och berikas. En förstärkning av den riksintressanta kulturmiljön kan vara en sådan åtgärd som återskapar, stärker eller bygger vidare på läsbarheten av det kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet. Det kan också vara en sådan åtgärd som inverkar positivt på betingelserna att bruka och förvalta kulturmiljön, som förbättrar tillgängligheten till eller möjligheterna att på olika sätt använda och röra sig inom miljön. Med stärkande åtgärder för riksintresset menas inte primärt att återskapa försvunna enskildheter, utan snarare att genom fysisk planering tillskapa eller återskapa samband – strukturer, siktlinjer, rörelsestråk och andra former av rumslighet – som förbättrar läsbarheten, med andra ord möjligheterna att förstå och uppleva kulturmiljön.” (Källa: ra.se)

Områden för riksintresse för kulturmiljövård:

1. Dalslands kanal
2. Dalbergså
3. Holm-Östanå
4. Gunnarsnäs
5. Hallersbyn

Information och värdebeskrivningar för riksintresseområdena finns [HÄR](#).

Riktlinjer:

- Kulturhistoriska byggnadsinventeringar för kommunen ska vara vägledande, läs mer om dessa under *Planeringsunderlag/Kultur och historia*. För åtgärder på/vid dessa byggnader ska förvaltningen för kulturutveckling remitteras.
- Förvaltningen för kulturutveckling kan remitteras i ärenden inom RI Kulturmiljövård.
- Vid byggnation vid kulturhistoriskt värdefulla platser ska platsen synliggöras och stärkas för att öka läsbarheten av helheten och skapa nya kvaliteter i den fysiska

miljön. Om- och tillbyggnader görs lämpligen med bevarat formspråk och ursprungligt material så att den ursprungliga byggnadskroppen fortsatt är läsbar.

Natura 2000

Med stöd i EU:s lagstiftning bygger medlemsländerna upp ett nätverk av skyddade områden för att skydda utpekade arter och livsmiljöer, så kallade Natura 2000-områden, med utgångspunkt från art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. Dessa har ett starkt skydd även i svensk lagstiftning och för att inte skada Natura 2000-områden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön inom området (7 kap. 27-29b §§ miljöbalken). För varje Natura 2000-område ska det finnas en bevarandeplan med en beskrivning av området och dess naturvärden, vad som kan skada eller påverka naturvärdena samt vad som krävs för att de ska finnas kvar.

I Mellerud finns det elva områden för art- och habitatdirektivet, samt tre områden för fågeldirektivet. Fågeldirektiven ligger i anslutning till eller i vatten, och art- och habitatdirektiven ligger på Kroppefjäll eller i norra delen av kommunen.

Information och värdebeskrivningar för riksintresseområdena går att nå via <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>.

Riktlinje:

- Exploatering får inte påverka utpekade naturvärden inom ett Natura 2000-område negativt.
- Vid byggnation eller annan åtgärd i ett Natura 2000-område ska byggherren söka tillstånd hos Länsstyrelsen som prövar ärendet.
- För åtgärder eller verksamhet som avses att bedrivas utanför ett Natura 2000-område, men som kan komma att påverka området, behöver en tillståndsansökan inlämnas till Länsstyrelsen för prövning.

RI Naturvård

Riksintresse för naturvård omfattas av 3 kap. 6 § miljöbalken och kan vara områden som belyser viktiga skeenden av natur- och kulturlandskapets utveckling, är ostört, inrymmer en stor mångfald av naturtyper eller hyser unika, hotade eller sårbara naturtyper och arter. Det kan exempelvis vara ett rikt fågelliv eller en ovanlig flora.

Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten är ansvariga myndigheter inom respektive ansvarsområde.

Länsstyrelsen har i sitt granskningsyttrande en avvikande mening angående huruvida riksintresse för naturvård tillgodoses i planen eller ej. Kommunens bemötande av synpunkten återfinns i utställningsutlåtandet.

Område för riksintresset naturvård:

1. Lunneboområdet
2. Dalformationens landskap
3. Kroppefjäll
4. Gösjön
5. Hjortens udde
6. Yttre Bodane, Norra Vänerkustens öar och Kräklingarna.

Information och värdebeskrivningar för riksintresseområdena går att nå via <https://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>.

Riktlinjer:

- Länsstyrelsen kan remitteras i ärenden om bygglov, förhandsbesked och planläggning.
- Aktuell värdebeskrivning ska följas och naturvärdet på den specifika platsen undersökas och värderas.
- Naturvårdprogrammet ska vara vägledande.
- Byggnation får inte innebära att natur- och djurliv tar skada.

RI Totalförsvaret

Totalförsvaret består av militär verksamhet (militärt försvar) och civil verksamhet (civilt försvar) och är den verksamhet som behövs i händelse av krig. Det förändrade säkerhetspolitiska läget har medfört att planeringen för totalförsvaret ska återupptas. Mark- och vattenområden som har betydelse för totalförsvaret ska så långt det är möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka totalförsvarets intressen och skydda dess anläggningar mot åtgärder som kan påtagligt försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av dessa.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har bemyndigats att identifiera mark- och vattenområden som behövs för anläggningar som kan vara av riksintresse för totalförsvarets civila del. MSB håller i skrivande stund på att ta fram ett underlag som stöd inom sitt område. Försvarsmakten har bemyndigats att identifiera mark- och vattenområden som behövs för anläggningar som kan vara av riksintresse för totalförsvarets militära del.

Melleruds kommun ingår i riksintresse för Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt och MSA-område (Minimum Sector Altitude) för luftrum på grund av närheten till Såtenäs flygflottilj och Råda flygbas i Lidköpings kommun. Under senare delen av 2018 tog Försvarsmakten beslut om att utvidga påverkansområdet i form av *område med särskilt behov av hinderfrihet* för väderradarn Vara och påverkar därmed kommunens södra delar.

Stoppområdet är ett avgränsat område där Försvarsmakten inte tillstyrker uppförandet av nya vindkraftverk och har mycket restriktiv hållning till andra höga objekt, eftersom dessa bedöms medföra påtaglig skada på riksintressena för totalförsvarets militära del.

MSA är den höjd som ett flygplan som är på väg ner för att landa säkert kan sjunka till innan den slutliga inflygningen tar vid. Höga objekt betecknar byggnader eller andra föremål som är högre än 20 meter på landsbygden eller 45 meter inom tätorter.

För att Försvarsmakten och SMHI ska kunna utföra sitt samhällsansvar avseende vädertjänst behöver meteorologisk infrastruktur skyddas mot störningar. Höga objekt, framförallt i form av vindkraftsetableringar, riskerar att försämra kvalitén på väderprognoser. En internationell överenskommelse reglerar att inga vindkraftverk får uppföras inom en 5 km radie från en väderradaranläggning och i Sverige används en borte gräns på ca 50 km där särskilda analyser behöver genomföras.

Melleruds kommun berörs av den yttre delen av påverkansområdet för väderradarn i Vara, men tillåts på grund av Försvarsmaktens ovan nämnda riksintressen inte att uppföra vindkraftverk ändå.

Information och värdebeskrivningar för Totalförsvarets riksintressen finns [HÄR](#).

Riktlinjer:

- Höga objekt är förbjudna inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt. Det betyder exempelvis att inga nya bygglov för vindkraftverk kan ges.

- Alla höga objekt i kommunen ska remitteras till Försvarmakten. Läs mer om vilka ärenden som ska remitteras på Försvarmaktens hemsida (www.forsvarsmakten.se)
- Försvarmakten ska remitteras vid ärenden om planläggning och lovprövning inom riksintresse för MSA-område luftrum.
- I många delar av kommunen sammanfaller riksintresset för totalförsvaret med riksintresse för kommunikationer (MSA-område Trollhättan-Vänersborgs flygplats) där fler myndigheter är remissinstanser.

RI Yrkesfiske

Kriteriet för riksintresset inom inlandsvatten, såsom Vänern, är att sjön ska innehå minst två yrkesverksamma fiskare. I Vänern är skärgårdsområden viktiga för gös, abborre, gädda och ål. Sik, siklöja, öring och lax fiskas ute i sjön. En viktig förutsättning för att fiske ska kunna bedrivas är att det finns hamnar som kan tillhandahålla service för fiskefartygen samt att det finns laddningsmöjligheter. (Källa: Fiskeriverket, Finfo 2006:1, s 28)

Melleruds kommun ingår i Vänersamarbetet där frågor om yrkesfisket kan lyftas.

Vidare information om riksintresseområdet Inlandsvatten finns [HÄR](#).

RI Värdefulla ämnen eller material

Norr om Håverud ligger Livarebo-Ulerud-området som är riksintresse för kvartsitbrytning enligt 3 kap. 7 § miljöbalken. Kvartsit används som basråvara inom ferrolegeringsindustrin, till eldfasta, keramiska produkter och som specialsten till industrin.

Riksintresset syftar till att områden som innehåller fyndigheter av värdefulla ämnen eller material ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utvinningen av dessa.

Inom riksintresseområdet och i dess närområde finns några kvartsitknattar som är av stort intresse för det rörliga friluftslivet. Knattarna består av en hård svårvittrad bergart som kallas kvartsit. De har därför kunnat stå emot inlandsisen och årtusendenas nötning och kullarna sticker nu upp ur landskapet renspolade från morän. I enlighet med Naturvårdsplanen ska dessa kvartsitknattar bevaras.

Beslut för riksintresseområdet Livarebo-Ulerud finns [HÄR](#).

Riktlinjer:

- Remittera SGU vid ärenden om bygglov, förhandsbesked eller planläggning inom och i anslutning till dessa riksintresseområden.
- I enlighet med Naturvårdsplanen ska de värdefulla geologiska bildningarna kvartsitknattarna, varav Skalåsknatten är den förnämsta, bevaras.
- Inom området får kommunen eller statliga myndigheter inte planera för eller lämna tillstånd till verksamheter som kan förhindra eller påtagligt försvåra ett utnyttjande av mineralresurserna.

ÖVRIGA HÄNSYNSOMRÅDEN

Övriga hänsynsområden består av statliga områden som inte räknas till riksintressen men ändå är skyddsvärda. En del områden har dock motsvarande status, exempelvis artskydd och biotopsskydd. Områdena är utpekade av olika statliga myndigheter som Länsstyrelsen, Riksantikvarieämbetet och Naturvårdsverket.

Varje statligt hänsynsområde är kortfattat beskrivet och hit hör riktlinjer för hur Melleruds kommun kommer att hantera ett ärende inom dessa. Syftet med hänsynsområdet kan variera, men har sin grund i att inte bidra till skada för människors hälsa och miljö. Gemensamt för samtliga områden är att hänsyn ska tas till dessa vid planläggning och lovprövning.

Artskydd och rödlistade arter

Syftet med lagstiftningen kring artskydd är att säkra den biologiska mångfalden inom EU genom att bevara naturligt förekommande livsmiljöer och arterna däri. Artskyddsförordningen omfattar bland annat bestämmelser kring fridlysning av vilda djur och växter. Omkring 300 arter är fridlysta i Sverige. I Melleruds kommun är bland andra flodpärlmussla, blåsippa, murgröna, samtliga orkidéer, groddjur, reptiler och fladdermöss fridlysta arter. Naturvårdsverket och Artdatabanken tar fram och fastställer den så kallade rödlistan för Sverige. Där redovisas de arter som inte bedöms ha långsiktigt livskraftiga populationer. För många av arterna på rödlistan finns åtgärdsprogram upprättade. Aktuella sådana program för Melleruds kommun är bland andra programmen för kalkrika hållmarker i Dalsland, hällebräcka, vitryggig hackspett och flodpärlmussla. Data över rödlistade arter finns bland annat i Artportalen.

Riktlinje:

- Förekomst av eventuella hotade arter ska utredas i tidigt skede för att undvika planering som blir förgäves.

Bevarandeplan för värdefulla odlingslandskap

På uppdrag av regeringen tog länsstyrelsen i Älvsborgs län under 1990-talet fram särskilt värdefulla odlingslandskap utifrån både natur- och kulturmiljövärden samt fastställde dessa i en så kallad Bevarandeplan. Dessa områden kom att klassas som regionalt värdefulla odlingslandskap. Därefter tog Naturvårdsverket ytterligare ett steg och pekade ut de allra finaste områdena som nationellt särskilt värdefulla. Syftet med arbetet då var att bevara odlingslandskap med de styrmedel som fanns när jordbrukspolitiken såg helt annorlunda ut än idag.

I Mellerud finns en del odlingsmark som är klassad som regionalt värdefull samt och två områden, Ryrhalvön och Ränsliden, där marken är av nationell klass.

Eftersom de värdefulla odlingslandskapen återfinns i det kommunala Naturvårdsprogrammet finns kartlagret att tillgå under *Planeringsunderlag/Naturvårdsprogram*.

Riktlinjer:

- Vid byggnation inom ett inventeringsområde ska Dalslands miljö- och energiförbund remitteras.
- Vid detaljplanering och lovprövning inom ett inventeringsområde ska naturvärden undersökas och hänsyn tas därefter.

Biotopskydd

Biotopskydd är ett skydd som ges områden med stor biologisk mångfald. Dels finns ett generellt biotopskydd för allé, källa med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsröse i jordbruksmark, pilevall, småvatten och våtmark i jordbruksmark, stenmur i jordbruksmark och åkerholme (ö av natur- eller kulturmark med en areal av högst 0,5 hektar som omges av åkermark eller kultiverad betesmark). Utöver det generella biotopskyddet får länsstyrelsen, Naturvårdsverket och kommunen besluta om biotopskyddsområden för enskilda biotoper. Skogsstyrelsen kan besluta om biotopskydd för enskilda biotoper i skogsmark.

Bestämmelserna om biotopskydd är en förbudslagstiftning vilket innebär att det krävs dispens för att vidta åtgärder eller byggnationer inom de områden som besitter detta skydd. Biotopskyddet regleras i 7 kap. 11 § miljöbalken och i den anslutande tillhörande förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

I Mellerud finns det ett 30-tal biotopskyddsområden främst i miljöer på Kroppefjäll eller i Dalformationen.

Riktlinje:

- Vid byggnation eller annan åtgärd i eller vid ett biotopskyddsområde ska samråd ske med den myndighet som inrättat skyddet och en dispensansökan lämnas in.

Nyckelbiotoper

En nyckelbiotop är ett område i skogsmark som i och med sina höga naturvärden har en mycket stor betydelse för skogens växter och djur. I en nyckelbiotop kan det finnas hotade eller sällsynta arter som behöver området för sin överlevnad. Några av dessa nyckelbiotoper har fått ett formellt skydd i form av naturvårdsavtal, biotopskydd eller naturreservat. Många nyckelbiotoper har inget formellt skydd. Antalet registrerade nyckelbiotoper i kommunen varierar över tid. Nya nyckelbiotoper hittas och nya biotopskyddsområden och naturvårdsavtal bildas kontinuerligt.

I Mellerud finns det närmare 200 nyckelbiotoper. I stort sett alla miljöer finns på Kroppefjäll eller i Dalformationen.

Riktlinje:

- Vid byggnation eller annan åtgärd i eller vid ett nyckelbiotopskyddsområde ska samråd hållas enligt 12 kap. 6 § Miljöbalken med antingen länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen beroende på åtgärd.

Kulturmiljö

Kulturmiljö avser de avtryck som de mänskliga aktiviteterna genom tiderna avsatt i den fysiska miljön. Kulturmiljö är hela den av människor påverkade miljön som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. Under följande kapitel beskrivs fornlämningar, övriga kulturhistoriska lämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen och hur dessa ska hanteras vid byggnation.

Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar

Ute i naturen är det möjligt stöta på olika typer av lämningar från människors verksamhet under forna tider. De två vanligaste lämningarna är fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar. Vad som skiljer lämningarna åt är åldern; fornlämningar är äldre än år 1850 och övriga kulturhistoriska lämningar yngre än år 1850. Fornlämningar är lagskyddade och det är brottsligt att på något vis rubba, ta bort eller gräva ut en sådan enligt kulturmiljölagen (1988:950). Övriga kulturhistoriska lämningar är inte skyddade enligt lag, men aktsamhet och hänsyn ska fortfarande visas.

I kartan visas enbart fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. För fullständigt informationsunderlag hänvisar kommunen till Länsstyrelsens "[WebbGIS](#)"* eller Riksantikvarieämbetets "[Fornsök](#)"*.

Riktlinjer:

- Att en lämning påträffas behöver inte vara något hinder för exploatering, dock kan det i vissa fall komma att krävas arkeologiska utredningar för att undersöka området vidare.
- Det viktiga är att hänsyn tas till föremålet eller området och om möjligt tillgängliggörs för allmänheten. Att integrera kulturmiljön vid exploateringen för området är intressant både för boende och allmänheten.
- Ärenden avseende byggnation inom 100 meter från fornlämning ska remitteras till Länsstyrelsens Kulturmiljöenhet.

Byggnadsminnen

Byggnadsminnen är kulturhistoriskt värdefulla byggnader, anläggningar och miljöer som berättar för oss om hur samhället har förändrats över tid. Det finns dels statliga byggnadsminnen som ägs av staten och som berättar viktiga delar av Sveriges och den statliga förvaltningens historia. I Melleruds kommun är det endast Hjortens udde som är ett statligt byggnadsminne och för dessa utövar Riksantikvarieämbetet tillsyn. Dessutom finns det byggnadsminnen enligt bestämmelserna i 3 kap. kulturmiljölagen. För dessa byggnadsminnen utövar länsstyrelsen tillsyn.

Alla byggnadsminnen regleras genom specifika skyddsbestämmelser. Skyddsbestämmelserna går att nå via riksantikvarieämbetets hemsida.

I Melleruds kommun finns det fyra stycken miljöer med byggnadsminnen:

1. Hjortens udde (Udden 1:35). Miljön innefattar sju stycken byggnader tillhörande den gamla fyren.
2. Ekholmen 2:1, bredvid väg 166. Byggnadsminnet gäller den skifferklädda Mangårdsbyggnaden.
3. Svecklingebyn 1:39, bredvid E45. Parhus i timmer från 1700-talet med tillhörande magasin.
4. Dalslands Kanal (Forsbo 1:30, 1:34 och Krökersurd 1:238), vid Håverud och Upperuds slussmiljöer. Miljön innefattar tre stycken byggnader tillhörande kanalkontoret, akvedukten i Håverud och sex stycken slussar.

Riktlinjer:

- Skyddsbestämmelser för byggnadsminnen måste följas. Dessa nås via riksantikvarieämbetets hemsida.
- För vård och restaurering av byggnadsminnen kan bidrag sökas hos länsstyrelsen.
- Vid ändring av byggnad eller andra åtgärder inom fastigheten Udden 1:35 eller vid kringliggande fastigheter ska riksantikvarieämbetet remitteras (statligt byggnadsminne).
- Vid ändring av byggnad eller andra åtgärder inom byggnadsminnets skyddsområde (se skyddsbestämmelser) ska länsstyrelsen kontaktas i ett tidigt skede. Länsstyrelsen får lämna tillstånd till förändring av ett byggnadsminne om det finns särskilda skäl. Tillstånd från Länsstyrelsen krävs.

Kyrkliga kulturminnen

De kyrkor som ägdes av Svenska kyrkan i samband med relationsändringen med staten, år 2000, omfattas idag av 4 kap. kulturmiljölagen. Denna omständighet beror på att kyrkorna historiskt har betraktats som offentliga byggnader där staten har haft stor insyn över den kyrkliga utvecklingen, såväl byggnadsmässigt, kyrkopolitiskt som ekonomiskt. Kyrkor uppförda efter 2000, då Svenska kyrkan blev ett enskilt samfund och inte längre en statskyrka, omfattas emellertid inte av bestämmelserna i 4 kap. kulturmiljölagen.

I Melleruds kommun finns ett trettiotal byggnader som klassas som kyrkliga kulturminnen. Det kan vara själva kyrkan, en ekonomibyggnad, en klockstapel eller ett församlingshem.

Riktlinje:

- Kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser tillkomna före 1940 får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen. Detta gäller även vissa yngre kyrkobyggnader och begravningsplatser utvalda av Riksantikvarieämbetet.

Kulturresevat

Ett kulturresevat kan bildas av en länsstyrelse eller kommun för att skydda kulturpräglade landskap. Detta är platser där spår av människor i form av byggnader, anläggningar och lämningar utgör en värdefull kulturhistorisk helhetsmiljö. Varje kulturresevat är unikt med särskilda skydds föreskrifter om vad som gäller inom just det resevatet och en skötselplan anger hur platsen ska skötas för att bibehålla det kulturhistoriska värdet.

I Melleruds kommun finns ett av regionens tre statliga kulturresevat, Åsnebyn, strax sydväst om Melleruds tätort. I Åsnebyn kan du uppleva hur ett gammaldags dalsländskt jordbruk såg ut. Gården omnämns första gången i ett dokument från 1380. Här finns flera olika naturtyper så som odlingsmark, hagar, ekhagar och strandängar. Mer än 100 fågelarter har noterats vid byn och det finns även trollfladdermus på markerna.

Riktlinje:

- Beslut om kulturresevat med tillhörande skötselplan och byggnadsvårdsplan ska beaktas.

Naturminnen

Ett naturminne är ett särpräglat naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. De bidrar till bevarandet av den biologiska mångfalden. Det är ofta punktobjekt såsom jätteeckar, stora exemplar av tall, bok och hamlade lindar samt trädgrupper. Det kan också vara flyttblock, jättegrytor, grottor och andra stenformationer. Naturminnen regleras i miljöbalken och det är länsstyrelsen och

kommunen som kan besluta om dess bildande. För respektive naturminne finns föreskrifter på Naturvårdsverkets hemsida.

I Melleruds kommun finns fyra naturminnen:

1. En ek med 4–5 meter i stamomkrets vid Hunnebyn
2. En en vid Sandviken på östsidan av Näsölen
3. En idegran vid Långetjärnet på Kroppefjäll
4. En ek benämnd "Biskopseken" i Svalungebyn, norr om Örs kyrka.

Riktlinje:

- Att vidta en åtgärd i närhet av ett naturminne ska föregås av samråd med länsstyrelsen.

Naturreservat

De senaste femtio åren har människan påverkat och förstört naturmiljöer i snabbare takt än någonsin tidigare i historien. Vi måste därför bättre värna och vårda våra skogar, vattendrag, betesmarker, skärgårdar och andra naturmiljöer. Ett sätt att skydda dessa områden är genom att bilda naturreservat. Miljöbalken anger följande skäl till att bilda naturreservat:

- bevara biologisk mångfald.
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer.
- tillgodose behov av områden för friluftslivet.
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer.
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Ett bildande av naturreservat kan ske av såväl stat som kommun och regleras i miljöbalkens sjunde kapitel. Varje naturreservat är unikt med särskilda skyddsföreskrifter om vad som gäller inom just det reservatet. Det krävs särskilda tillstånd och dispenser för att få vidta åtgärder eller byggnation inom naturreservaten, oavsett om de är kommunala eller statliga.

I Mellerud finns det elva statliga och tre kommunala naturreservat koncentrerade kring Kroppefjäll och norra delen av kommunen. De tre kommunala naturreservaten

är Mörttjärn, Ramslökedalen och Sunnanå som alla tillkom år 2007 med hjälp av Naturvårdsverkets statliga stöd, LONA-bidraget (lokala naturvårdssatsningen).

Riktlinjer:

- Vid byggnation eller annan åtgärd i eller vid naturreservat ska dess föreskrifter följas noggrant.
- Vid ovan nämnda ingrepp ska dispensansökan inlämnas till Dalsslands miljö- och energiförbund om ingrepp gäller kommunala naturreservat. För statliga naturreservat är länsstyrelsen handläggande instans.

Naturvårdsavtal

Naturvårdsavtal är ett frivilligt avtal mellan Skogsstyrelsen och en markägare, där markägaren mot ekonomisk ersättning avstår från skogsbruk. Ofta är avtalstiden 50 år. Naturvårdande skötsel finns ibland med som ett tillägg till avtalet. *I Melleruds kommun finns år 2020 37 naturvårdsavtal om sammanlagt 208 hektar.*

Naturvårdsavtalen återfinns i det kommunala Naturvårdsprogrammet och återfinns därför i kartlagret under *Planeringsunderlag/Naturvårdsprogram*.

Skyddsvärda träd

Sverige innehar en relativt stor andel av Europas jätteträd, framför allt i form av grova ekar. I norra delen av landet kan också flera hundra år gamla tallar hittas. Vi har ett internationellt ansvar att värna och vårda dessa träd, så att de även i framtiden kan nyttjas av fåglar, svampar, lavar och leverera ekosystemtjänster till kommande generationer.

Skyddsvärda träd definieras som:

- träd grövre än en meter i diameter i brösthöjd (jätteträd),
- träd grövre än 40 cm i diameter och med en utvecklad hålighet (grovt hålträd),
- hamlade träd,
- träd med förekomst av rödlistad art eller intressant signalart samt
- blivande jätteträd (träd som är 300-313cm i omkrets).

Ett landskapsavsnitt med den högsta tätheten av skyddsvärda träd inom länet kallas för värdeetrakt. Det betyder inte att alla träd inom värdeetrakten är skyddsvärda, utan utpekade träd visas separerat från värdeetrakten.

I Mellerud finns det en värdeetrakt innehållandes mer än hälften av kommunens skyddsvärda träd.

Riktlinjer:

- I bygglov kan villkor ges för byggnation i närhet av skyddsvärda träd för att förhindra att trädet och rotsystemet påverkas negativt.
- Vid åtgärder som inte kräver bygglov eller detaljplanering ska grävarbeten undvikas i närheten av skyddsvärda träd.
- Kommunen använder inte gamla, grova, ihåliga eller döda träd som bränsle.
- Eventuella gamla, grova, ihåliga och döda träd görs tillgängliga i en träddepå för berörda aktörer.
- Ett gammalt, grovt, ihåligt eller dött träd ska ersättas med mer än ett träd av värdebevarande slag. Detta på grund av att återbetalningstiden för ett värdefullt träd är lång och utsatt.
- Skyddsvärda träd inom parker och tätorter ska inte avverkas. Undantag gäller om det finns risk för olyckor. Beskärning och stabilisering ska ske för att underhålla träden och undvika sjukdomar och skador.
- Vid nyplantering inom parker och tätorter används de trädslag som är värdebevarande och typiska för det omgivande kulturlandskapet. Gärna blommande och bärande träd som blommar vid olika tidpunkt under säsongen.
- Trädvårdsplanen med åtgärder för att bevara och utöka antalet skyddsvärda träd ska hållas uppdaterad.

Strandskydd

Sveriges stränder är en naturtillgång av mycket stort värde för både allmänheten och det växt- och djurliv som är beroende av vattenmiljöer. Tack vare strandskyddet har vi möjlighet att promenera längs stränderna, bada och fiska. Strandskyddet tillkom 1950 med syftet att bevara allmänhetens friluftsliv. Numera syftar strandskyddet också till att bevara land- och vattenområden för att de är biologiskt värdefulla.

Det generella strandskyddet är 100 meter från strandkanten både på land och i vattenområdet och inkluderar samtliga hav, sjöar och vattendrag oavsett storlek och artförekomst. Om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften kan länsstyrelsen utöka strandskyddet upp till 300 meter. I Melleruds kommun har ett tiotal sjöar 200 meter strandskydd och Väneren 300 meter strandskydd. Grundregeln är att inom strandskyddat område är det förbjudet att vidta vissa åtgärder, som till exempel att uppföra byggnader, gräva eller anlägga något.

För att få bygga, gräva, anlägga eller på annat sätt påverka strandskyddsområdet krävs dispens, det vill säga ett undantag från förbudet i strandskyddsbestämmelserna. Du behöver till exempel ansöka om dispens för att bygga en brygga eller ett förråd (undantag finns för jordbruk, skogsbruk renskötsel och yrkesfiske). Enligt lag behövs det ett särskilt skäl (se nedan) för att få dispens samt att syftet med strandskyddet inte påverkas negativt.

I Melleruds kommun är det byggnadsnämnden som prövar strandskyddsdispenser medan Dalslands miljö- och energiförbund utövar tillsyn. Länsstyrelsen har möjlighet att överpröva beslut om strandskyddsdispens inom tre veckor.

Följande omständigheter måste beaktas vid bedömningen av om särskilda skäl föreligger och återfinns i 7 kap. 18 c § miljöbalken:

1. området är ianspråktaget, inom hemfridszon eller tomtplatsavgränsning,
2. området är väl avskilt från stranden av till exempel en större väg eller järnväg,
3. området behövs för en anläggning som måste ligga vid vatten och behovet inte kan tillgodoses utanför området,
4. området behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området,
5. området behöver användas för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området,
6. området behöver användas för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse.

Lagstiftningen ändrades 2010 och gav då kommunerna möjlighet att peka ut områden i sin översiktsplan där de anser att en komplettering av bebyggelse skulle kunna få ske inom strandskydd, så kallade LIS-områden (Landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Det kan handla om att en byggnad, anläggning eller verksamhet långsiktigt bidrar till utvecklingen av landsbygden eller, om det gäller en- eller

tvåbostadshus, att de uppförs i anslutning till befintligt bostadshus, se vidare under *Användning/LIS*.

För att dispens ska kunna beviljas får inte allmänhetens tillgång till strandområden försämrats eller livsvillkoren för djur- och växtlivet väsentligt förändras.

PLANERINGSUNDERLAG

Kapitlet Planeringsunderlag visar rekommendationer, underlag och planer som tagits fram på kommunal nivå och är vägledande för översiktsplanen.

BOSTÄDER OCH LOKALER

[Riktlinjer för bostadsförsörjning*](#)

Varje kommun ska enligt *lagen om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383)* anta riktlinjer för att planera för bostadsförsörjningen i kommunen. Syftet är att skapa förutsättningar för alla i kommunen att leva i goda bostäder och att främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs. Riktlinjerna för bostadsförsörjningen ska i sin tur utgöra underlag för planläggning enligt plan- och bygglagen (PBL) när det gäller det allmänna intresset bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet. Riktlinjer för bostadsförsörjningen ska antas av kommunfullmäktige varje mandatperiod.

I många kommuner är det vanligt att riktlinjerna samlas i ett kommunalt bostadsförsörjningsprogram. I Mellerud finns ett bostadsförsörjningsprogram med riktlinjer som gällde för tiden 2011–2016. Eftersom dessa riktlinjer inte är aktuella har arbetet påbörjats med att ta fram nya riktlinjer i ett nytt bostadsförsörjningsprogram, vilket planeras att slutföras 2021. Med utgångspunkt i översiktsplanen med dess befolkningsmål om 11 000 invånare år 2030 kommer programmet att se över behovet av bostäder för olika befolkningsgrupper i kommunens olika geografiska delar.

De nya riktlinjerna kommer utgöra ett underlag till den kommande planeringsstrategi som ska antas senast 24 månader efter ett ordinarie folkomröstningsval där ställning tas till ändrade planeringsförutsättningar av betydelse för översiktsplanens aktualitet.

För mer information om kommunens möjligheter till befolkningsutveckling och vilket bostadsbehov som finns hänvisas till

Utvecklingsstrategi/Bebyggelse/Befolkningsutveckling och bostadsbehov.

Lokalförsörjningsprogram

Arbetet med att ta fram ett lokalförsörjningsprogram har startat 2018 och ska planeras att färdigställas 2021. Syftet med lokalförsörjningsprogrammet är att få ett samlat grepp om de framtida lokalbehoven för verksamheterna och vilka insatser som behövs för att tillgodose dem. Syftet är också att få en överblick över befintliga lokaler och kunna göra en bedömning av hur effektivt lokalerna används och var det kommer att finnas över-/underskott på lokaler.

ENERGI

Melleruds kommun har tillsammans med Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Åmål möjlighet att få energi- och klimatrådgivning genom Dalslands energi- och miljöförbund. Energi- och klimatrådgivare hjälper till med råd om hur man kan minska energianvändningen. En uppdatering av den kommunala energi- och klimatstrategin planeras i samband med framtagande av en ny Hållbarhetsvision för Dalsland som startat hösten 2019.

Vindbruksplan*

2009 tog Melleruds kommun fram en gemensam Vindbruksplan tillsammans med de andra kommunerna i Dalsland. Planen tar ett helhetsgrepp kring vindkraft i Dalsland och pekar ut lämpliga och olämpliga områden för anläggande av vindkraftsverk. Det största lämpliga området i Melleruds kommun är Dalbosläppen som idag ligger inom Försvarsmaktens stoppområde för höga objekt, se *Riksintresse/Totalförsvaret/Stoppområde för höga objekt*. Beslut om stoppområde togs 2010-10-04, efter att vindkraftverken på Dalbosläppen fått bygglov eller redan hade uppförts. Trots överklagan från Försvarsmakten får vindkraftverken stå kvar, enligt beslut från Regeringen 2013-06-19.

Kroppefjäll är ett område som Energimyndigheten pekat ut som riksintresse för energi. Samtidigt är det ett riksintresse för friluftsliv och naturvård. Melleruds kommun vill bevara Kroppefjäll med sina höga naturvärden och ser Vindbruksplanen som vägledande.

Kartlagret visar uppförda och beviljade vindkraftverk. Vid antagande av översiktsplanen finns det tre stycken vindkraftverk som är beviljade men ännu inte uppförda, två stycken i Västergården och ett i Rörkärr.

Riktlinjer:

- Vid uppförande av vindkraftverk ska [Vindbruksplanen](#)* vara vägledande.
- Försvarsmaktens stoppområde medför att inga nya bygglov för vindkraftverk kan ges inom detta område.
- Projektering av nya vindkraft i täta kulturmiljöer bör föregås av en kulturhistorisk förstudie och/eller arkeologisk utredning som del av MKB, miljökonsekvensbeskrivningen.
- Vid uppförande av vindkraft ska information om radiolänkoperatörer inhämtas från Post- och telestyrelsen (PTS).

FOLKHÄLSA

Folkhälsoarbete är ett långsiktigt arbete för att stärka och utveckla livsvillkor som främjar hälsa och förebygger ohälsa. Arbetet grundas på kunskap om befolkningens hälsa och om sambanden mellan samhällets utformning och folkhälsa. Folkhälsoperspektivet måste därför finnas med i alla delar av samhällsplaneringen.

Genom att skapa förutsättningar för offentliga rum som bjuder in till sociala interaktioner och inte utesluter några intressegrupper, kan vi skapa rum som tillhör alla lika mycket.

Det offentliga rummet i en kommun är till för kommunens alla invånare oavsett kön, etnicitet, ålder eller ekonomi. Det är platser där vi människor utvecklar sociala interaktioner, vilket leder till att vi utvecklar en förståelse, respekt, tilltro för andra människor. Det offentliga livet är identitetsskapande, integrerande, utvecklande och ligger dessutom till grund för en känsla av tillhörighet till kommunen.

Folkhälsoarbetet i Melleruds kommun har till uppgift att skapa förutsättningar i samhället så att hela befolkningen kan få en god hälsa på lika villkor. Översiktsplanen kan bland annat verka för trygga och hälsosamma boendemiljöer och möjligheter för fysisk aktivitet i vardagen samt tillgänglig för alla. Detta kan exempelvis åstadkommas genom en planering av utomhusmiljöer som underlättar och lockar till fysisk aktivitet, så som trygga gång- och cykelstråk, samt tillgång till attraktiva platser för lek, motion och fysiskt arbete.

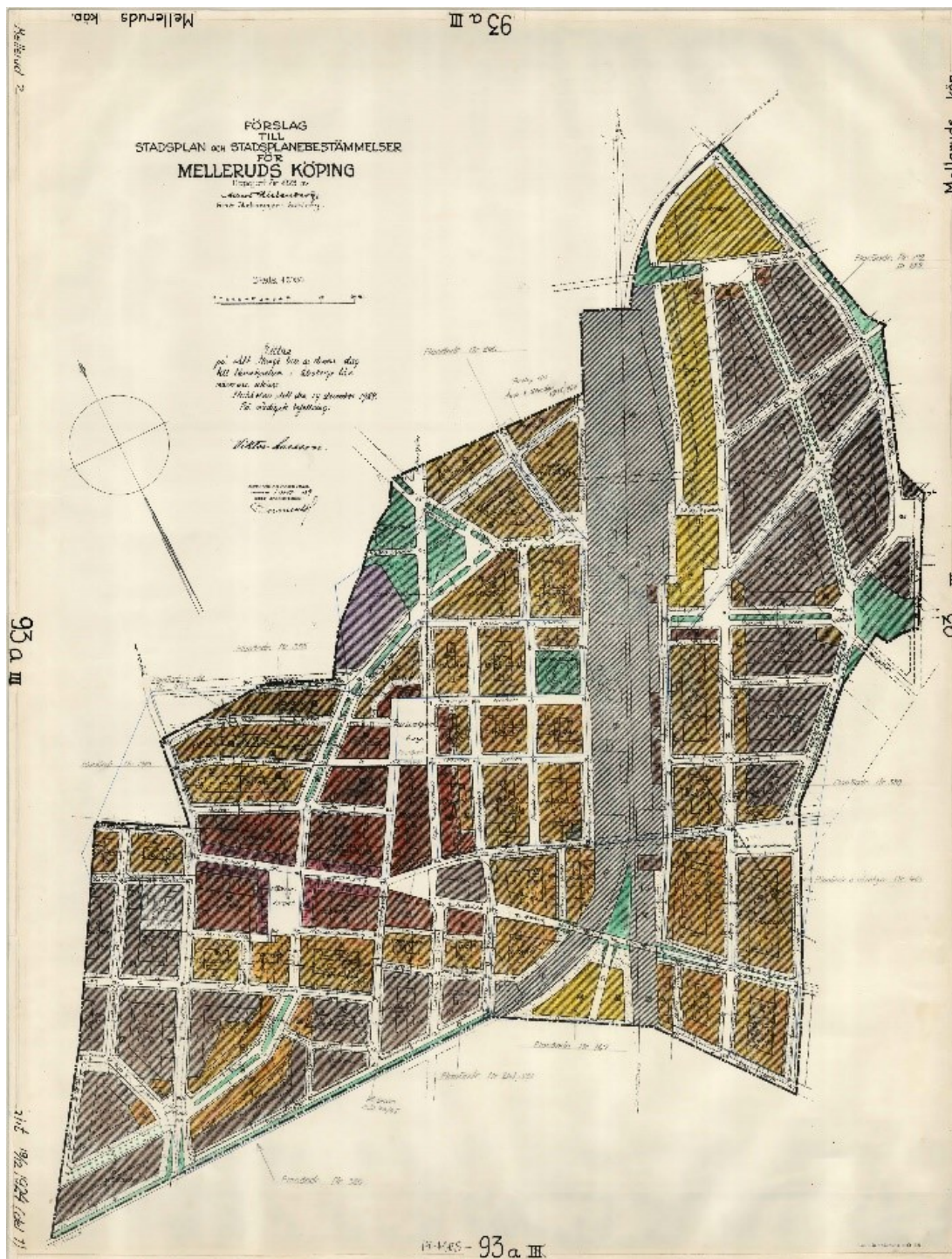
Handikappolitiskt program

Melleruds kommun har en Handikappolitisk plan, som antogs 2007. Kärnan i planen, som baseras på FN:s 22 standardregler, är att samhället ska utformas så att människor med funktionshinder har full tillgång och delaktighet i vårt samhälle.

KULTUR OCH HISTORIA

Genom att känna till hur kommunen växt fram och att värna om den kulturhistoriskt värdefulla miljön lär vi oss mer om vår miljö och vi får bättre förståelse för vår historia. Melleruds geografiska läge och landskapets förutsättningar har påverkat kommunens möjligheter att växa. Historien visar att vägar är av stor betydelse, då som idag.

Melleruds tätort har växt fram i olika skeden. Kartlagret bygger på schematiska indelningar av orten som gjorts i den kulturhistoriska byggnadsinventeringen. Kungavägen genom Mellerud var grundläggande för dess framväxt. Det utpräglade lantbrukssamhället blandades under 1800-talet upp med fler handlare och påverkades av järnvägsdragningen i landet med nya stationer. 1915 försvann i stort sett all bebyggelse i orten på grund av bränder. År 1924 tog stadsingenjören Alberg Lilienberg fram en stadsplan för Melleruds köping. Planen gäller fortfarande i stora delar och ligger som grund för ortens struktur.

Melleruds historia

"DEN MELLERSTA BEBYGGELSEN MED NAMNET 'RÅDA'"

Mellerud är beläget på Dalboslätten som är ett av Sveriges största jordbruksområden. Områdets gynnsamma förutsättningar för jordbruk och annan produktion via naturresurser gjorde att flertalet samhällen växte fram under förra milleniet. Holms kyrka i utkanten av Melleruds tätbebyggelse samt de närbelägna kyrkorna i Järn, Grinstad

och Gunnarsnäs, som alla härrör från 1200-talet, (och bör ha haft föregångare, troligen stavkyrkor), visar på tidig bosättning och kärlek till bygden och området i det då som nu glesbefolkade Norden.

Historisk karta

Ortnamnet Mellerud omnämns först under mitten av 1500-talet men då skrivs det "Mellom Radho", ett namn vars betydelse och innebörd kan utläsas till 'den mellersta bebyggelsen med namnet Råda'. "Den mellersta bebyggelsen" refererar troligen till Melleruds geografiska position mellan Österråda och Västerråda. Kroppefjäll är en av de äldsta tidigare riksgränserna mot Norge. Namnet Rostock kommer troligtvis från "rå+stock", där Kroppefjäll liknades vid en lång stock ner till Brålanda. På liknade sätt beskrivs Halleberg och Hunneberg i Vänersborg som "stenarna".

Melleruds geografiska position mellan två destinationer eller som mittpunkt i en region har haft stor inverkan på samhällets utveckling genom historien. De under 1600-talet upprättade kungsvägarna gick även genom Mellerud. Det som låg bakom skapandet av kungsvägarna var huvudsakligen de dåtida tingen, där fria män avhandlade gemensamma angelägenheter. Just ett sådant fast ting upprättades i Mellerud för Nordals härads fria män 1647. Tidigare hade tingen hållits på gårdar runt om i häradet. Upprättandet av ett gästgiveri i Mellerud 1614 var troligen av stor betydelse när

den fasta positionen för tinget skulle utses. Gästgiverierna var fram till järnvägsepokens början i mitten på 1800-talet ett välbehövligt vattenhål för man och häst och vars placering i Mellerud bidrog till ökad kommers. Troligtvis spelade även vägarna mellan kyrkorna roll. De så kallade "ridkyrkorna" förbands med stigar.

Järnvägen har haft en avgörande betydelse för orters existens genom åren. Av Mellerud blev det ett stationssamhälle istället för en kyrkby vid Holms kyrka. För Mellerud ska dragningen av järnvägen och "Stora Bergslagsbanan", som den då kallades, mellan Gävle och Göteborg med anhalt i Mellerud inte underskattas. Stambanan invigdes 1879 och konkurrerade så småningom ut mycket av den då uppbyggda kanaltransporten i Dalsland. Under en period i den svenska historien av massutvandring, till följd av missväxt och dåliga levnadsförhållande, blir järnvägen en arbetsgivare och en livbringande artär genom det svenska landskapet. Placeringen av de tidiga järnbruken på 1600-talet, pappersbruken under sent 1800-tal och de i dag mångfacetterade industri och tjänsteproduktionerna i trakten vill visa på att läget "mellan" var och är till gagn för den mellersta bebyggelsen och orten Mellerud.

I stort sett alla områden i Melleruds kommun har en lång historia. De flesta kyrkor i kommunen har detaljer som berättar om rötter från 1200-talet. Bolstads kyrka i kommunens södra del är från cirka 1150 och är kommunens äldsta kyrka. Örs kyrka är daterad till 1219. Det finns också fornlämningar på flera ställen i kommunen som vittnar om tidiga bosättningar.

I de norra och västra delarna av kommunen har skogen och vattendragen spelat en stor roll, kompletterade med småbruk. Detta ledde på 1600-talet till att Skålleruds socken utvecklades till att bli den nuvarande kommunens industriella centrum.

1674 startade ett järnbruk i Upperud som redan 1695 tillverkade 130 ton järn årligen. Råvaran skeppades från Värmland och förädlades i Upperud. På 1840-talet var produktionen uppe i 600 ton per år. 1871 lades tillverkningen ned.

Håfreströms Bruk startades 1882 som pappersbruk i Håverud, man startade också verksamhet i Åsensbruk. Som mest hade bruken runt 600 anställda. Det sista av dem lades ner 2009. Idag återfinns Dalsland Center i brukslokalerna i Håverud och Håfreströms Företagspark i bruket i Åsensbruk.

På 1600-talet utvecklades också en varvsindustri i Upperud. Resterna av ett av dessa varv finns på Björkön intill Dalslands kanal.

På 1700-talet etablerades Dals Rostock som brunnsort. Brunnen var en orsak till att järnvägen Göteborg-Oslo drogs via Dals Rostock som också fick en station. Järnvägen ledde till att samhället växte upp.

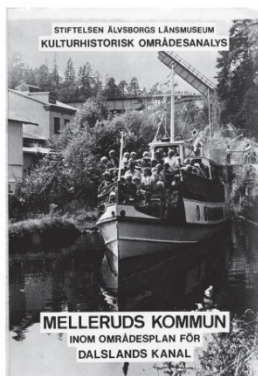
1911 invigdes sanatoriet på Kroppefjäll. Som mest vårdades det 200 tuberkulospatienter där årligen. 1959 lades sanatoriet ned och landstinget drev det fram till 1991 som arbets- och utbildningshem för personer med funktionsnedsättning.

De södra och sydöstra delarna av kommunen har alltid haft sin försörjningsbas i jordbruket. Under 1850-talet började personer härifrån att utvandra, både till Norge och Amerika. De dåliga skördarna 1867–69 gav ny näring åt emigration, som exploderade under 1880-talet. År 1887 emigrerade till exempel 2 150 dalslänningar till USA och 300 till Norge. Enbart det året tappade Dalsland drygt 3 procent av sin befolkning. Sundals Härad, det vill säga Dalsbosläätten, var ett av de tre största utvandrarhärandena i landet och socknar som Grinstad och Bolstad drabbades av allvarlig befolkningsminskning.

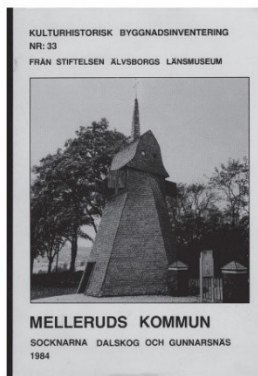
Kulturmiljö och byggnadsinventeringar

En kulturhistorisk byggnad är en byggnad som oftast har mycket av sin ursprungliga karaktär kvar. Alla byggnader som är värdefulla från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt är skyddade genom lag och får enligt 8 kap. 13 § PBL (2010:900) inte förvanskas. En ändring eller flyttning av en sådan byggnad ska utföras varsamt och i enlighet med 8 kap. 17 § PBL. Ett juridiskt skydd kan göras genom detaljplanebestämmelsen "q", eller genom att peka ut byggnader och områden i områdesbestämmelser.

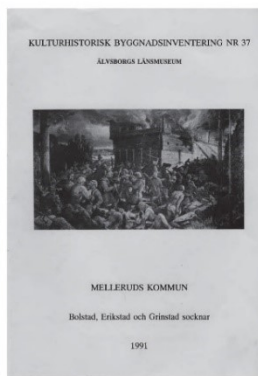
I Melleruds kommun finns åtta kulturhistoriska byggnadsinventeringar (se bild nedan), två inventeringar för agrarhistoria (småindustri och gårdar), en broinventering, en missionshusinventering och en byggnadsinventering gjord för förbifart E45. Olika inventeringar berör olika delar av kommunen. Inventeringarna visar byggnaders, anläggningar och miljöers kulturhistoriska värde och ger vägledning vid om- och tillbyggnad. Byggnaderna som finns med i inventeringarna klassas som värdefulla byggnader enligt 8 kap. 13 § (PBL 2010:900) och för dessa ställs högre krav enligt plan- och bygglagen.

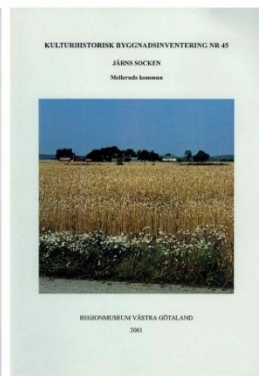
Dalslands kanal, 1980

Dalskog och Gunnarsnäs socknar, 1984

Bolstad, Erikstad och Grinstad socknar, 1991

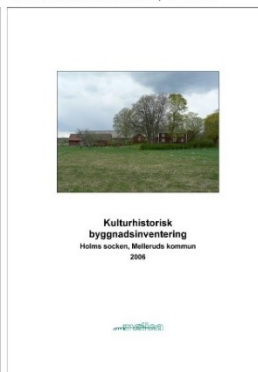
Järns socken 2001

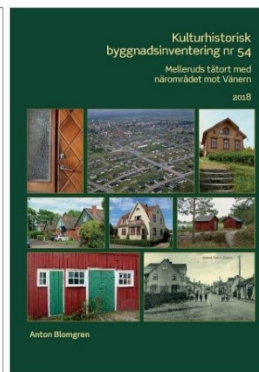
Skälleruds socken, 2005

Örs socken, 2006

Holms socken, 2006

Melleruds tätort med närområdet mot Vänern, 2018

MATERIALFÖRSÖRJNING

Hushållning av naturresurser är en viktig del i en utveckling mot ett ekologiskt hållbart samhälle. Materialförsörjning och platser för upplag av massor kan betraktas som mellankommunala frågor där hänsyn behöver tas till regionala behov och förhållanden. Det är viktigt med en förståelse för att vissa kommuner kan behöva ta ett större ansvar för materialförsörjningen i en region, exempelvis på grund av geologiska förutsättningar eller närhet till materialets avsättningsområden.

För Dalsland har det sedan år 1999 funnits en materialförsörjningsplan som skattar det långsiktiga behovet fram till år 2020. Det pågår för närvarande inte någon revidering av denna plan, men den är i vissa delar fortsatt tillämpbar. I Melleruds kommun finns för närvarande (år 2020) tre täkter med olika driftstatus.

Livarebo (Dalbo Kvartsit AB) har ett täkttillstånd till slutet av 2028 med en tillståndsgiven volym om 4 100 000 ton kvartsit över 20 år (cirka 205 000 ton per år). Cirka 60 procent av tillståndsgiven volym utgör högkvalitativ kvartsit och används till industrin medan sekunda material och restprodukter används som vägfyllnadsmaterial och till efterbehandling. År 2020 pågår ingen produktion, utan endast utlastning, men de kan starta upp ifall efterfrågan finns av denna typ av material som täkten producerar.

Örs Eriksbyn (Svevia AB) har ett täkttillstånd till slutet av 2040 med en maximalt tillåten årsproduktion om 300 000 ton per år. Årsproduktionen beräknas dock normalt uppgå till 200 000 ton bergmaterial. Bergmaterialet är certifierat för användning till betongtillverkning. Bergkvalitén kompletterar omkringliggande täkters hårdare bergarter. Bolaget har tillstånd som tillåter införsel, lagring och återvinning av rena schaktmassor och asfalt samt införseln, lagring och bearbetning av entreprenadberg.

Gatan (Berglunds Transport Grus & Maskin AB) har ett täkttillstånd till slutet av 2046 med en maximalt tillåten årsproduktion om 100 000 ton granit per år. Bergtekniskt är graniten av medelgod till god kvalitet. Materialet har tillräckligt god kvalitet som vägbyggnadsmaterial och det planeras även för maskinsand, betongballast. Täkten har dock inte börjat producera bergmaterial ännu (2020).

Inom Dalsland finns det drygt tolv berg- och industrimineraltäkter och en naturgrustäkt, någorlunda jämnt fördelade per kommun och centralt placerade. I Melleruds kommun planeras inte för några nya täkter i dagsläget (2020), men en ny är på gång i Färgelanda kommun och flera mindre täkter i Dalsland söker förnyade tillstånd.

I materialförsörjningsplanen nämns en tumregel om att materialanvändningen är 10-12 ton ballast per invånare och år, medan SGU säger att i Sverige är nivån 8-10 ton. Med Melleruds ambition om att bli 11 000 invånare motsvarar detta cirka 100 000 - 110 000 ton material per år, vilket ryms inom de tillåtna tillståndsvolymererna för täkterna i kommunen. Tillfälliga behov av ökad materialåtgång kan bli aktuell vid större byggnationer och infrastrukturprojekt. Det största vägprojektet för Mellerud, och troligen för Dalsland, är en ombyggnation av E45 till en 2+1-väg. Själva byggnationen kommer troligtvis påbörjas efter denna översiktsplans tidsrymd, men jämfört med maximalt tillåten årsproduktion hos täkterna finns det visst utrymme lokalt för ett sådant projekt. Eftersom ingen vägplan ännu föreligger är det svårt att bedöma exakt materialåtgång, men tillsammans med Dalsland och angränsande kommuner finns troligen ett tillräckligt utbud. Det pågår även ett utredningsarbete för en ombyggnad av Norgebanan till dubbelspår och ett reservat från Trafikverket finns för en 3 kilometer lång tunnel genom Kroppefjäll. Likväl som E45 är inte påbörjandet av en utbyggnation aktuell inom denna översiktsplans tidsrymd och år 2020 är processen i ett mycket tidigt planeringsstadium. Det är således svårt att avgöra mängden material som förväntas gå åt, men om en tunnel blir verklighet kommer det troligen generera stora överskottsmassor. Eftersom båda projekten troligen kommer

utföras nästintill parallellt kan överskottsmassorna användas till ombyggnaden av E45.

Det finns även två mellanlagringsplatser i Dalsland, dels i Örs Eriksbyn, dels Gapungebyn i Bengtsfors kommun. Tillsammans kan dessa ta emot cirka 50 000 ton per år. Dessa lagrar och återvinner/bearbetar återvinningsbart material (asfalt, rena jord- och schaktmassor samt tegel och betong) och entreprenadberg. Lagringsplatserna är centralt placerade i Dalsland vilket ger korta och rimliga transportavstånd. Eventuellt nya mellanlagringsplatser placeras med fördel vid befintliga täkter.

Naturgrus och -sand är en ändlig naturresurs, som i ett materialförsörjningsperspektiv, men också med tanke på grundvattenbildning och dricksvattentillgång generellt bör bevaras. Täktverksamhet kan i sig vara problematisk, exempelvis beträffande grundvattenförekomster och placering bör ske med hänsyn till att inte störa dricksvattenförsörjning. I Melleruds kommun finns flera sand- och grusförekomster, men ingen av dessa har någon täktverksamhet (2020). För att skydda eventuella vattentäkter ska en översyn av reservtäkter och vattenskyddsområden göras som en aktivitet i genomförandeplanen.

För övergripande information om bland annat täkter och grusförekomster hänvisas till SGUs kartvisare över ballast, <https://apps.sgu.se/kartvisare/kartvisare-ballast.html>.

Riktlinjer

- I det fall en verksamhetsutövare vill starta en ny täkt görs en ansökan om tillstånd hos Länsstyrelsen i Västra Götalands Län. Lämplig mark för detta får prövas från fall till fall.

NATUR OCH TURISM

[Naturvårdsprogram*](#)

Planering för naturvården är lika grundläggande för det hållbara och attraktiva samhället som en god planering för bostäder och infrastruktur. Genom att planera för naturvården och väga in den gröna infrastrukturen i beslut och lovgivning skapas en ekologiskt hållbar utveckling i kommunen. Naturvårdsprogrammet är ett viktigt planeringsunderlag som ska beaktas. Ett naturvårdsprogram togs fram 2009 av Dalslands miljö- och energiförbund och reviderades 2017. Programmet utgör underlag för utveckling av natur- och rekreationsområden.

Naturområden är klassificerade i kategorier. Kategori A har ett formellt skydd, kategori B skyddas enligt miljöbalken och kategori C saknar formellt skydd. Områden

inom kategori C är graderade i tre klasser beroende av om de har unika, höga eller kommunalt värdefulla naturvärden.

Kommunen och Dalslands miljö- och energikontor ska i all planering, prövning och lovgivning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken, bedöma risken för att naturvärden skadas. Beroende på åtgärd och vilken typ av naturvärde som berörs kan risken för påverkan variera stort.

Kategori A

SKYDDSFÖRM/KARTLAGER	BESLUTANDE
Nationalpark	Regeringen
Naturreservat	Länsstyrelsen, kommunen
Natura 2000 - Habitatdirektivet - Fågeldirektivet	Regeringen/EU
Biotopskydd, särskilt beslutad	Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen, kommunen
Djur- och växtskyddsområde	Länsstyrelsen, kommunen
Naturvårdsavtal	Skogsstyrelsen, Länsstyrelsen
Naturminnen	Länsstyrelsen, kommunen

Riktlinjer för kategori A:

- För formellt skyddade områden gäller att kommunala beslut enligt PBL och MB inte får strida mot skyddsbestämmelserna för berört område. För en åtgärd som ligger inom område med formellt skydd behövs tillstånd av beslutsfattande myndighet. Handläggaren utför fältkontroll och en första bedömning av miljöeffekterna samt bedömer om åtgärden bör kunna tillåtas eller inte. Om åtgärden bedöms kunna tillåtas, ska så långt möjligt de åtgärder beskrivas som behövs för att undvika, begränsa eller om möjligt kompensera skador. Därefter ska ärendet översändas till beslutande myndighet för beslut om tillstånd. Om tillstånd meddelas kan kommunen därefter fatta beslut i ärendet.

- För Natura 2000-områden gäller att verksamheter inte heller får tillåtas utanför områdena om de innebär risk för störning av de naturvärden som skyddas inom Natura 2000-områdena.
- Vid prövning av åtgärder utanför andra typer av skyddade områden bör handläggaren göra fältkontroll och en bedömning av om åtgärden kommer att påverka det skyddade området negativt. Om åtgärden bedöms kunna tillåtas, ska så långt möjligt de åtgärder beskrivas som behövs för att undvika, begränsa eller om möjligt kompensera skador.
- Om en åtgärd bedöms kunna påverka det skyddade området är remiss/samråd med Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen obligatoriskt.
- I detaljplaner eller beslut om större exploateringar krävs oftast en utförligare beskrivning av miljöeffekterna som ska företas av lämplig person/företag med biologisk kompetens.

Kategori B

SKYDDSFÖRM/KARTLAGER	BESLUTANDE
Riksintresse för naturvård	Riksdagen
Riksintresse för friluftsliv	Riksdagen
Stora opåverkade områden <i>(inte aktualiserat i denna översiktsplan)</i>	Kommunen
Områden med generellt biotopskydd <i>(ej redovisade i karta)</i>	Regeringen
Strandskydd	Kommunen/Länsstyrelsen

Riktlinjer för kategori B:

- Handläggaren gör en fältkontroll och en bedömning av miljöeffekterna och bedömer därefter om åtgärden bör kunna tillåtas eller inte.
- Vid fältkontrollen är det viktigt att identifiera om områden/objekt med generellt biotopskydd berörs av åtgärden. Objekt som har ett generellt biotopskydd (enligt 7 kap. 11 § miljöbalken och 5 § förordning om områdesskydd med bilaga)

betraktas som naturvärden. Tillstånd krävs av Länsstyrelsen för åtgärder i alléer, åkerholmar med en areal av högst 0,5 ha, källor med omgivande våtmark i jordbruksmark, odlingsrösen i jordbruksmark, stenmurar i jordbruksmark, öppna diken samt småvatten och våtmarker i jordbruksmark. Tillstånd bör inhämtas av sökande innan kommunen fattar beslut i ärendet.

- Strandskyddslagstiftningen i 7 kap. miljöbalken är en förbudslagstiftning. För åtgärder inom strandskyddat område krävs dispens från strandskyddet. Kommunen ska beakta vad som sägs i Naturvårdsverkets handbok 2009:4 Strandskydd – En vägledning för planering och prövning. Några ytterligare riktlinjer för kommunens tillämpning av strandskyddslagstiftningen, än vad som finns under *Hänsyn/Övriga hänsynsområden/Strandskydd*, behövs inte.
- I områden av riksintresse får tillstånd inte lämnas enligt plan- och bygglagen eller miljöbalken om det påtagligt kan skada riksintresset. Boverkets Handbok 2005:5 Riksintresse för naturvård och friluftsliv ger vägledning om vad som kan skada riksintresset.
- Vid ärenden inom kategori B kan Dalslands miljö- och energikontor vid behov genom remiss/samråd ge yttrande/synpunkter. Alternativt kan remiss/samråd ske med Länsstyrelsen.

Områden med naturvärden som saknar formellt skydd (kategori C)

I samband med ansökan ska sökanden tillfrågas om hur åtgärden påverkar naturvärdet. Den lokala kunskapen om naturvärdet kan vara en viktig informationskälla. Handläggaren utför fältkontroll och en första bedömning av miljöeffekterna och bedömer om åtgärden bör kunna tillåtas eller inte. Syftet med fältkontroll för kategori C är också att se om förhållandena har ändrats sedan inventeringen gjordes och som låg till grund för bedömningen av naturvärdena (klass 1–3). Handläggaren bedömer placeringen som ofta har inverkan på om exploateringen berör en "mycket liten del" eller "liten del" av området, se nedan under Beslut för respektive klass." Handläggaren kan kräva utredning av alternativa placeringar beträffande exempelvis avlopp eller bostäder. Om åtgärden bedöms kunna tillåtas, ska så långt som möjligt de åtgärder beskrivas och som behövs för att undvika, begränsa eller om möjligt kompensera skador. Vid behov kan Dalslands miljö- och energikontor genom remiss/samråd ge yttrande/synpunkter eller bistå med kompetens vid miljöbedömningen. Det kan också finnas anledning att göra fördjupade undersökningar inom områden av alla klasser, med hänsyn till graden av

risk för skador genom den aktuella exploateringen. Handläggaren bedömer om remiss/samråd ska ske hos Länsstyrelsen eller Skogsstyrelsen.

I detaljplaner eller beslut om större exploateringar krävs oftast en utförligare beskrivning av miljöeffekterna som görs av lämplig person eller lämpligt företag med biologisk kompetens. Kostnaden för detta betalas av sökanden/exploatören.

Utöver kommunens tillstånd/lov för själva åtgärden kan det enligt 12 kap. 6 § miljöbalken krävas samråd med länsstyrelsens naturvårdsenhet innan verksamheter eller åtgärder startar och som väsentligt kan komma att förändra naturmiljön. Innan skogsbruksåtgärder med slutavverkning startar ska detta på motsvarande sätt anmälas till Skogsstyrelsen. För åtgärder som påverkar nyckelbiotoper eller andra värdefulla naturmiljöer i skogen ska samråd ske med Skogsstyrelsen före åtgärd, i enlighet med skogsvårdslagen och miljöbalken. Om området ska användas för verksamhet, vars tillåtlighet i det enskilda fallet prövats enligt annan lag eller om området ska användas för annat ändamål i enlighet med en gällande detaljplan enligt plan- och bygglagen, behövs ingen anmälan. Om arbetet som avses ska ske i vatten, ska detta tydligt framgå i anmälan och Länsstyrelsen hanterar då ärendet som anmälan om vattenverksamhet. Berörs vägområde vänder sig byggherren till Trafikverket. Samråd behövs för exempelvis större schaktningar, upplag, master, husbehovstäckter, anläggning och ändring av leder för vandring, ridning eller cykling, större tävlingar eller lägerverksamhet, ledningar, viltvatten och dammar (även restaurering av en befintlig damm) och rensning av diken.

Kategori C - klass 1 (*särskilt högt naturvärde*)

SKYDDSFÖRM/KARTLAGER	BESLUTANDE
Lövskogsinventering – klass 1	Länsstyrelsen
Nationellt värdefulla odlingslandskap	Länsstyrelsen
Särskilt höga naturvärden	Länsstyrelsen
Våtmarksinventering – klass 1	Länsstyrelsen

Riktlinjer för kategori C – klass 1:

- Kommunen ska inte fatta beslut eller utföra åtgärder, som innebär exploatering i område med *särskilt höga naturvärden* enligt förteckningen ovan, utan ett föregående samråd med Länsstyrelsen/Skogsstyrelsen.

- Exploatering av område med *särskilt höga naturvärden* tillåts bara om exploateringsens betydelse för samhällsintressen bedöms viktigare än de skador exploateringen bedöms innebära samtidigt som rimliga alternativ saknas. I beslutet om exploatering ska det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att undvika, begränsa eller om möjligt kompensera skador på naturvärdena. Andra skäl att tillåta exploatering kan vara att det bedöms utsiktslöst att naturvärdena på sikt kommer att bestå eller att exploateringen bedöms innebära att naturvärdena består eller förbättras. Motsvarande villkor gäller även i tillämpliga delar för friluftslivets intressen av det berörda naturområdet.
- I bedömningen kan ingå att exploateringen även på sikt bara berör en mycket liten del av aktuellt område, inte berör rödlistade arter eller viktiga ekologiska strukturer och inte är av väsentlig betydelse för helheten eller påverkar människors upplevelse av området på ett påtagligt negativt sätt.

Kategori C - klass 2 (*högt naturvärde*)

SKYDDSFÖRM/KARTLAGER	BESLUTANDE
Högt naturvärde	Länsstyrelsen
Lövskogsinventering – klass 2	Länsstyrelsen
Regionalt värdefulla odlingslandskap	Länsstyrelsen
Våtmarksinventering – klass 2	Länsstyrelsen
Ängs- och betesmarksinventering	Länsstyrelsen

Riktlinjer för kategori C – klass 2:

- Före beslut bör handläggaren samråda i erforderlig utsträckning med Länsstyrelsen/Skogsstyrelsen.
- Exploatering av områden med *höga naturvärden* enligt förteckningen ovan tillåts bara om exploateringsens betydelse för samhällsintressen bedöms viktigare än de skador exploateringen bedöms innebära samtidigt som rimliga alternativ saknas. Även enskilda intressen kan i vissa fall bedömas viktigare än de skador exploateringen bedöms innebära, samtidigt som rimliga alternativ saknas. I beslutet om exploatering ska det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att undvika, begränsa eller om möjligt kompensera skador på naturvärdena. Andra

skäl att tillåta exploatering kan vara att det bedöms utsiktslöst att naturvärdena på sikt kommer att bestå eller att exploateringen bedöms innebära att naturvärdena består eller förbättras. Motsvarande villkor gäller även i tillämpliga delar för friluftslivets intressen av det berörda naturområdet.

- I bedömningen kan ingå att exploateringen även på sikt bara berör en liten del av området (högst 10 procent av aktuellt område), inte berör rödlistade arter eller viktiga ekologiska strukturer och inte är av väsentlig betydelse för helheten eller påverkar människors upplevelse av området på ett påtagligt negativt sätt.

Kategori C - klass 3 (*skyddsvärt område i övrigt*)

SKYDDSFÖRM/KARTLAGER	BESLUTANDE
Lövskogsinventering – klass 3	Länsstyrelsen
Naturvärdesobjekt	Skogsstyrelsen
Skyddsvärt område i övrigt	Länsstyrelsen
Sumpskog	Skogsstyrelsen
Våtmarksinventering – klass 3	Länsstyrelsen

Riktlinjer för kategori C – klass 3:

- Före beslut bör handläggaren samråda i erforderlig utsträckning med Dalshands miljö- och energikontor.
- Exploatering av områden med naturvärden enligt klass 3 tillåts bara om det enskilda eller allmänna intresset för exploatering bedöms viktigare än de skador exploateringen bedöms innebära samtidigt som rimliga alternativ saknas. I beslutet om exploatering ska det anges vilka åtgärder som ska vidtas för att undvika, begränsa eller om möjligt kompensera skador på naturvärdena. Andra skäl att tillåta exploatering kan vara att det bedöms utsiktslöst att naturvärdena på sikt kommer att bestå eller att exploateringen bedöms innebära att naturvärdena består eller förbättras. Motsvarande villkor gäller även i tillämpliga delar för friluftslivets intressen av det berörda naturområdet.
- I bedömningen kan ingå att exploateringen även på sikt bara berör en liten del av området (högst 10 procent av aktuellt område), inte berör rödlistade arter eller

viktiga ekologiska strukturer, inte är av väsentlig betydelse för helheten eller påverkar människors upplevelse av området på ett påtagligt negativt sätt.

Generella riktlinjer för alla kategorier och klasser:

- Kommunen ska arbeta för att bevara och utveckla biologisk mångfald. Arbetet med hållbar markanvändning i Melleruds kommun syftar bland annat till att skydda värdefulla områden och arter samt att möta invånarnas behov av att vara i naturen och ta del av det som naturen ger i form av ekosystemtjänster. Grönområden måste förvaltas, vårdas och utvecklas på ett sådant sätt att den gröna infrastrukturen med dess ekosystemtjänster bevaras och stärks.
- Vid planering av nya mark- och exploateringsområden ska en inventering av naturmiljön göras så tidigt som möjligt för att kunna beakta värdefulla växter, landskapselement med mera i den fortsatta planeringen. Hållbar markanvändning och naturvård är lika grundläggande för det attraktiva samhället som en god planering av bostäder och infrastruktur.

Turism och besöksmål

Besöksnäringen är en starkt växande näring och Mellerud har goda förutsättningar för att vara ett fortsatt attraktivt besöksmål. Melleruds kommun har vacker och varierande natur, med engagerade entreprenörer inom besöksnäringen och ett rikt kulturliv som gör att kommunen kan erbjuda ett gott antal årliga evenemang som attraherar både medborgare och besökare. Satsningar på turismen kan i förlängningen medföra ökad inflyttning, genom att en plats man tycker om att besöka på sin lediga tid kan bli den plats man väljer att flytta till.

Besökare kommer främst från Sverige, men även andra delar av Europa och världen. De kommer med bil, tåg, cykel, buss, mc, husbil och båt. Vissa kommer vandrandes. Detta ställer krav på att vi har en väl utbyggd och välunderhållen infrastruktur både vad gäller vägar, vattenleder, parkeringsplatser, vandringsleder och lägerplatser. Gratis wifi på välbesökta platser är en service många av våra gäster förväntar sig. Det är viktigt att vi har ändamålsenliga digitala kanaler där det är lätt att hitta information om evenemang, aktiviteter, boende, samt att det även finns bemannade turistbyråer som kan ge service både till besökaren och medborgaren.

I en liten kommun är det viktigt med gott samarbete mellan kommun och näringsliv. Även föreningslivet och andra ideella krafter är en resurs att ta till vara. Att skapa

forum för samverkan mellan dessa parter är viktigt och något som bör stå på agendan i den fortsatta planeringen. Fortsatt samverkan med regionala aktörer som exempelvis Dalsland Turist AB, Västsvenska Turistrådet och Vänersamarbetet är av vikt då vi tillsammans kan skapa strategier för ekonomisk, social och miljömässig hållbar utveckling av vårt område.

Vi har flera pärlor som är värda att besöka i vår kommun så som Håverud, Vita Sannar, Sunnanå och Dals Rostock. Det är viktigt att fortsätta vårda och utveckla dessa redan etablerade besöksmålen samt att också satsa på andra besöksmål som exempelvis Dalaborgs slottsruin och Kroppefjäll.

Landskapet och dess upplevelsevärden

De flesta turist- och besöksmål i Melleruds kommun är platser som är kopplade till natur- och kulturvärden i landskapet. Det varierande landskapet erbjuder upplevelsevärden i form av sportsliga aktiviteter på berg, i skog och vatten eller kulturella upplevelser som är kopplade till Dalslands kanals historia under brukstiden eller medeltidens politiska maktspel kring Dalaborg, bland mycket annat. Betydelsen av landskapet är viktigt för att besöksnäringen ska kunna växa och utvecklas.

Den europeiska landskapskonventionen handlar om att öka medvetenheten om landskapets värde och betydelse i samhället. Landskap definieras i konventionen som "ett område sådant som det uppfattas av människan och vars karaktär är resultatet av påverkan och samspel mellan naturliga och/eller mänskliga faktorer".

Landskapskonventionen innebär att man tillämpar ett landskapsperspektiv i den regionala utvecklingen, vid stadsplanering, kultur- och naturmiljövård, gröna näringar och andra områden som kan ha inverkan på landskapet. Konventionen understryker att landskapet är en viktig ekonomisk resurs som ska kunna nyttjas och inte i första hand bevaras genom förbud eller skyddsområden.

Besöksnäringen är platsbunden och därför viktig för landsbygdens utveckling. I Statens offentliga utredningar, SOU 2017:95, beskrivs turismen ha potential att öka och ge möjligheten att knyta samman delar i Sverige, i synnerhet stad och land.

I Melleruds kommun kommer många turister och fritidsboende särskilt under sommartid. Även kommunens befolkning förväntas ha potential att öka fram till 2030. Den ökade befolkningen ökar belastningen på natur- och upplevelsevärdena, vilket är viktigt att planera för. Fler parkeringsplatser (bilar och cyklar), bättre tillgänglighet, bättre skyltning och digital information kan underlätta flödet av människor och

minska belastningen i känsliga områden. I genomförandeplanen finns aktiviteter som lyfter frågor om användandet av landskapet, se punkt 1.4 - Friluftspan.

Riktlinjer:

- Landskapsperspektivet, enligt Landskapskonventionen, är viktigt och vägledande vid planering av nya turist- och besöksmål.
- Turist- och besöksmål ska planeras så att det kan ta emot en växande besöksnäring.

NÄRINGSLIV

[Näringslivsstrategin](#) för Melleruds kommun visar viljeinriktningen och prioriteringar för näringslivsarbetet samt bedömning om medverkan eller finansiering av projekt. Den tydliggör inom vilka områden kommunen bör genomföra insatser tillsammans med andra aktörer som är viktiga för det lokala näringslivets utveckling. Insatser utifrån strategin ska främja tillväxt i befintliga företag samt öka Melleruds attraktivitet för etableringar och nya företag för att bibehålla och skapa fler arbetstillfällen.

Strategin är uppdelad i fem fokusområden; infrastruktur & kollektivtrafik, besöksnäring, kompetensförsörjning, marknadsföring och platsutveckling. Respektive fokusområde har punkter som kommunen ska arbeta med, exempelvis bättre kommunikationer, ökad samverkan med lärosäten och utökad digital infrastruktur. Alla punkter knyter an till att Melleruds kommun ska vara en attraktiv kommun för såväl näringsliv och besöksnäring som för sin befolkning.

Näringslivsstrategin antogs av kommunfullmäktige i april 2020 och ska ses över varje mandatperiod tillsammans med näringslivet och politiken. Första översyn ska ske år 2025 med nytt beslut angående dess aktualitet.

SÄKERHET

Inom enheten "Kommunikation och säkerhet" arbetar man med säkerhetssamordningen i kommunen. Kommunens hemsida är den primära informationskanalen vid olycka, naturkatastrof, giftutsläpp eller om något annat allvarligt inträffar som berör Melleruds kommun.

Krisberedskap och civilt försvar

Melleruds kommun fastställde 2017 en risk- och sårbarhetsanalys (RSA) enligt lagen (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. En ny analys ska rapporteras hösten 2019. I analysen identifieras vilka extraordinära händelser i fredstid som kan inträffa i kommunen, samhällsviktiga verksamheter, beroenden, sårbarheter och förslag till åtgärder. I arbetet med analysen ska kommunen följa Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter om kommuners risk- och sårbarhetsanalyser (MSBFS 2015:5).

Med beaktande av risk- och sårbarhetsanalysens resultat ska kommunen fastställa en plan för hur kommunen ska hantera extraordinära händelser. Denna plan ska utgöra en del i kommunens styrdokument för krisberedskapsarbetet. Kommunens styrdokument för krisberedskapsarbete ska ange kommunens övergripande mål och inriktning för arbetet med krisberedskap under mandatperioden. Dokumentet ska vara klart senast 31 december 2019.

Det nya försvarsbeslutet innebär att planeringen för totalförsvaret ska återupptas. Under perioden 2018–2020 är inriktningen för landets kommuner att arbeta med kompetenshöjning gällande totalförsvaret, säkerhetsskydd samt krigsorganisation och krigsplacering av personal.

VATTEN, AVLOPP OCH RENHÅLLNING

Samhällsbyggnadsförvaltningen ansvarar för den tekniska försörjningen inom Melleruds kommun där planer för vatten, avlopp och renhållning ingår. Förvaltningen arbetar på uppdrag av Kommunstyrelsen som fungerar som teknisk nämnd i Melleruds kommun.

[VA-plan*](#)

En VA-plan* från 2018 visar kommunens vilja kring frågor om vatten och avlopp. Planen har använts som underlag för några av de nya LIS-områden som tagits fram. Vid bygglov och förhandsbesked finns följande riktlinjer som behöver uppfyllas för att de ska tillåtas:

- En tillfredställande avloppsanläggning kan anordnas utan risk för påverkan på dricksvattenförsörjning.

- Omhändertagande av avloppsvatten kan göras på ett godtagbart sätt med hänsyn till skydd av närliggande befintliga och tillkommande vattentäkter och recipienter.
- Avledning av dagvatten eller lokalt omhändertagande kan anordnas utan att orsaka olägenheter för omkringliggande fastigheter.
- Den nya bebyggelsen inte försämrar områdets möjligheter till en hållbar VA-för-sörjning.

Befintliga verksamhetsområden

Inom befintliga verksamhetsområden är kommunen skyldig att ansluta nya byggnader till det allmänna VA-nätet.

Framtida verksamhetsområden

De framtida verksamhetsområdena visar vilka områden kommunen bedömt sig vara skyldig att anordna kommunalt VA inom, enligt vattentjänstlagen. Däremot har själva omfattningen av verksamhetsområdet inte beslutats och därmed inte heller vilka fastigheter som kommer ingå.

Kartan visar cirkulära och ovala områden för att påpeka att omfattningen inte är beslutad.

[Avfallsplan*](#)

Varje kommun ska ha en avfallsplan som ska fastställas av kommunfullmäktige och ses över minst vart fjärde år. I arbetet med avfallsplan för perioden 2018–2025 har de fyra Dalslands-kommunerna Bengtsfors, Dals-Ed, Färgelanda och Mellerud samarbetat.

Innehållet i avfallsplanen styrs av lag och ska ta hänsyn till nationella, regionala och lokala strategier och mål som berör området. Planens syfte är att få ett tydligt gemensamt styrdokument för avfallshanteringen i de fyra Dalslandskommunerna. Avfallsplanen ska långsiktigt styra avfallshanteringen i riktning mot ett hållbart samhälle. Planen innehåller även ett antal uppgifter om förutsättningar i kommunerna, insamlade mängder avfall, anläggningar som finns för hantering av avfall, hur hänsyn tas till avfallsområdet vid fysisk planering med mera.

I Melleruds kommun finns en återvinningscentral, Hunnebyn, belägen mellan Mellerud tätort och Dals Rostock. Vid Hunnebyn är det möjligt att lämna grovavfall och farligt avfall, men centralen fungerar även som återvinningsstation och möjliggör för insamling av förpackningar och tidningar.

Det finns planer på att göra en ny kretsloppspark i Melleruds tätort för att öka tillgänglighet och service. En kretsloppspark är en ny typ av återvinningscentral där man även reparerar och förädlar inlämnade produkter och säljer olika återanvändbara produkter i parkområdet. Att återvinna och återanvända är smart och viktigt, det sparar på våra resurser och ger oss alla en bättre miljö.

Utöver Hunnebyn finns sju återvinningsstationer i Melleruds kommun för inlämning av förpackningar och tidningar. Fyra av dem finns i Melleruds tätort. De andra finns i Grinstad, Dals Rostock och Åsensbruk. Hushållens övriga avfall transporteras till Heljestorps avfallsanläggning i Vänersborg för att bli biogas eller förbrännas. Hunnebyn verkade tidigare även som avfallsdeponi, men denna har lagts ner och sluttäckningen godkändes 2017. Därmed finns inga avfallsdeponier kvar i kommunen.

Riktlinjer:

- Avfallsplanen ska vara vägledande.
- Vid planering av nya bostadsområden ska kommunens renhållningsföreskrifter följas.

(Finns på Melleruds kommuns hemsida och omfattar Dalslandskommunerna).

Masshantering

Vid rivning, schaktning eller sanering uppkommer massor. På en upplagsplats ska det finnas plats att hålla isär massorna. På så vis kan man bestämma föroreningsgrad och framtida användning.

Det finns även två mellanlagringsplatser i Dalsland, dels i Örs Eriksbyn, dels Gapungebyn i Bengtsfors kommun. Tillsammans kan dessa ta emot cirka 50 000ton per år. Dessa lagrar och återvinner/bearbetar återvinningsbart material (asfalt, rena jord- och schaktmassor samt tegel och betong) och entreprenadberg. Lagringsplatserna är centralt placerade i Dalsland vilket ger korta och rimliga transportavstånd.

Om schaktmassor ska återanvändas måste det finnas ett tydligt syfte med anläggningen, exempelvis vägbygge, bullervall eller utfyllnad inför byggnation. Syftet får inte vara ett sätt att göra sig av med massorna. Som sökande behöver man även

styrka att avfallsmassorna är rena vilket kan göras genom provtagningar. Om föroreningshalten är ringa ska en anmälan göras till Dalslands miljö- och energikontor och är föroreningshalten mer än ringa krävs tillstånd som söks hos Länsstyrelsen. Det är dessutom viktigt att man även tar hänsyn till de bakgrunds nivåer som finns i området. Grundregeln är att massorna inte får innehålla mer föroreningar än den plats där massorna ska användas, det vill säga att ditförda massor inte får användas så att det medför att föroreningsgraden ökar på annan plats.

Återbruk av grönavfall hanteras i kommunens återvinningscentral. Detta komposteras oftast och får på så sätt en "jordprodukt" som kan användas i olika sammanhang, exempelvis i samband med återställningsarbeten kring deponier.

För information om materialförsörjning, se *Planeringsunderlag/Materialförsörjning*.

MKB

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

Syftet med en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) är att identifiera, beskriva och ge underlag för en samlad bedömning av planens direkta och indirekta betydande miljöeffekter. En miljökonsekvensbeskrivning är en del i en större process som kallas miljöbedömning. Miljökonsekvensbeskrivningen har en övergripande detaljeringsgrad som är anpassad till planens strategiska karaktär.

För mer information om MKB:n, se boksymbolen för Miljökonsekvensbeskrivning som är ett separat dokument.

BESLUT M.M.

- Följande dokument upphävs och ersätts i samband med antagande av ny översiktsplan:
 - o FÖP Dalskog upprättad 1993-08-23
 - o FÖP Köpmannebro antagen 1993-06-15
 - o FÖP Mellerud antagen 1998-11-09
 - o FÖP Sunnanå upprättad 1994-03-08

ORDFÖRKLARINGAR

• **EKS - Ekosystemtjänster**

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel. Källa: Naturvårdsverket (<https://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Ekosystemtjanster/Vad-ar-ekosystemtjanster/>)

• **Friluftsliv**

Med friluftsliv menas vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling. (SFS 2010:2008)

• **Fysisk planering**

Fysisk planering omfattar den verksamhet som syftar till att avgöra hur mark och vatten skall användas i tid och rum. Genom fysisk planering vill man skapa goda förutsättningar för utveckling, goda boende- och vistelsemiljöer där folk kan trivas och bevara och skydda mark och natur.

• **Gröna näringar**

Gröna näringar är namnet på verksamheter inom jord, skog, trädgård, landsbygdens miljö och dess förädlingsindustrin i form av livsmedelsindustri, skogsindustri samt underleverantörer i alla led bakåt. Däremot räknas inte detaljhandel som säljer livsmedel till de gröna näringarna. Källa: Jordbruksverket.

• **Konnektivitet**

Konnektivitet beskriver möjligheten till spridning och fria passager för djur, växter, sediment och organiskt material uppströms och nedströms samt från vatten till omgivande landområden.

• **Naturturism**

Naturturism omfattar människors aktiviteter när de vistas i naturområden utanför sin vanliga omgivning. (Professor Peter Fredman, forskningsinstitutet ETOUR, Mittuniversitetet) Naturturism betraktas som en grön näring.

• ÖP – Översiktsplan

Översiktsplanen är ett strategiskt dokument som alla kommuner enligt Plan- och bygglagen måste ha. I översiktsplanen redovisar kommunerna hur de ska främja en långsiktig god utveckling när det gäller bebyggelse och mark- och vattenanvändning i övrigt.

Källor

Bilder

Sidan

1	Planverktygens hierarki
2	Tidslinje
7	Film av Margaretha Valdemarsdotter. Finns tillgänglig i det digitala verktyget.
11	Målbild 1: Flygfoto Melleruds kommun Målbild 2: Fotograf Martin Gustavsson
12	Målbild 3: Flygfoto Melleruds kommun Målbild 4: Flygfoto Melleruds kommun
13	Målbild 5: Fotograf Martin Gustavsson
29	Restidskarta: Melleruds kommun
36	Agenda 2030: www.regeringen.se
37	Miljömål: www.naturvardsverket.se
39	Friluftsmål: www.naturvardsverket.se
69	www.viss.lansstyrelsen.se
90	Melleruds kommun
91	Melleruds kommun
94	Melleruds kommun

Tabeller

Sidan

17	Markanvändning i Melleruds kommun år 2015
18	Orter i Melleruds kommun
65	Översvämning: nivåer i Melleruds kommun
70–71	Statusklass för sjöar och vattendrag i Melleruds kommun
95	Naturvårdsprogrammet Kategori A
96	Naturvårdsprogrammet Kategori B

Länkar

Sidan

16	Bostadsförsörjningsprogram för Melleruds kommun 2011–2016*, Bostadsmarknadsanalys Västra Götalands län 2017* https://www.lansstyrelsen.se/vastragotaland
27	Upplevelsenatur i Mellerud, Naturvårdsprogrammet*
30–31	www.bengtstorsfors.se , www.dalsed.se , www.fargelanda.se , www.amal.se , www.trollhattan.se , www.vanersborg.se , www.uddevalla.se , www.goteborg.se , www.karlstad.se
32	http://www.europadirektfyrbodal.se/ , www.framtidsbygder.se , www.smakam.se , http://www.svinesundskommitten.com/
33	www.vanern.org
33	http://www.un-documents.net/our-common-future.pdf *
34	Klimatförändringar: Vad händer med klimatet? 10 frågor och svar om klimatförändringen*
35	Ekosystemtjänster: www.naturvardsverket.se
35	Agenda 2030: www.regeringen.se
36	Vision för Sverige 2025 www.boverket.se
36–37	Generationsmålet och Miljömålen* www.miljomal.se
38	Energi- och klimatstrategi*
38	Transportpolitiska mål: www.regeringen.se
38	Jämställdhetspolitiska mål: www.regeringen.se
39	Sveriges Friluftsmål* www.naturvardsverket.se , www.regeringen.se
39	Sverigeförhandlingen*, Slutrapport SOU 2017:107

- 40 Trafikverket - Nationell transportplan 2018-2029 www.regeringen.se
- [Namngivna investeringar - Underlagsrapport till nationell plan för transportsystemet 2018-2029*](#)
- 40 Vision Västra Götaland – Det goda livet*
- 40 Västra Götaland 2020 – Strategi för tillväxt och utveckling 2014–2020*
- 41 En mötesplats i världen – Kulturstrategi för Västra Götaland 2012*
- 41 Godstransportstrategi för Västra Götaland*
- 41 Grön infrastruktur* – regional handlingsplan för Västra Götalands län
- 41 Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om*
- 42 Regional plan för transportinfrastruktur 2018–2029*
- 42 Regional handlingsplan för klimatanpassning i Västra Götalands län 2018–2020*
- 42 Regionalt serviceprogram för landsbygd och skärgårdsområden i Västra Götaland*
- 42 Regionalt trafikförsörjningsprogram – Västra Götaland*
- 43 Målbild Tåg 2035 – utveckling av tågtrafiken i Västra Götaland*
- 43 Väststågsutredningen*
- 43 Strategi för ökad cykling i Västra Götaland*
- 43 Strukturbild Fyrbodol www.fyrbodol.se
- 44 Utmaningar för ett hållbart Västra Götaland* – regionalt åtgärdsprogram för miljömålen i Västra Götaland 2017–2020
- 44 Västra Götalands miljömål*
- 44 Västra Götalandsregionens program för hållbara transporter*
- 45 Västsvenska paketet
- 45 Åtgärdsprogram för Västerhavets vattendistrikt 2016–2021 www.vattenmyndigheterna.se (Förvaltningsplan 2016-2021 för Västerhavet vattendistrikt)
- 48 Jordbruksverket. [Jordbruksmarkens värden*](#), [Kommunens arbete med jordbruksmarkens värde – ett stödvertyg*](#), [Kommunens möjligheter att bevara och utveckla jordbruksmarkens värden*](#)
- 65 Översvämning – Stigande vatten*
- 67–72 MKN - [Länsstyrelsen i Västra Götalands läns \(Vattenmyndigheten för](#)

Västerhavets vattendistrikt) föreskrifter om kvalitetskrav för vattenförekomster i Västerhavets vattendistrikt*

- 73 NÄRF handlingsprogram: http://media.brand112.se/2017/11/hp-5010-2016-72-35_1.pdf
- 74 RI Energiproduktion/Vindbruk – [Vindbruksplanen](#)*
- 77 RI Kulturmiljövård – Riksantikvarieämbetet: [Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken](#)*
- 83 Länsstyrelsen i Västra Götalands Web-GIS: www.lansstyrelsen.se
Fornsök: www.fmis.raa.se
- 94 Kulturhistoriska byggnadsinventeringar*
- 94 Naturvårdprogram: www.mellerud.se
- 101 VA-plan*
- 102 Avfallsplan: www.mellerud.se
- 103 Vindbruksplan*
- 104 Bostadsförsörjningsprogram: www.mellerud.se